

Gmina wiejska
Baligród

Gmina wiejska
Cisna

Gmina miejsko-
wiejska Lesko

Gmina
wiejska Solina

Gmina
wiejska
Olszanica

Strategia Rozwoju Powiatu Leskiego na lata 2025-2034

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ

Lesko, wrzesień 2025 roku

Zamawiający:

Starostwo Powiatowe w Lesku
Rynek 1
38-600 Lesko

Wykonawca:

Res Management Paweł Mentelski
ul. Armii Krajowej 2
36-200 Brzozów

Spis treści

1. Diagnoza ilościowa Powiatu Leskiego	4
1.1. Informacje ogólne dotyczące poszczególnych gmin	4
1.2. Diagnoza społeczna	6
1.2.1. Uwarunkowania demograficzne	6
1.2.2. Edukacja i opieka nad dziećmi	17
1.2.3. Ochrona zdrowia	22
1.2.4. Pomoc społeczna	24
1.2.5. Aktywność społeczna	31
1.2.6. Kultura i dziedzictwo kulturowe	33
1.2.7. Sport i rekreacja	40
1.2.8. Porządek publiczny i bezpieczeństwo	42
1.3. Diagnoza obszaru gospodarczego	44
1.3.1. Rynek Pracy	44
1.3.2. Przedsiębiorczość i potencjał gospodarczy	50
1.3.3. Promocja gospodarcza powiatu leskiego	59
1.3.4. Turystyka	63
1.3.5. Rolnictwo i leśnictwo	71
1.4. Diagnoza obszaru infrastrukturalnego	73
1.4.1. Sieć komunikacyjna na terenie powiatu leskiego	73
1.4.2. Warunki życia mieszkańców	79
1.5. Diagnoza obszaru przestrzennego	87
1.5.1. Gospodarka wodna	87
1.5.2. Ochrona środowiska i przyrody	97
2. Wnioski z diagnozy	108
1. Sfera społeczna	108
<i>Demografia:</i>	108
<i>Edukacja</i>	108
<i>Bezrobocie i rynek pracy</i>	108
<i>Pomoc społeczna</i>	108
<i>Aktywność społeczna</i>	109
<i>Opieka zdrowotna</i>	109
<i>Kultura i dziedzictwo kulturowe</i>	109
<i>Sport i rekreacja</i>	109
<i>Usługi administracyjne</i>	109
<i>Porządek i bezpieczeństwo publiczne</i>	109
2. Sfera gospodarcza	110
<i>Rynek pracy</i>	110

<i>Przedsiębiorczość i potencjał gospodarczy</i>	110
<i>Turystyka</i>	110
<i>Rolnictwo i leśnictwo</i>	110
<i>Wizerunek i promocja</i>	111
3. Sfera infrastrukturalno-przestrzenna i środowiskowa	111
<i>Infrastruktura techniczna</i>	111
<i>Komunikacja publiczna</i>	111
<i>Gospodarka wodna</i>	111
<i>Ochrona środowiska i przyrody</i>	111
<i>Ochrona środowiska i przyrody</i>	112
Spis tabel	114
Spis wykresów	116
Spis rysunków	116

1. Diagnoza ilościowa Powiatu Leskiego

1.1. Informacje ogólne dotyczące poszczególnych gmin

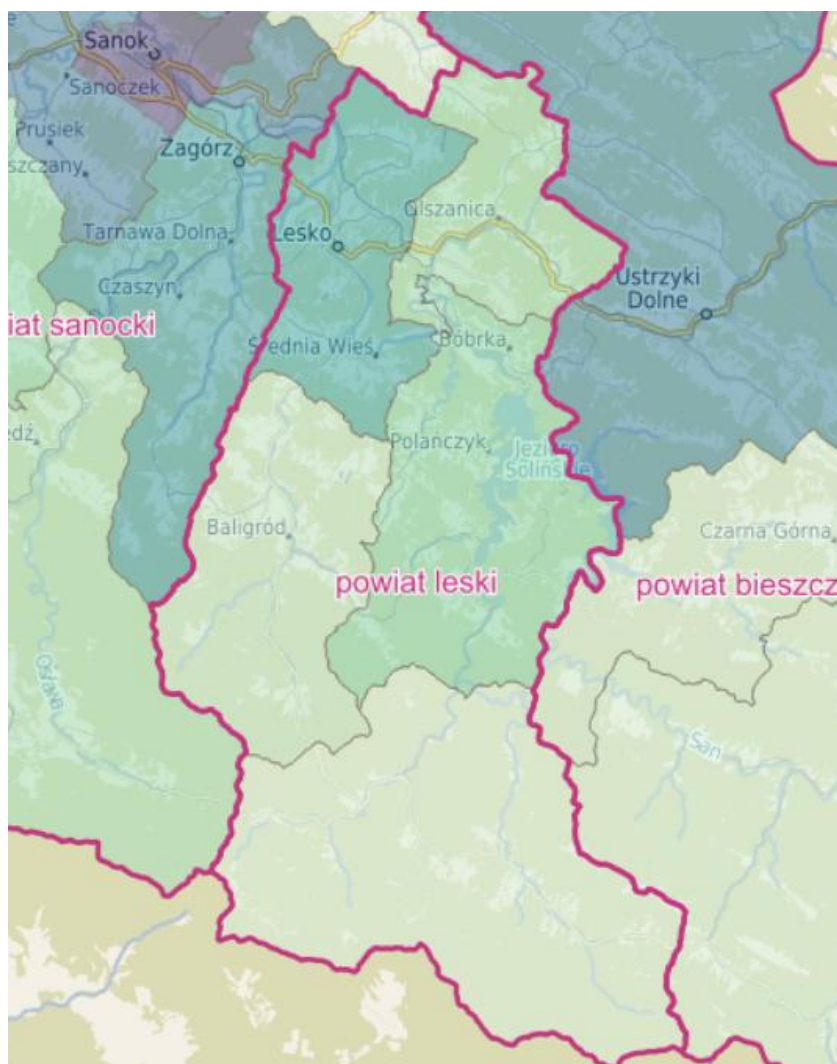
Powiat leski został utworzony w 2002 roku z części obszaru ówczesnego powiatu bieszczadzkiego. Jego siedzibą jest miasto Lesko, będące jedynym miastem w powiecie. Powiat od południa graniczy ze słowackim Krajem Preszowskim, od zachodu z powiatem sanockim, a od wschodu z powiatem bieszczadzkim.

Pod względem administracyjnym powiat leski tworzą:

- **Gmina miejsko-wiejska:** Lesko,
- **Gminy wiejskie:** Baligród, Cisna, Olszanica i Solina.

Powiat odznacza się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, rozległymi obszarami leśnymi i zróżnicowaną bogatą florą i fauną - prawie cały jego obszar jest chroniony. Wszystkie gminy znajdują się na terenie Wschodniobeskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Cały powiat leży w obrębie jednostki fizyko-geograficznej zwanej Bieszczadami i Górami Sanocko-Turczańskimi. Gmina Lesko wraz z miastem Lesko położona jest w północnej części powiatu, otoczona wzniesieniami Pogórza Leskiego (najwyższy szczyt wznosi się na wysokość 583 m n.p.m.) i Gór Słonnych (668 m n.p.m.). Na wschód od Gór Słonnych położona jest gmina Olszanica. W środkowej części powiatu leży gmina Baligród otoczona od zachodu wałem górskim Wielkiego Działu (1071 m n.p.m.). Wokół Jeziora Solińskiego rozpościera się gmina Solina obramowana Górą Jawora (741 m n.p.m.) i Korbani (894 m n.p.m.). Przy granicy ze Słowacją leży gmina Cisna otoczona od południa górką granicznym Bieszczadów (1199 m n.p.m.), a od północy masywem Łopiennika (1069 m n.p.m.) i Połoniną Wetlińską (1253 m n.p.m.).

Mapa 1. Powiat Leski

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.gminy.pl

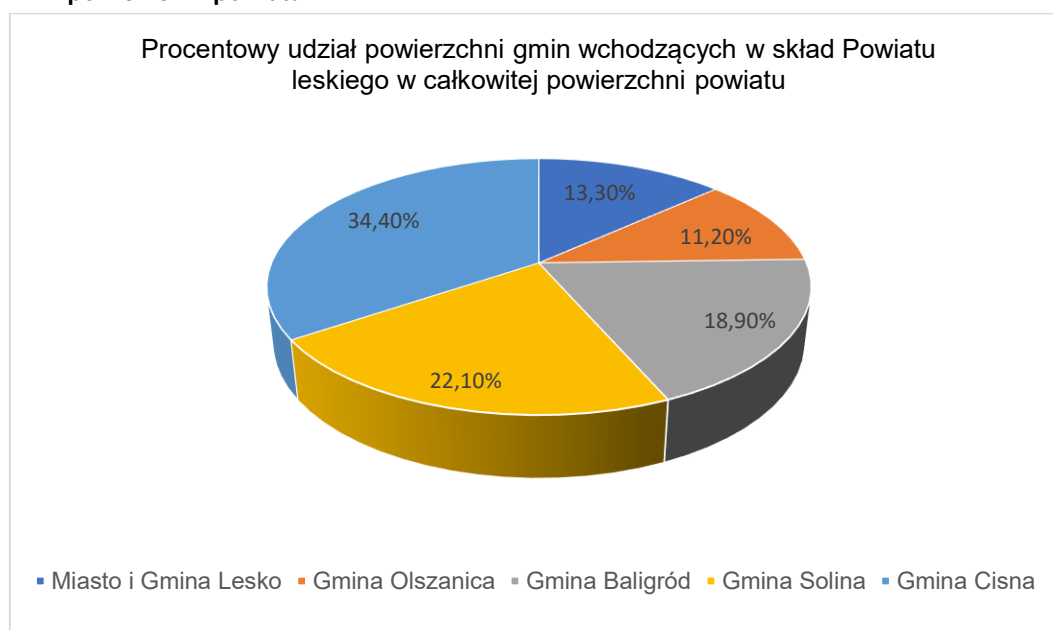
Tabela 1. Lokalizacja, powierzchnia i rodzaj gmin tworzących Powiat Leski

Wykaz gmin należących do Powiatu Leskiego	Rodzaj gminy	Lokalizacja	Powierzchnia Gminy	Udział powierzchni gminy w powierzchni powiatu
Miasto i Gmina Lesko	Gmina miejsko-wiejska	Miasto i Gmina Lesko położona jest w województwie podkarpackim, w północnej części powiatu leskiego.	111,4 km ²	13,3%
Gmina Olszanica	Gmina wiejska	Gmina Olszanica położona jest w województwie podkarpackim, w północnej części powiatu leskiego.	93,6 km ²	11,2%
Gmina Baligród	Gmina wiejska	Gmina wiejska Baligród położona jest w województwie podkarpackim, w zachodniej części powiatu leskiego.	158,2 km ²	18,9%
Gmina Solina	Gmina wiejska	Gmina wiejska Solina położona jest w województwie podkarpackim, w wschodniej części powiatu leskiego.	184,5 km ²	22,1%
Gmina Cisna	Gmina wiejska	Gmina wiejska Cisna położona jest w województwie podkarpackim, w południowej części powiatu leskiego.	287,3 km ²	34,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Powiat leski zajmuje obszar 835km², co stanowi 4,6% powierzchni województwa podkarpackiego. Największą, pod względem powierzchni gminą powiatu jest gmina wiejska Cisna, która zajmuje obszar 287,3km², co stanowi blisko 35% całkowitej powierzchni obszaru jego działania. Drugą, co do wielkości największą gminą w powiecie jest gmina Solina, która zajmuje obszar 184,5km² (22,1% całkowitej powierzchni obszaru działania powiatu). Z kolei najmniejszą gminą jest Olszanica, która zajmuje 93,6km², co stanowi 11,2% powierzchni obszaru powiatu.

Wykres 1. Procentowy udział powierzchni gmin wchodzących w skład Powiatu Leskiego w całkowitej powierzchni powiatu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL

Większość gmin tworzących powiat leski, ma charakter rolniczy. Użytki rolne zajmują 15,33% jego powierzchni. Pokrywa glebowa jest bardzo zróżnicowana - obejmuje gleby od II do VI klasy bonitacyjnej. Przeważają gleby klasy IVa i IVb, a także IIIb, IIIa, V i II. Najmniej jest gruntów klasy VI.

Tabela 2. Struktura zagospodarowania gmin tworzących Powiat Leski

Gmina	Użytki rolne w ha	Użytki rolne w %	Główne klasy gleb w gminie	Powierzchnia kompleksów leśnych w ha/udział % (w powierzchni całkowitej gminy)	Powierzchnia gminy pod wodami ha/udział%	Powierzchnia zabudowana ha/udział%	Powierzchnia objęta różnymi formami ochrony ha/udział%
Miasto i Gmina Lesko	2671,43	23,98	IVa, IVb, IIIa, IIIb, V, VI	5 381,04ha/ 48,0%	318ha/ 2,85%	510ha/ 4,58%	9 615,99ha/ 86,3ha
Gmina Olszanica	2474,10	26,45	IVa, IVb, V, VI	5 211,31ha/ 55,4%	120ha/ 1,28%	376ha/ 4,02%	9 355,00ha/ 100%
Gmina Baligród	4180,11	26,42	IVa, IVb, V, VI	11 093,27ha/ 69,5%	112ha/ 0,71%	303ha/ 1,92%	15 813,20ha/ 100%
Gmina Solina	2716,76	14,72	IV, V, VI	10 556,41ha/ 56,7%	2 265ha/ 12,28%	590ha/ 3,20%	18 451,40ha/ 100%
Gmina Cisna	754,51	2,63	IVa, IVb, V, VI	25 693,08ha/ 88,3%	191ha/ 0,66%	373ha/ 1,30%	28 758,85ha/ 100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i danych poszczególnych JST (JST - jednostka samorządu terytorialnego)

Blisko 69% powierzchni powiatu leskiego zajmują kompleksy leśne. Ponad 98% analizowanego obszaru jest objęte różnymi formami ochrony przyrody, 3006ha powierzchni znajduje się pod wodami, a 2152ha są zabudowane i zurbanizowane.

1.2. Diagnoza społeczna

1.2.1. Uwarunkowania demograficzne

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego z 2023r. liczba mieszkańców powiatu leskiego wynosiła 25 397 osób, co stanowiło o 4,6% mniej w stosunku do liczby ludności z 2017r. (który jest punktem odniesienia).

Tabela 3. Liczba ludności w podziale na poszczególne gminy i jednostki porównywane w latach 2017-2023

Jednostka terytorialna	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Dynamika (2017=100)
Polska w mln	38,43	38,41	38,38	38,09	37,91	37,76	37,64	97,9%
Województwo Podkarpackie	2129138	2129015	2127164	2096166	2085932	2079098	2071676	97,3%
Powiat Leski	26 606	26 562	26 441	25 971	25 696	25 565	25 397	95,4%
Miasto i Gmina Lesko	11 439	11 341	11 319	11 038	10 946	10 886	10 805	94,4%
Gmina Olszanica	4 965	4 907	4 894	4 815	4 740	4 690	4 661	93,8%
Gmina Baligród	3 142	3 175	3 161	3 083	3 069	3 055	3 043	96,8%
Gmina Solina	5 311	5 358	5 327	5 325	5 252	5 237	5 199	97,8%
Gmina Cisna	1 749	1 781	1 740	1 710	1 689	1 697	1 689	96,5%
Powiat Bieszczadzki	21 891	21 879	21 664	21 087	20 940	20 777	20 601	94,1%

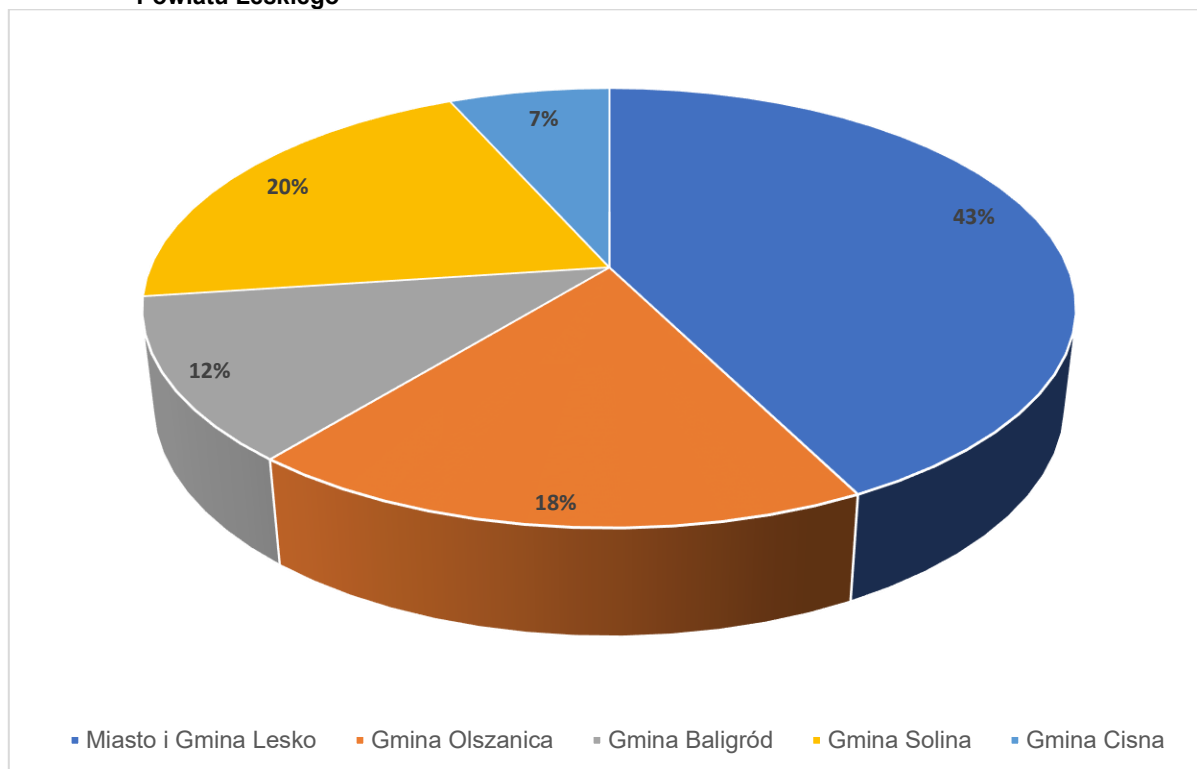
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Na przestrzeni lat 2017-2023 można było zaobserwować tendencję spadkową w liczbie ludności we wszystkich gminach wchodzących w skład powiatu. Podobną tendencję odnotowano w sąsiednim powiecie bieszczadzki, do którego jest porównywany w niniejszej analizie Powiat Leski (Powiat Bieszczadzki również jest położony w województwie podkarpackim i ma podobny charakter – powierzchnia, którą zajmuje, duże obszary leśne, niska gęstość zaludnienia oraz rozwinięta turystyka). Tu dynamika spadku w liczbie ludności jest nieco mniejsza i wynosi 94,1%. Dynamika spadku liczby ludności w pozostałych czterech gminach powiatu była niższa niż w całej Polsce i województwie

podkarpackim, jedynie w Gminie Solina dynamika spadku była porównywalna do tej notowanej w Polsce oraz w województwie i wynosiła 97,8%. Największy spadek ludności odnotowano w gminie wiejskiej Olszanica (liczba ludności zmniejszyła się o 6,12%) oraz w gminie miejsko-wiejskiej Lesko (liczba ludności zmniejszyła się o 5,50%). Najmniejszy spadek odnotowano w Gminie Solina, gdzie liczba ludności spadła z 5311 do 5199 osób co stanowiło 2,10% ludności. Liczba mieszkańców poszczególnych gmin tworzących powiat Leski została zaprezentowana w tabeli nr 3.

Największy procent ogółu mieszkańców powiatu stanowią mieszkańcy gminy miejsko-wiejskiej Lesko – 43%, następnie gminy wiejskiej Solina 20,47%. Natomiast najmniej mieszkańców zamieszkuje Gminę Cisna – 7%.

Wykres 2. Procentowy udział liczby mieszkańców poszczególnych gmin do łącznej liczby mieszkańców Powiatu Leskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Gęstość zaludnienia w powiecie, w 2023 wynosiła 30,4 osoby na km² i była znacznie niższa w stosunku do gęstości w całym województwie podkarpackim (119,9 osób na km²) i kraju (116,1 osoby na km²), ale wyższa niż w porównywanej jednostce – powiecie bieszczadzkim 18,1osób na km². Zaobserwować można również ogólny trend spadku tej wartości na przestrzeni lat 2017-2023 w większości jednostek samorządu terytorialnego, które zasięgiem obejmuje powiat z wyjątkiem gmin: Baligród i Solina, gdzie gęstość zaludnienia w 2023 roku utrzymywała się na tym samym poziomie, co w roku 2017. Szczegółowe dane zostały zaprezentowane w Tabeli 4.

Tabela 4. Ludność na 1km² w latach 2017-2023 w jednostkach administracyjnych Powiatu Leskiego

Jednostka terytorialna	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	122,9	122,8	122,7	121,8	121,2	120,8	119,9
Województwo Podkarpackie	119,3	119,3	119,2	117,5	116,9	116,5	116,1
Powiat Leski	31,9	31,8	31,7	31,1	30,8	30,6	30,4
Miasto i Gmina Lesko	102,7	101,8	101,6	99,1	98,3	97,7	97,0
Gmina Olszanica	53,1	52,5	52,3	51,5	50,7	50,1	49,8
Gmina Baligród	19,9	20,1	20,0	19,5	19,4	19,3	19,2
Gmina Solina	28,8	29,0	28,9	28,9	28,5	28,4	28,2
Gmina Cisna	6,1	6,2	6,1	6,0	5,9	5,9	5,9
Powiat Bieszczadzki	19,2	19,2	19,0	18,5	18,4	18,2	18,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Analizując dane statystyczne dotyczące zmian liczby ludności można zaobserwować tendencję spadkową w przyroście naturalnym, a w ostatnich trzech latach coraz zwiększający się ujemny przyrost naturalny na terenie powiatu leskiego. Ogólna tendencja spadkowa (z niewielkimi odchyleniami) charakteryzowała też wszystkie jednostki porównywalne w badanym okresie.

Tabela 5. Przyrost naturalny w gminach Powiatu Leskiego w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Powiat Leski						
	7	-32	-30	-66	-152	-106	-75
	Polska						
	-870	-26022	-34755	-122046	-188006	-143316	-136585
	Województwo Podkarpackie						
	2600	1897	584	-4565	-8571	-5123	-4828
	Miasto i Gmina Lesko						
	10	-25	-24	-41	-68	-43	-37
	Gmina Olszanica						
Przyrost naturalny	6	-5	-1	2	-32	-24	-6
	Gmina Baligród						
	-9	5	-1	-9	-16	-9	-14
	Gmina Solina						
	2	0	8	-14	-31	-10	-3
	Gmina Cisna						
	-2	-7	-12	-4	-5	-20	-15
	Powiat Bieszczadzki						
	-3	7	-42	-86	-122	-77	-100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Poddając analizie uwarunkowania demograficzne należy zwrócić uwagę na strukturę płci danej jednostki terytorialnej. Największe dysproporcje w udziale kobiet w ogólnej populacji w poszczególnych jednostkach terytorialnych powiatu można zaobserwować w przedziale wiekowym 65+ („osoby starsze” - w prawie i polityce społecznej w Polsce granicą zwykle jest 65 lat, czyli wiek emerytalny, choć różni się on dla kobiet i mężczyzn).

Liczba kobiet w tej kategorii wiekowej w 2023 roku, w powiecie wynosiła 2 938 i stanowiła ponad 22% wszystkich kobiet. Największą liczbą kobiet w wieku 65+ w gminach powiatu odznaczają się: gmina miejsko-wiejska Lesko i gmina wiejska Olszanica, w których kobiety stanowią odpowiednio 58,48% i 57,23% ogółu ludności, w tej kategorii wiekowej. Z kolei w przedziałach wiekowych tj. 0-19, 20-34, 35-54 przeważają mężczyźni.

Tabela 6. Struktura wieku i płci (M-mężczyźni; K-kobiety; O-ogółem) w JST należących do Powiatu Leskiego w 2023 r.

Jednostka terytorialna	0-19			20-34			35-54			55-64			65+		
	O	M	K	O	M	K	O	M	K	O	M	K	O	M	K
Miasto i Gmina Lesko	2104	1070	1034	1649	806	843	3302	1662	1640	1428	726	702	2322	964	1358
Gmina Olszanica	870	450	420	848	447	401	1424	725	699	628	322	306	891	381	510
Gmina Baligród	580	297	283	566	282	284	864	434	430	425	224	201	608	278	330
Gmina Solina	923	465	458	924	484	440	1578	820	758	747	376	371	1027	444	583
Gmina Cisna	270	132	138	305	167	138	565	285	280	253	124	129	296	139	157
Powiat Leski	4747	2414	2333	4292	2186	2106	7733	3926	3807	3481	1772	1709	5144	2206	2938
Powiat Bieszczadzki	923	465	458	3618	1867	1751	7559	3866	3693	2864	1379	1485	4071	1769	2302

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

We wszystkich jednostkach terytorialnych wchodzących w skład powiatu największy udział w ogólnej liczbie ludności miała grupa wiekowa w przedziale 35-54 lata i oscylowała w granicach 28,39-33,45% ogólnej populacji jednostki.

Stosunkowo niski udział w 2023 roku w ogólnej populacji miały osoby w wieku 65+. Najwięcej osób w tej kategorii zamieszkuje obszar gminy miejsko-wiejskiej Lesko – 21,49%, najmniej w gminie wiejskiej Cisna – 17,53%. (Tabela 7).

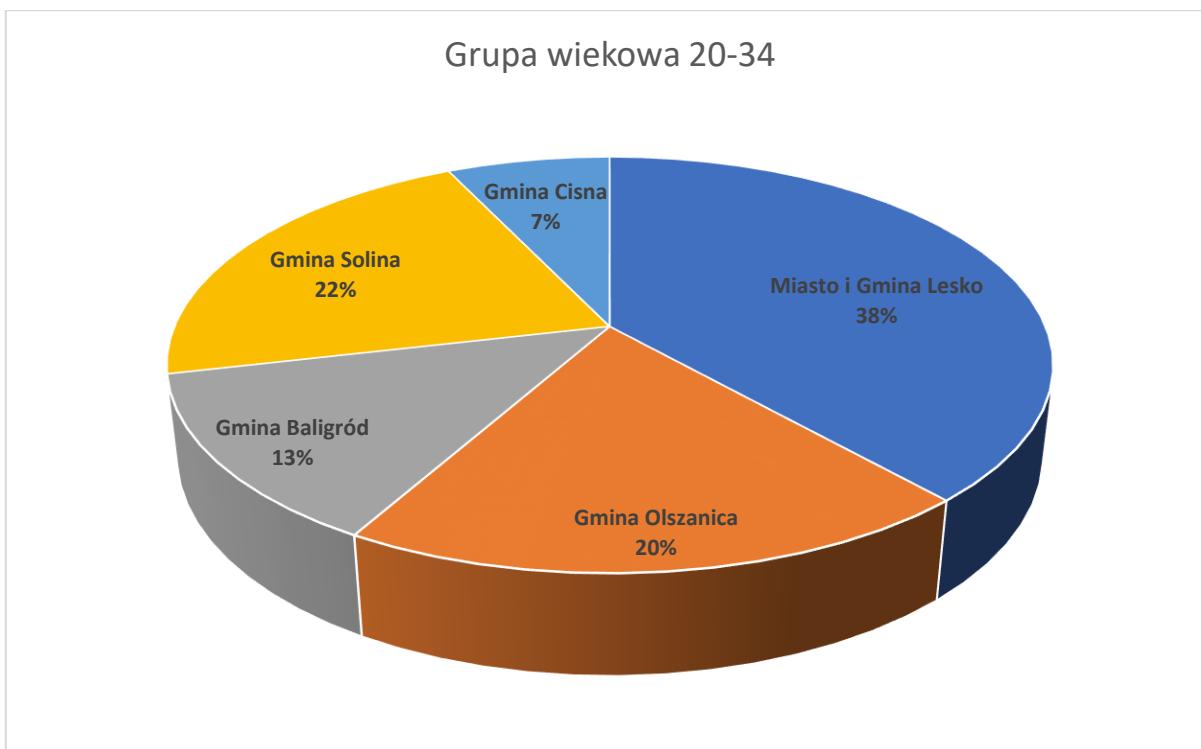
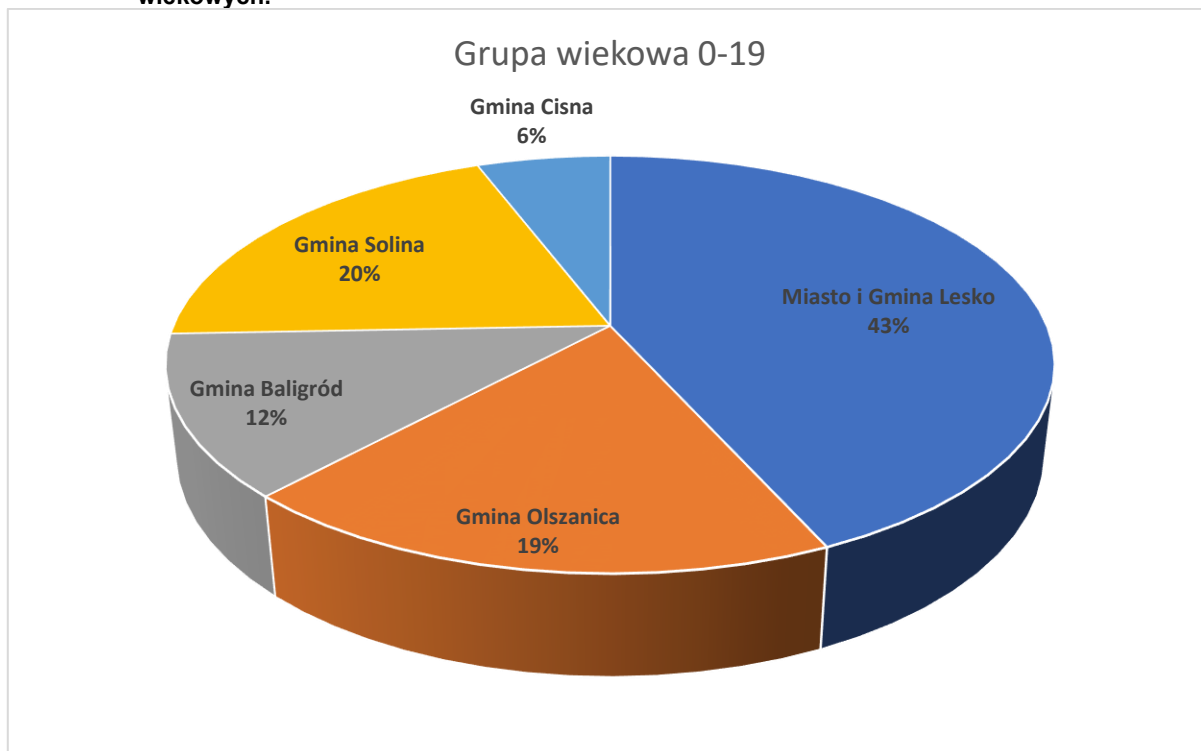
Tabela 7. Struktura wiekowa w poszczególnych jednostkach terytorialnych Powiatu Leskiego

Przedział wiekowy	Miasto i Gmina Lesko	% udział	Gmina Olszanica	% udział	Gmina Baligród	% udział	Gmina Solina	% udział	Gmina Cisna	% udział
0-19	2104	19,47	870	18,67	580	19,06	923	17,75	270	15,99
20-34	1649	15,26	848	18,19	566	18,60	924	17,77	305	18,06
35-54	3302	30,56	1424	30,55	864	28,39	1578	30,35	565	33,45
55-64	1428	13,22	628	13,47	425	13,97	747	14,37	253	14,98
65+	2322	21,49	891	19,12	608	19,98	1027	19,75	296	17,53

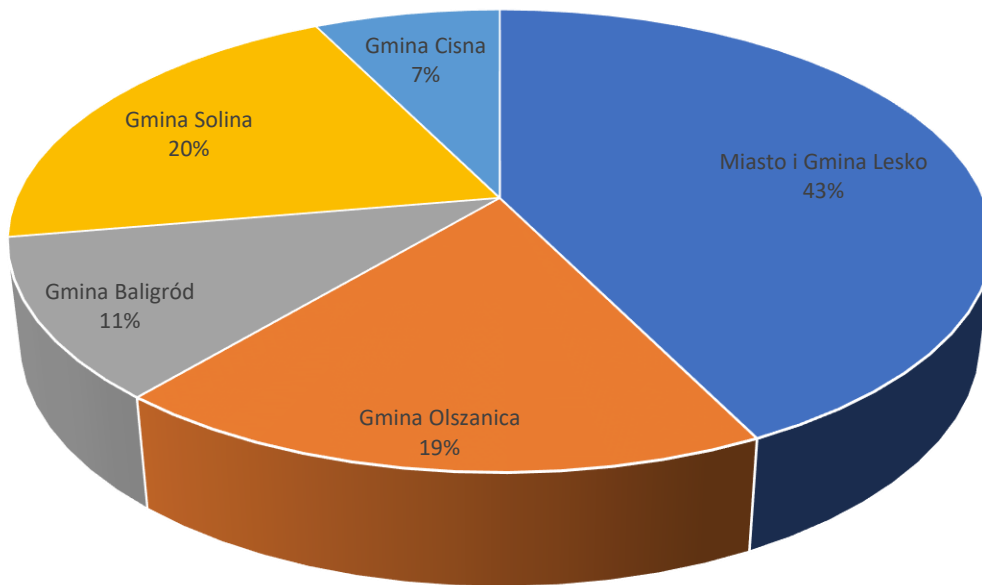
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Szczegółowy podział ludności według struktury wieku na terenie powiatu prezentuje Wykres 3.

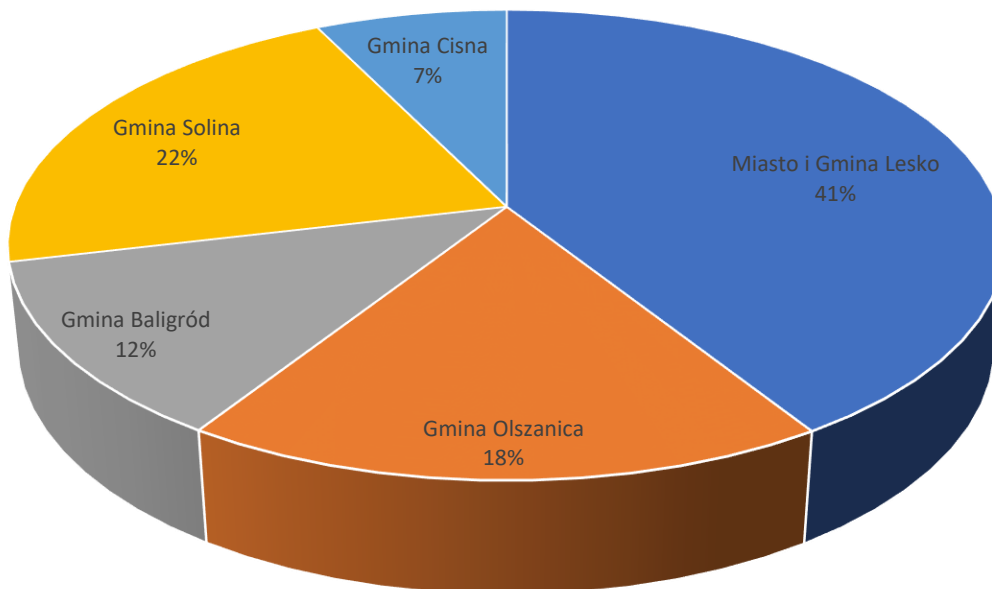
Wykres 3. Podział procentowy ludności JST należących do Powiatu Leskiego według przedziałów wiekowych.

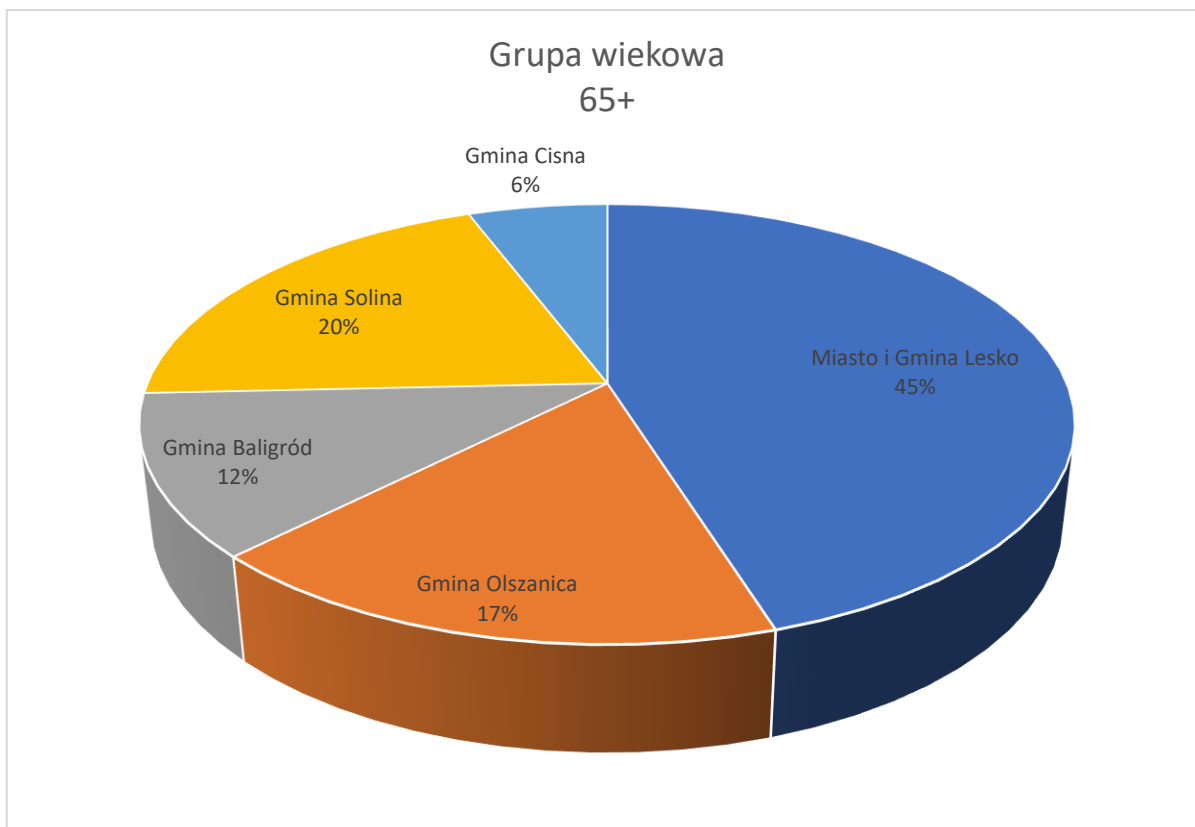

Grupa wiekowa 35-54

Grupa wiekowa 55-54

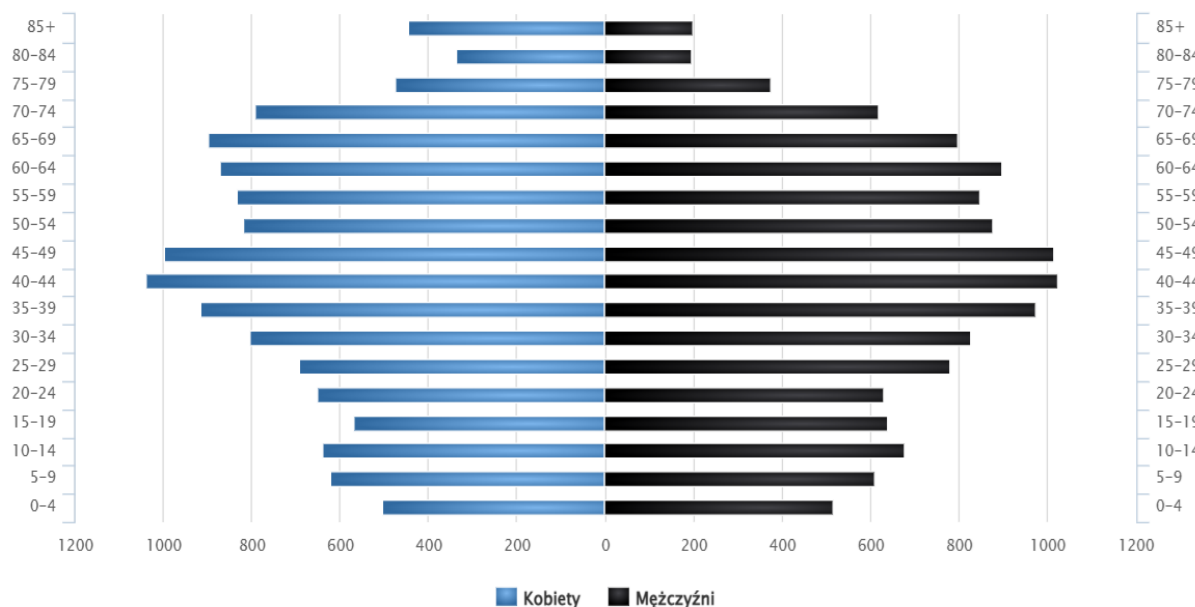

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Analizując piramidę wieku, zauważalna jest dysproporcja między płciami w poszczególnych kategoriach wiekowych, ale wiekowo piramida jest dość stabilna i można wywnioskować, że niezachwiana jest w tym momencie wymienialność pokoleń. Natomiast, z uwagi na wydłużanie się przeciętnego trwania życia, należy spodziewać się w najbliższych latach, również na terenie powiatu leskiego, stałego wzrostu liczby osób starszych.

W najbliższych latach znacząca liczba ludności będzie wchodziła w wiek emerytalny (Wykres 4).

Wykres 4. Struktura ludności według płci i wieku w JST Powiatu Leskiego według przedziałów wiekowych w 2023 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Wskaźnikiem, który obrazuje uwarunkowania demograficzne jest także współczynnik obciążenia demograficznego, czyli stosunek liczby ludności w wieku przed i poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wysokie wartości tego wskaźnika niekorzystnie wpływają na finanse publiczne, w tym na finanse JST. Dotyczy to zwłaszcza opieki społecznej – rośnie zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze i długoterminowe, na spadek dochodów publicznych – mniej osób pracujących oznacza niższe wpływy z podatków dochodowych (PIT, CIT). Pośrednio zmniejszona jest też konsumpcja dóbr i usług, co pogarsza warunki funkcjonowania działających w powiecie podmiotów gospodarczych.

Ogólnie ujmując, zaburzona zostaje równowaga między wpływami do budżetu z podatków, a wydatkami na świadczenia pomocy społecznej i ochrony zdrowia.

Wskaźnik obciążenia demograficznego w powiecie, w 2023 roku wyniósł 68 i jest to wartość niższa w porównaniu do notowanej wówczas w kraju i w Województwie Podkarpackim, ale wyższa niż notowana w Powiecie Bieszczadzkim.

Biorąc pod uwagę poszczególne gminy, tworzące powiat, można zaobserwować, że wyższe obciążenie demograficzne jest charakterystyczne dla ośrodków o cechach miejskich, czyli gminie miejsko-wiejskiej Lesko (74,6).

W przypadku Gminy Cisna należy również zwrócić uwagę na stosunek osób w wieku poprodukcyjnym, do osób w wieku przedprodukcyjnym, który również był bardzo wysoki i wyniósł 154,0.

W powiecie najkorzystniejszą wartością analizowanego współczynnika charakteryzuje się gmina wiejska Olszanica, gdzie wynosi on 131,5 (w 2017 wynosił 117,6). Szczegółowe dane na rok 2023 zawarto w Tabeli 8.

Tabela 8. Odsetek ludności w wieku przed, po i produkcyjnym w jednostkach administracyjnych Powiatu Leskiego i jednostkach porównywalnych w 2023 r.

Wyszczególnienie	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Współczynnik obciążenia demograficznego o osobami starszymi	Odsetek osób w wieku 65+ w populacji ogółem
Polska	71,2	128,0	40,0	30,9	20,1
Województwo Podkarpackie	68,9	120,2	37,6	28,9	19,0
Powiat Leski	68,0	141,5	39,8	30,7	20,3
Miasto i Gmina Lesko	74,6	141,8	43,8	33,1	21,5
Gmina Olszanica	63,7	131,5	36,2	28,7	19,1
Gmina Baligród	66,1	139,8	38,5	30,4	20,0
Gmina Solina	64,2	147,9	38,3	29,7	19,8
Gmina Cisna	55,4	154,0	33,6	25,2	17,5
Powiat Bieszczadzki	66,0	146,5	39,3	29,6	19,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Na obszarze powiatu na przestrzeni lat 2017-2023 znacząco wzrósł współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi z 23,8 w 2017 r. do 30,7 w roku 2023 (Tabela 9).

Tabela 9. Wskaźniki obciążenia demograficznego osobami starszymi w obszarze działania Powiatu Leskiego w latach 2017-2023.

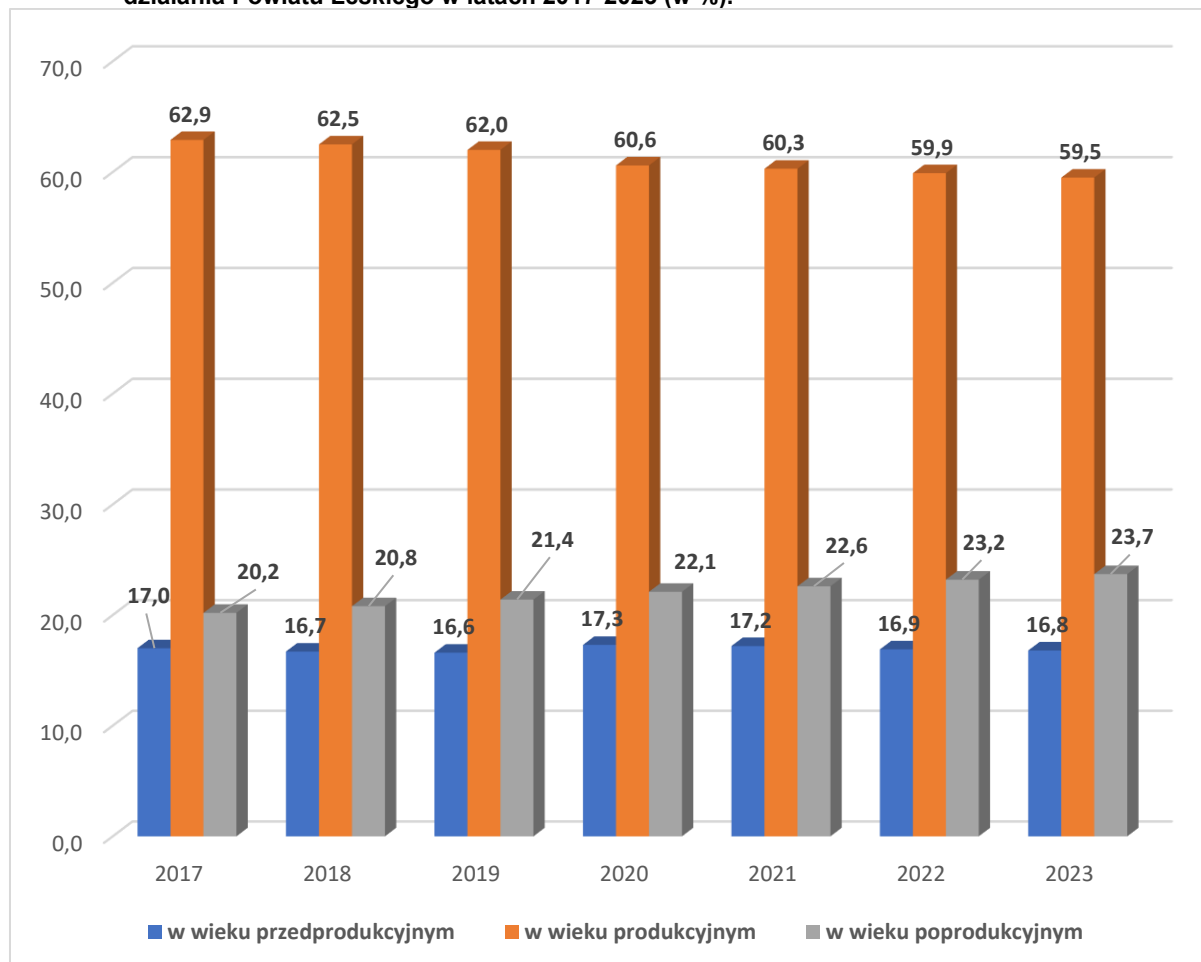
Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	23,8	25,1	26,2	27,7	28,7	30,0	30,7
Odsetek osób w wieku 65+ w populacji ogółem	16,5	17,2	17,9	18,5	19,1	19,8	20,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Z analizy udziału grup ekonomicznych w ludności ogółem wynika, że następuje zdecydowany spadek udziału ludności w wieku produkcyjnym z 62,9% w 2017 r. do 59,5 % w roku 2023 oraz znaczący wzrost grupy poprodukcyjnej z 17% w roku 2017 do 23,7% w roku 2023.

Dynamika zmiany została przedstawiona na Wykresie 5.

Wykres 5. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w obszarze działania Powiatu Leskiego w latach 2017-2023 (w %).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Liczba ludności w jednostkach znajdujących się na obszarze działania powiatu zmieniała się zarówno w wyniku migracji naturalnych jak i wędrownych.

We wszystkich jednostkach współczynnik zgonów (liczba zgonów w danym roku na 1000 mieszkańców), w okresie 2017r. - 2023r., przewyższał liczbę żywych urodzeń, co szczegółowo przedstawia Tabela 10.

Najwięcej urodzeń na 1000 ludności odnotowano w 2023 w gminie Olszanica (7,70 na 1000) oraz w gminie wiejskiej Solina (7,45 na 1000), najmniej natomiast w gminie Cisna (4,12 na 1000). Najwięcej zgonów natomiast zanotowano w gminie Baligród (11,17 na 1000), a najmniej w gminie Cisna (12,96 na 1000).

Tabela 10. Urodzenia żywe i zgony w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w JST należących do Powiatu Leskiego i jednostkach porównywalnych, w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	urodzenia żywe na 1000 ludności							zgony na 1000 ludności						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	10,46	10,11	9,77	9,31	8,73	8,07	7,23	10,48	10,78	10,67	12,50	13,68	11,86	10,85
Województwo Podkarpackie	10,31	10,12	9,69	9,32	8,58	8,08	7,17	9,08	9,22	9,41	11,49	12,67	10,54	9,49
Powiat Leski	8,74	8,62	8,71	8,61	7,27	6,60	6,98	8,48	9,82	9,84	11,15	13,15	10,74	9,92
Miasto i Gmina Lesko	8,21	8,33	9,09	7,86	7,64	5,88	6,99	7,34	10,52	11,21	11,57	13,83	9,82	10,40
Gmina Olszanica	11,69	8,72	8,18	10,58	6,48	7,40	7,70	10,48	9,73	8,39	10,17	13,16	12,48	8,98
Gmina Baligród	6,93	10,77	9,45	7,73	6,51	7,84	6,57	9,76	9,18	9,76	10,63	11,71	10,78	11,17
Gmina Solina	8,85	9,40	9,52	9,37	7,17	7,24	7,45	8,47	9,40	8,02	12,00	13,02	9,15	8,03
Gmina Cisna	6,79	3,98	3,94	7,12	8,79	4,74	4,12	7,92	7,97	10,70	9,50	11,72	16,58	12,96
Powiat Bieszczadzki	8,44	9,28	8,62	8,03	6,91	6,76	4,88	8,58	8,96	10,55	12,09	12,73	10,45	9,71

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

W 2023 roku w powiecie zarejestrowano 209 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 271 wymeldowań, zatem saldo migracji wewnętrznych wyniosło -62. W roku 2017 odnotowano jedynie 2 wymeldowania za granicę. Ogólne saldo migracji na 1000 mieszkańców w 2023 roku wyniosło -2,4 i było znacznie wyższe niż w pozostałych jednostkach porównywalnych¹. Analizując trend migracji na przestrzeni lat 2017-2023 można zauważyć, że w całym analizowanym okresie miał on wartości ujemne, których wartość rosła i spadała. W okresie tym to głównie kobiety wymeldowywały się zdecydowanie częściej do miast. Wśród kobiet przeważały też zameldowania z obszarów wiejskich.

Ruchy migracyjne spowodowane są głównie starzeniem się społeczeństwa i wyjazdami, szczególnie młodych osób, za granicę lub w inne rejony kraju - przede wszystkim za pracą. Szczegółowe przepływy ludności przedstawiono w Tabeli 11.

¹ saldo migracji na 1000 ludności dla województwa podkarpackiego (-1,1) dla Polski (0,2)

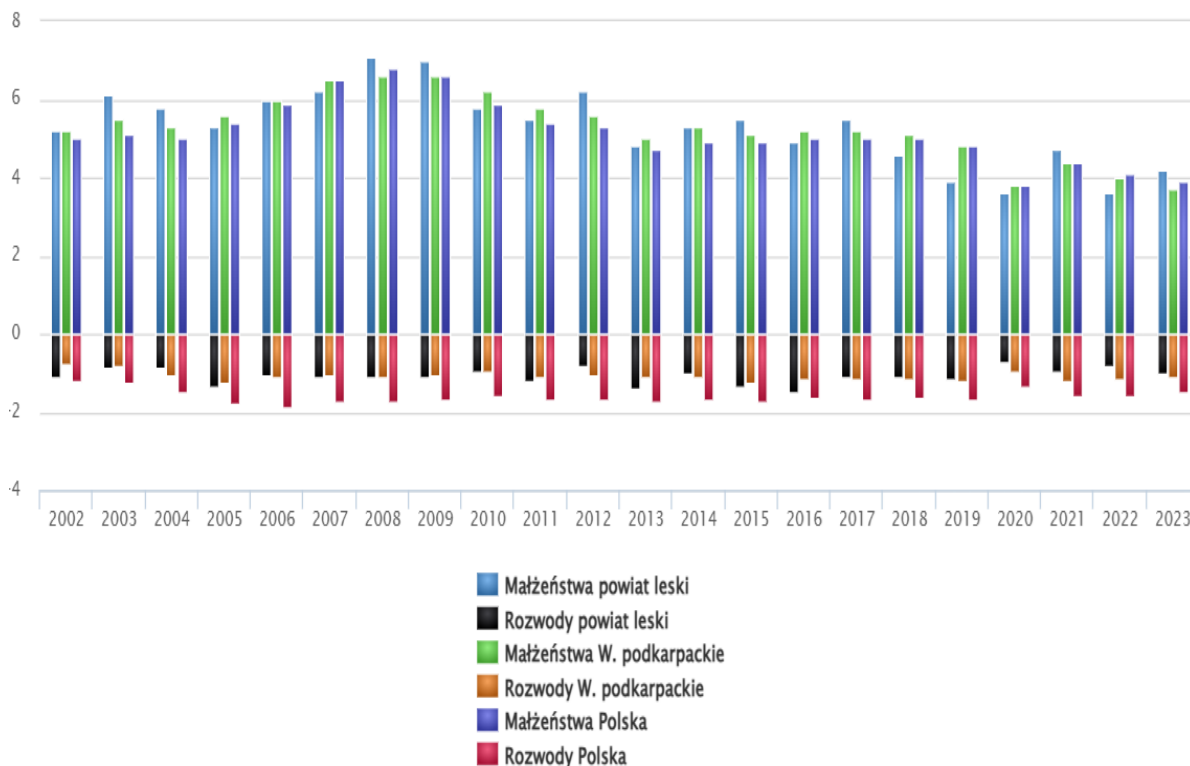
Tabela 11. Migracje ludności obszaru Powiatu Leskiego w podziale na mężczyzn i kobiety w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
Zameldowania ogółem	209		292		261		236		213		248		209	
	90	119	133	159	120	141	114	122	102	111	126	122	94	115
Zameldowania z miast ogółem	94		163		125		111		88		137		100	
	47	47	79	84	62	63	55	56	42	46	67	70	42	58
Zameldowania ze wsi ogółem	100		116		119		117		118		102		98	
	35	65	48	68	51	68	56	61	58	60	56	46	45	53
Wymeldowania ogółem	287		324		329		257		309		302		271	
	134	153	131	193	158	171	119	138	141	168	160	142	116	155
Wymeldowania do miast ogółem	169		159		180		128		136		131		154	
	80	89	66	93	89	64	64	64	64	72	68	63	68	86
Wymeldowania na wieś ogółem	116		165		148		125		162		155		108	
	52	64	65	100	69	79	52	73	73	89	84	71	42	66
Wymeldowania za granicę ogółem	2		-		-		-		-		-		-	
	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saldo migracji ogółem	-78		-32		-68		-21		-96		-54		-62	
Na 1000	-2,9		-1,2		-2,6		-0,8		-3,7		-2,1		-2,4	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

W 2023 roku na terenie powiatu leskiego na 1000 ludności zawarto 4,2 małżeństwa i była to wartość wyższa od wartości w Województwie Podkarpackim (3,7), i w Polsce (3,9) oraz w Powiecie Bieszczadzkim (3,3). Liczba rozwodów na 1000 ludności była z kolei niższa niż w województwie (1,1), w Polsce (1,5) oraz Powiecie Bieszczadzkim (1,4). Analizując liczbę małżeństw i rozwodów na tym obszarze na przestrzeni lat 2017-2023 można zauważyć zarówno spadek zawieranych małżeństw, jak i spadek rozwodów. Najwięcej małżeństw zawarto w 2017 roku, zaś najwięcej rozwodów miało miejsce w 2019 roku. Dane te zostały zaprezentowane na poniższym wykresie i w tabeli

Wykres 6. Liczba zawieranych małżeństw i rozwodów na obszarze działania Powiatu Leskiego w latach 2002-2023

Wyszczególnienie	Małżeństwa na 1000 ludności							Rozwody na 1000 ludności						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	5,0	5,0	4,8	3,8	4,4	4,1	3,9	1,7	1,6	1,7	1,3	1,6	1,6	1,5
Województwo Podkarpackie	5,2	5,1	4,8	3,8	4,4	4,0	3,7	1,2	1,2	1,2	1,0	1,2	1,2	1,1
Powiat Leski	5,5	4,6	3,9	3,6	4,7	3,6	4,2	1,1	1,1	1,2	0,7	1,0	0,8	1,0
Miasto i Gmina Lesko	5,4	4,6	3,1	3,2	3,9	2,8	3,5	Bd*	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.
Gmina Olszanica	7,1	4,1	3,1	2,7	4,6	3,8	4,9	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.
Gmina Baligród	5,7	4,7	5,0	5,8	4,9	2,9	5,3	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.
Gmina Solina	5,1	5,8	4,5	3,7	6,6	5,1	4,0	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.
Gmina Cisna	2,8	1,7	7,3	4,2	3,5	4,1	5,3	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.
Powiat Bieszczadzki	4,5	5,1	5,0	3,3	4,1	4,0	3,3	1,2	1,3	1,1	0,8	1,3	1,0	1,4

*Bd – brak danych, Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych jst i portalu Polska w liczbach

1.2.2. Edukacja i opieka nad dziećmi

Wychowanie przedszkolne jest pierwszym etapem kształcenia w polskim systemie oświaty. W roku szkolnym 2022/2023 obejmowało ono dzieci w wieku 3–6 lat i realizowane było w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych, w szkołach podstawowych oraz w zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych. W 2023 roku obowiązkiem przedszkolnym objętych było 866 dzieci w wieku 3-6 lat, a odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wyniósł w 2023 roku 89,8%, co stanowiło mniejszą wartość niż w kraju, województwie, ale wyższą niż w Powiecie Bieszczadzkim (84,6%). Najwyższy odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym odnotowano w Mieście i Gminie Lesko – 104,3% (do przedszkoli zlokalizowanych w Lesku oprócz dzieci w nim zamieszkałych, uczęszczali również dzieci mieszkające poza tą gminą, stąd wskaźnik osiągnął wartość ponad 100%), a najniższy w gminie Olszanica – 65,6%. W większości jednostek administracyjnych należących do powiatu (z wyjątkiem gminy Olszanica i gminy Cisna) oraz w jednostkach porównywalnych na przestrzeni lat 2017-2023 badany wskaźnik charakteryzował się tendencją rosnącą, co prezentuje szczegółowo Tabela 12.

Tabela 12. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2017-2023 we wszystkich gminach Powiatu Leskiego

Jednostka administracyjna	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	86,4	89,5	90,4	87,8	90,4	94,9	96,1
Województwo Podkarpackie	84,5	87,7	88,8	84,4	87,8	91,4	93,2
Powiat Leski	76,1	81,1	84,3	77,5	84,6	88,6	89,8
Miasto i Gmina Lesko	74,3	79,4	84,0	89,2	94,6	101,0	104,3
Gmina Olszanica	76,2	81,0	87,4	61,7	66,3	68,3	65,6
Gmina Baligród	68,1	78,1	73,6	68,3	76,1	77,8	75,8
Gmina Solina	78,6	82,0	83,5	73,4	85,6	90,0	93,4
Gmina Cisna	95,1	95,2	98,6	80,3	91,5	87,3	85,7
Powiat Bieszczadzki	79,1	78,8	82,3	76,9	81,8	85,8	84,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

W powiecie funkcjonują dwa żłobki – Żłobek Samorządowy w Lesku, znajdujący się przy ulicy Smolki 9 oraz Żłobek Samorządowy w Uhercach Mineralnych. W pozostałych gminach żłobki nie zostały utworzone.

Dzieci w wieku przedszkolnym zamieszkujące obszar powiatu mają zapewnioną opiekę w placówkach publicznych i prywatnych. W każdej gminie działa przedszkole publiczne lub niepubliczne, a w analizowanym okresie nie występowały i nie występują problemy z dostępnością miejsc przedszkolnych. Opieka przedszkolna jest także realizowana w formie punktów przedszkolnych oraz oddziałów przedszkolnych, tzw. klasy „0”, przy szkołach podstawowych.

Miarą powszechności nauczania jest współczynnik skolaryzacji, służący do oceny aktywności edukacyjnej ludności. W statystyce stosowane są dwa współczynniki skolaryzacji:

- brutto – to relacja liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania,
- netto – to relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Oba analizowane współczynniki zmalały w 2023 roku w stosunku do roku 2017, był to trend notowany we wszystkich jednostkach wchodzących w skład powiatu oraz w jednostkach porównywalnych, z wyjątkiem powiatu bieszczadzkiego, gdzie współczynnik skolaryzacji netto w 2023 roku wzrósł o 2,0 w porównaniu do roku 2017. Najniższy wskaźnik brutto w 2023 roku odnotowano w gminie Olszanica – 77,70, a najwyższy w gminie Solina – 89,5. Analogicznie wyglądała sytuacja we wskaźniku netto (Tabela 13).

Tabela 13. Współczynnik skolaryzacji brutto i netto w poszczególnych gminach Powiatu Leskiego

Współczynnik skolaryzacji na poziomie szkoły podstawowej	brutto		netto	
	2017	2023	2017	2023
Polska	95,24	93,20	93,35	92,00
Województwo Podkarpackie	92,46	89,20	91,50	88,60
Powiat Leski	90,55	83,10	88,86	82,50
Miasto i Gmina Lesko	89,49	82,20	87,56	81,70
Gmina Olszanica	85,80	77,70	85,80	77,10
Gmina Baligród	85,58	80,40	83,26	79,60
Gmina Solina	94,34	89,50	92,72	89,00
Gmina Cisna	112,90	89,10	108,60	89,10
Powiat Bieszczadzki	88,99	90,10	87,00	89,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018r. określiło podstawę programową dla szkół publicznych. Nowa podstawa programowa dla szkół ponadpodstawowych zaczęła obowiązywać od roku szkolnego 2019/2020. W ramach tej reformy nauka w szkołach ponadpodstawowych trwa:

- 4 lata w liceum ogólnokształcącym;
- 5 lat w technikum;
- 2 lata w branżowej szkole II stopnia.

W 2023 roku w powiecie funkcjonowało trzy szkoły ponadpodstawowe, a dla dwóch z nich organem prowadzącym był Powiat Leski:

Liceum Ogólnokształcące w Lesku, przygotowuje młodzież do podjęcia studiów wyższych w kraju i za granicą. Nauka w trybie dziennym trwa 4 lata. Liceum realizuje nauczanie w ramach pięciu profili kształcenia: matematyczno-geograficznym, matematyczno-informatycznym, biologiczno-chemicznym, humanistycznym i biologiczno-polonistycznym.

Zespół Szkół Technicznych i Artystycznych w Lesku (ZSTiA) jest największą szkołą kształcąca absolwentów szkół podstawowych na terenie powiatu. W roku szkolnym 2022/2023 do szkoły uczęszczały łącznie 353 osoby.

Zespół Szkół Technicznych i Artystycznych w Lesku kształci młodzież na następujących kierunkach:

- Technikum: Technik Ekonomista, Technik Hotelarstwa, Technik Informatyk oraz Technik Architektury Krajobrazu, Technik Żywności i Usług Gastronomicznych, Technik Urządzeń i Systemów Energii Odnawialnej
- Szkoła Branżowa (poniżej wymieniono podstawowe kierunki):
 - Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie,
 - Fryzjer - wykonywanie usług fryzjerskich,
 - Sprzedawca - prowadzenie sprzedaży,
 - Kucharz - przygotowanie i wydawanie dań,
 - Piekarz - produkcja wyrobów piekarskich,
 - Cukiernik - produkcja wyrobów cukierniczych,
 - Mechanik pojazdów samochodowych - obsługa, diagnozowanie oraz naprawa pojazdów samochodowych,

- Stolarz - wytwarzanie wyrobów stolarskich.
-
- Liceum Sztuk Plastycznych: aranżacja wnętrz i projektowanie graficzne.

Liceum Sztuk Plastycznych w ZSTiA w Lesku jest jedyną samorządową szkołą artystyczną w Bieszczadach i jedną z 4 szkół plastycznych w woj. podkarpackim. Placówka kształci młodych, pasjonujących się sztuką ludzi, którzy pragną rozwijać wyobraźnię, kreatywność i zdolności, a także zdobyć wykształcenie ogólne w zakresie liceum. Nauka w liceum plastycznym trwa 5 lat.

Zespół Szkół Leśnych w Lesku to jedna z 11 placówek ponadpodstawowych w Polsce, kształcąca młodzież w zawodach Technika Leśnika lub Operatora Maszyn Leśnych. Organem prowadzącym szkołę jest Minister Klimatu i Środowiska. Absolwenci szkoły przygotowani są do: pracy w Lasach Państwowych, Parkach Narodowych, Biurach Urządzania Lasu, starostwach, zakładania własnej działalności w ramach Zakładach Usług Leśnych i innych. Technikum Leśne w Lesku daje również solidne podstawy do nauki na uczelniach wyższych.

Powiat leski, jest także organem prowadzącym dla Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Lesku, który prowadzi od 1970 roku (wcześniej Państwowy Zakład Wychowawczy). We wrześniu 2023 roku naukę w Ośrodku rozpoczęło 36 uczniów: w Przedszkolu 7 uczniów, w tym 4 chłopców i 3 dziewczynki, w Szkole Podstawowej – 13 uczniów, w tym 10 chłopców i 3 dziewczynki, w Szkole przysposabiającej do pracy – 12 uczniów, w tym 7 mężczyzn i 5 kobiet. Indywidualne zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze prowadzone były dla 3 uczniów, a wczesne wspomaganie rozwoju dziecka dla 31 uczniów.

Szczegółowy spis wszystkich placówek pełniących opiekę nad dziećmi w okresie przedszkolnym oraz w ramach nauki na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym został przedstawiony w Tabeli 14.

Tabela 14. Podmioty pełniące funkcje edukacyjne na terenie Powiatu Leskiego w 2023 r.

Wyszczególnienie	Żłobki	Przedszkola	Szkoły podstawowe z oddziałami przedszkolnymi	Szkoły ponadpodstawowe funkcjonujące na terenie gminy
Miasto i Gmina Lesko	<ul style="list-style-type: none"> – Żłobek Samorządowy w Lesku, przy ulicy Smolki 9 	<ul style="list-style-type: none"> – Niepubliczne Przedszkole Wesoły Ludek w Lesku przy ul. Kościuszki 10, – Punkt Przedszkolny Fotonik w Lesku przy ul. Wincentego Pola 10, – Przedszkole Samorządowe im. Misia Uszatka – ul. Zygmunta Kaczkowskiego 26, Lesko, – Przedszkole Samorządowe – znajduje się w miejscowości Średnia Wieś, pod adresem Średnia Wieś 172. 	<ul style="list-style-type: none"> – Szkoła Podstawowa im. Wincentego Pola w Lesku – ul. Smolki 2, Lesko. – Szkoła Podstawowa w Hoczwi – Hoczew 157, Hoczew. – Szkoła Podstawowa w Średniej Wsi – Średnia Wieś 172, Średnia Wieś. – Szkoła Podstawowa Fundacji „Elementarz” im. Szybowników Polskich w Bezmiechowej Dolnej – Bezmiechowa Dolna 215. – Szkoła Podstawowa Fundacji „Elementarz” w Manastercu – Manasterzec 18. 	<ul style="list-style-type: none"> – Liceum Ogólnokształcące im. Gen. Władysława Andersa w Lesku – ul. Piłsudskiego 5, Lesko. – Zespół Szkół Leśnych w Lesku – Aleja Jana Pawła II 1, Lesko. – Zespół Szkół Technicznych i Artystycznych w Lesku, Aleja Jana Pawła II 18a.
Gmina Olszanica	<ul style="list-style-type: none"> – Żłobek Samorządowy w Uhercach Mineralnych Uherce Mineralne 154A, 38-623 Uherce Mineralne 	<ul style="list-style-type: none"> – Publiczne Przedszkole w Olszanicy – znajduje się w miejscowości Olszanica, 38-722 Olszanica. – Zespół Szkolno-Przedszkolny w Olszanicy – który obejmuje m.in. przedszkole. – Punkt Przedszkolny w Orelecu – mieści się w miejscowości Orelec, 38-623 Orelec. 	<ul style="list-style-type: none"> – Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Uhercach Mineralnych – Uherce Mineralne 150, 38-623 Olszanica. – Szkoła Podstawowa w Uhercach Mineralnych – Uherce Mineralne 137-137, 38-623 Olszanica. – Zespół Szkolno-Przedszkolny w Olszanicy – Olszanica 20, 38-722 Olszanica. – Zespół Szkół Publicznych w Uhercach Mineralnych – Uherce Mineralne 150, 38-623 Uherce Mineralne. 	<ul style="list-style-type: none"> – Nie dotyczy
Gmina Baligród	<ul style="list-style-type: none"> – Brak 	<ul style="list-style-type: none"> – Przedszkole Niepubliczne w Baligrodzie – znajduje się przy Placu Wolności 9 w Baligrodzie. 	<ul style="list-style-type: none"> – Szkoła Podstawowa im. św. Jana Pawła II w Baligrodzie – ul. Mickiewicza 1, 38-606 Baligród. – Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Mchawie – Mchawa 37, 38-606 Mchawa. – Szkoła Podstawowa w Berezce – Berezka 18, 38-610 Solina. 	<ul style="list-style-type: none"> – Nie dotyczy

Gmina Solina	– Brak	<ul style="list-style-type: none"> – Zespół Szkolno-Przedszkolny w Myczkowie – obejmuje m.in. przedszkole. – Publiczne Przedszkole w Bukowcu – placówka działająca w miejscowości Bukowiec. 	<ul style="list-style-type: none"> – Szkoła Podstawowa w Berezce – Berezka 18, 38-610 Solina. – Szkoła Podstawowa w Myczkowcach – Myczkowce 89, 38-623 Solina. – Szkoła Podstawowa im. Józefa Blizińskiego w Bóbrce – Bóbrka 50, 38-623 Solina. – Szkoła Podstawowa w Myczkowie – Myczków 109, 38-610 Solina. – Szkoła Podstawowa w Wołkowi – ul. Szkolna 7, 38-610 Solina. – Szkoła Podstawowa w Zawozie. 	– Nie dotyczy
Gmina Cisna	– Brak	<ul style="list-style-type: none"> – Przedszkole przy Szkole Podstawowej im. Aleksandra Fredry w Cisnej – pod adresem Cisna 60, 38-607 Cisna. – Punkt Przedszkolny w Wetlinie – działa przy Szkole Podstawowej nr 1 w Cisnej. 	<ul style="list-style-type: none"> – Szkoła Podstawowa im. Aleksandra Fredry w Cisnej – ul. Cisna 60, 38-607 Cisna. – Zespół Szkół Nr 1 w Cisnej – ul. Cisna 58, 38-607 Cisna. 	– Nie dotyczy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z raportów o stanie gmin z 2023 r. oraz danych z gmin

Na terenie powiatu funkcjonuje także Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lesku, która jest własną jednostką budżetową, a organem nadzorującym Podkarpacki Kurator Oświaty w Rzeszowie. Poradnia nie posiada własnego majątku, jej siedziba mieści się w budynku należącym do powiatu, przy ulicy Wincentego Pola 1, 38-600 Lesko.

W roku 2023 zgodnie z Arkuszem organizacji na rok szkolny 2023/2024 pod opieką Poradni było 5 162 dzieci i młodzieży. Liczba przyjętych dzieci i młodzieży - 557 (w tym ujęte są dzieci i młodzież, które zostały zarejestrowane jeden raz w BAZIE 3P, a uczęszczają systematycznie na terapię i inne zajęcia do Poradni - raz w tygodniu lub co dwa tygodnie, przez cały rok szkolny). Poradnia zatrudnia pedagogów, psychologów i logopedów, którzy świadczą bezpośrednią pomoc psychologiczno-pedagogiczną, udzielaną dzieciom i młodzieży oraz rodzicom, prowadzą działalność diagnostyczną oraz działalność w ramach wspomagania przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji działań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

1.2.3. Ochrona zdrowia

Dostępność usług medycznych na terenie powiatu leskiego w porównaniu do pozostałych, podobnych JST (poza powiatami grodzkimi województwa podkarpackiego), jest dość wysoka, choć jak prezentuje poniżej zamieszczona analiza, pogorszyła się w stosunku do roku 2017.

Podstawową opiekę zdrowotną zapewniają mieszkańcom przychodnie zlokalizowane w poszczególnych gminach. Na terenie powiatu w 2017 roku funkcjonowało 17 przychodni ogółem, co przekładało się na blisko 6 przychodni na 10 tys. ludności.

W 2023 roku liczba przychodni zwiększyła się do 19 i na 10 tys. ludności przypadało 7 przychodni.

Notowana w 2023 roku liczba przychodni w powiecie, w tym na 10 tys. ludności, była wyższa niż w porównywanym Powiecie Bieszczadzkim (13 przychodni, co dawało 6 przychodni na 10 tys. ludności). Jak już wyżej wspomniano na terenie Powiatu Leskiego funkcjonuje 19 przychodni, w tym: 10 w Mieście i Gminie Lesko, 3 w gminie Olszanica, 1 w gminie Baligród, 3 w gminie Solina i 1 w gminie Cisna.

Tabela 15. Liczba przychodni i praktyk lekarskich w gminach Powiatu Leskiego w latach 2017-2023

Jednostka administracyjna		Liczba przychodni i praktyk lekarskich w gminach Powiatu Leskiego						
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	przychodnie	21 665	21 881	21 839	21 496	21 968	22 601	23 460
	praktyki lekarskie	5 106	4 820	4 437	4 048	3 753	3 478	3 174
Województwo Podkarpackie	przychodnie	1 242	1 229	1 251	1 254	1 286	1 254	1 294
	praktyki lekarskie	497	492	474	426	398	378	346
Powiat Leski	przychodnie	17	17	19	16	18	20	19
	praktyki lekarskie	8	8	8	8	8	7	6
Miasto i Gmina Lesko	przychodnie	9	8	8	8	8	9	10
	praktyki lekarskie	6	6	6	6	6	5	4
Gmina Olszanica	przychodnie	2	1	3	2	3	3	3
	praktyki lekarskie	1	1	1	1	1	1	1
Gmina Baligród	przychodnie	1	1	1	0	0	1	1
	praktyki lekarskie	1	1	1	1	1	1	1
Gmina Solina	przychodnie	4	6	6	5	6	6	4
	praktyki lekarskie	0	0	0	0	0	0	0
Gmina Cisna	przychodnie	1	1	1	1	1	1	1
	praktyki lekarskie	0	0	0	0	0	0	0
Powiat Bieszczadzki	przychodnie	12	11	12	11	12	12	13
	praktyki lekarskie	11	10	8	6	5	6	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Ponadto w powiecie funkcjonują 2 Zespoły Wyjazdowe Ratownictwa Medycznego (tzw. Pogotowie Ratunkowe), które są zlokalizowane w Lesku (ul. Stawowa 15) oraz Polańczyku (ul. Zdrojowa 57 – sezonowy zespół wodny). Są one częścią Bieszczadzkiego Pogotowia Ratunkowego, które zabezpiecza cztery powiaty: sanocki, leski, bieszczadzki i brzozowski.

W Powiecie funkcjonuje 9 aptek, a na jedną ogólnodostępną aptekę przypada średnio 2 822 osoby. W porównaniu do powiatu bieszczadzkiego liczba aptek jest nieco wyższa i liczba ludności przypadająca na 1 aptekę też jest korzystniejsza. Najwięcej aptek zlokalizowanych jest w Mieście i Gminie Lesko - 5, a najmniej, bo tylko po jednej jest w gminach: Olszanica i Baligród. W Gminie Cisna funkcjonuje punkt apteczny. Sytuacja dostępu do aptek w gminach jest więc bardzo zróżnicowana. Zestawienie liczby aptek i przypadających na nie mieszkańców prezentuje

Tabela 16.

Tabela 16. Liczba aptek, ludności przypadającej na ogólnodostępne apteki we wszystkich jednostkach administracyjnych znajdujących się na terytorium Powiatu leskiego

Jednostka	Liczba aptek	Ludność na aptekę ogólnodostępną
Polska	11 473	3 280
Województwo Podkarpackie	593	3 494
Powiat leski	9	2 822
Miasto i Gmina Lesko	5	2 161
Gmina Olszanica	1	4 661
Gmina Baligród	1	3 043
Gmina Solina	2	2 600
Gmina Cisna	0	0
Powiat bieszczadzki	6	3 434

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

W 2023 roku na 10 tys. ludności przypadało 28 lekarzy, a w porównywanym Powiecie Bieszczadzkim 18,4 lekarzy. Wartość notowana w powiecie leskim jest jednocześnie 6. notowaną wśród 21 powiatów Województwa Podkarpackiego, ale nadal znacznie mniejszą niż w całym województwie (36,9) i kraju (47,2). W stosunku do roku 2017, w którym liczba lekarzy na 10 tys. ludności w powiecie wynosiła 33,5 nastąpił znaczny spadek analizowanego wskaźnika.

Wykres 7. Liczba lekarzy na 10 tys. ludności we wszystkich powiatach Województwa Podkarpackiego w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Liczba pielęgniarek i położnych na 10 tys. mieszkańców w 2023 roku w Powiecie, wyniosła 83,1 i zwiększyła się w porównaniu do 2017 roku – wskaźnik ten wówczas wynosił 80,1.

W Lesku funkcjonuje Szpital Powiatowy, który jest jednostką organizacyjną Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Lesku (SPZOZ), której organem założycielskim jest Powiat Leski. Szpital finansowany jest przez Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ). Placówka ta położona jest przy ul. Kochanowskiego 2, 38-600 Lesko.

W 2017 roku ogólna liczba łóżek szpitalnych w szpitalu, obsługującym głównie mieszkańców powiatu, wynosiła 175. W 2023 liczba łóżek nieco się zmniejszyła i osiągnęła wartość 153. Szpital Powiatowy Szpital oferuje szeroki zakres usług medycznych, w tym specjalistyczne oddziały oraz poradnie, tj.:

Oddziały szpitalne:

- Oddział Chorób Wewnętrznych,
- Oddział Chirurgii Ogólnej,
- Oddział Pediatryczny,
- Oddział Położniczo-Ginekologiczny,
- Oddział Neonatologiczny,
- Oddział Rehabilitacji Neurologicznej,
- Oddział Rehabilitacji Ogólnoustrojowej.

Poradnie specjalistyczne:

- Poradnia Alergologiczna,
- Poradnia Dermatologiczna,
- Poradnia Neurologiczna,
- Poradnia Urologiczna,
- Poradnia Otolaryngologiczna,
- Poradnia Chirurgii Ogólnej,
- Poradnia Chorób Płuc i Gruźlicy,
- Poradnia Cukrzycowa,
- Poradnia Kardiologiczna,
- Poradnia Leczenia Uzależnień,
- Poradnia Zdrowia Psychicznego,
- Poradnia Rehabilitacyjna.

Pomimo dość dobrze rozwiniętych usług medycznych w powiecie, niepokojąco wygląda wskaźnik zgonów noworodków na 1000 żywych urodzeń. W 2017 średnia wartość wskaźnika obliczona dla powiatu leskiego była na poziomie 0, a wzrosła do wartości 5,6 notowanej w 2023 roku i była wyższa od notowanej w kraju (3,9) i w całym województwie podkarpackim (4,8).

W powiecie funkcjonuje też **Uzdrowisko Polańczyk**, które oferuje leczenie uzdrowskowe oraz rehabilitację. W miejscowości znajdują się m.in.:

- **Sanatorium Uzdrowskowe Dedal** – które prowadzi leczenie uzdrowskowe w ramach umowy z NFZ oraz pobyty prywatne. Znajduje się przy ul. Zdrojowej 23.
- **Sanatorium Uzdrowskowe Solinka** – specjalizuje się w leczeniu chorób ortopedyczno-urazowych, kardiologicznych, reumatologicznych i endokrynologicznych. Znajduje się przy ulicy Zdrojowej 16/22.
- **Sanatorium Plon** – oferuje leczenie chorób układu oddechowego, metabolicznych oraz narządu ruchu. Znajduje się przy ul. Zdrojowej 32.

1.2.4. Pomoc społeczna

Jednostką Powiatu Leskiego prowadzącą działalność z zakresu pomocy społecznej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku (PCPR) zostało utworzone na mocy uchwały Nr 1/5/2002 Rady Powiatu w Lesku z dnia 3.01.2002 r. w sprawie utworzenia jednostki organizacyjnej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku.

Jednostka organizacyjna działa na podstawie:

- Statutu przyjętego uchwałą Nr XXV1.119.2016 Rady Powiatu w Lesku z dnia 12.10.2016 r. w sprawie nadania statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku,
- Regulaminu Organizacyjnego przyjętego uchwałą nr 55.89.2015 Zarządu Powiatu w Lesku z dnia 22.12.2015r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku.

Siedziba PCPR znajduje się w budynku Starostwa Powiatowego w Lesku. Zajmuje trzy pomieszczenia biurowe na parterze budynku. W PCPR zatrudnionych jest 6 pracowników (5 etatów).

PCPR zajmuje się sprawami pomocy społecznej oraz pieczy zastępczej.

Pieczka zastępcza

Jednostka została wyznaczona jako Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej i prowadzi wszystkie sprawy związane z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej m.in.:

- prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka,
- prowadzenie szkoleń,
- zapewnianie rodzinom zastępczym wsparcia prawnego, psychologicznego i rodzinnego,
- okresowa ocena sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- współpraca z Ośrodkiem Adopcyjnym, sądem rodzinnym i innymi instytucjami.

Według stanu na dzień 31.12.2023 r. funkcjonowało 19 rodzin zastępczych w tym;

- 2 zawodowe,
- 1 zawodowa specjalistyczna;
- 4 niezawodowe;
- 10 spokrewnionych;
- 2 rodzinne domy dziecka.

W rodzinach zastępczych przebywało 44 dzieci.

Pomoc osobom niepełnosprawnym

PCPR prowadzi sprawy związane z realizacją zadań powiatu na rzecz rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, poprzez prowadzenie doradztwa, udzielanie informacji oraz wypłacanie dofinansowań (ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych) dla osób niepełnosprawnych do:

- turnusów rehabilitacyjnych,
- likwidacji barier architektonicznych,
- likwidacji barier technicznych,
- likwidacji barier w komunikowaniu się,
- zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, środków pomocniczych i przedmiotów ortopedycznych.

Na wyżej wymienione zadania w 2023 r. wydatkowano kwotę 454 061 zł.

PCPR prowadzi nadzór nad działalnością Warsztatu Terapii Zajęciowej w Huzelach. Wysokość środków przekazanych na działalność warsztatu w 2023 r. wyniosła 1 622 280 zł. Wkład własny powiatu leskiego wyniósł 180 253,33 zł.

Działalność Warsztatu rozszerza ofertę pomocową w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych i przyczynia się do integracji tej grupy osób ze społecznością lokalną poprzez czynny udział w rehabilitacji społecznej. Przygotowuje również do podjęcia zatrudnienia na otwartym i chronionym rynku pracy.

Głównymi instytucjami działającymi w obszarze pomocy społecznej na terenie powiatu leskiego są także:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lesku,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olszanicy,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baligrodzie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Solinie, z/s w Polańczyku,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Cisnej.

Środowiskowa pomoc społeczna wraz ze stacjonarnymi formami pomocy społecznej tworzą System Pomocy Społecznej, który funkcjonuje na podstawie Ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późniejszymi zmianami).

Zgodnie z ustawą pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Za beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej możemy uznać osoby, które przynajmniej raz otrzymały jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy justowanie społecznej oraz osoby bezdomne korzystające z pomocy gminy.

Na obszarze działania powiatu leskiego w 2023 roku na 10 tys. ludności przypadło 382 beneficjentów pomocy środowiskowej, podczas gdy w powiecie bieszczadzkim – 487, województwie podkarpackim 426, a kraju 338. Wynik osiągnięty przez powiat był tylko wyższy od notowanego w kraju. W badanym okresie nastąpił też spadek przedmiotowego wskaźnika o 416.

Spadek liczby beneficjentów nastąpił również we wszystkich jednostkach wchodzących w skład powiatu leskiego i jednostkach justowanie po jednostkach porównywalnych.

Największą liczbę mieszkańców korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności odnotowano w Gminie Cisna – 612 (spadek o 344 w stosunku do roku 2017), natomiast najmniej beneficjentów pomocy w Gminie Solina - 227 (spadek o 422 w stosunku do roku 2017).

Największy spadek analizowanego wskaźnika odnotowano w Gminie Baligród – 1132.

Tabela 17. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców Powiatu Leskiego w latach 2017-2023

Jednostka	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2017/2023
Powiat Leski	798	666	566	504	439	388	382	-416
Miasto i Gmina Lesko	604	486	482	456	410	386	344	-260
Gmina Olszanica	776	606	485	512	495	450	443	-333
Gmina Baligród	1 694	1 438	1 178	934	784	627	562	-1 132
Gmina Solina	649	596	397	294	242	181	227	-422
Gmina Cisna	956	820	749	665	457	444	612	-344
Powiat Bieszczadzki	962	846	759	686	602	529	487	-475

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Ze środowiskowej pomocy społecznej korzystało 473 gospodarstwa domowe. W wieku przedprodukcyjnym korzystało 30,2% ogółu osób z tej grupy, w wieku produkcyjnym 55,2%, a w wieku poprodukcyjnym 14,75%.

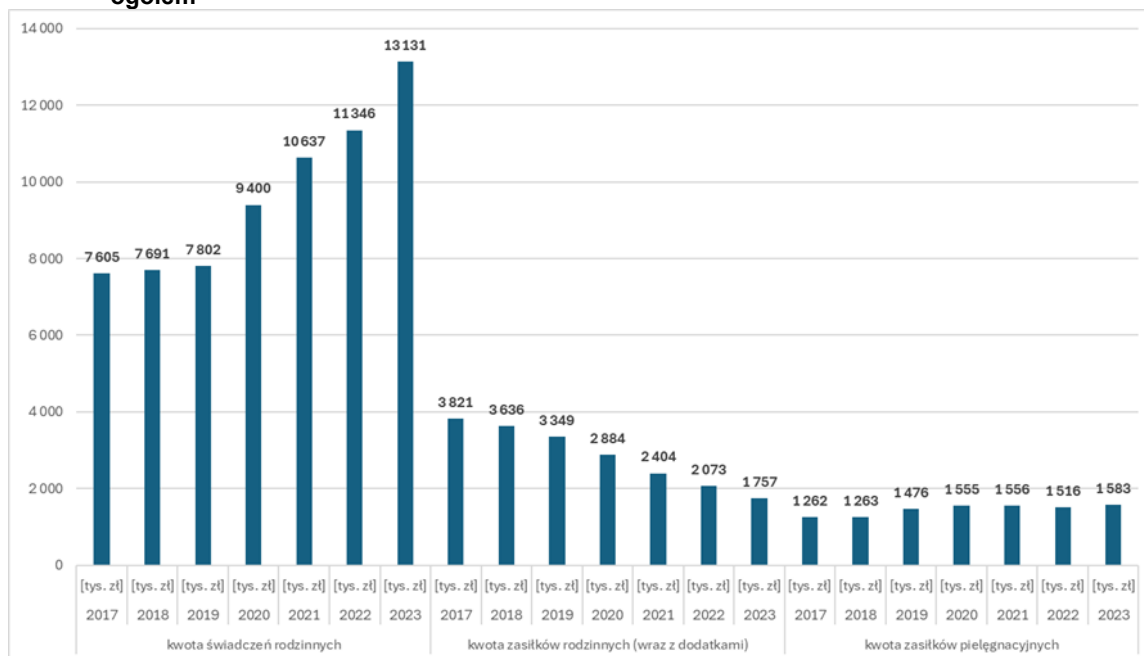
Na terytorium powiatu znajduje się łącznie 11 placówek pomocy społecznej, w tym:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (MGOPS),
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku (PCPR),
- Punkt wydawania żywności FEAD w Lesku,
- Świetlica Socjoterapeutyczna,
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie (SOS),
- noclegownia w Mieście i Gminie Lesko,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS) w Gminie Olszanica,
- Dom Pomocy Społecznej w Gminie Baligród (GOPS),
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Solinie z/s w Polańczyku (GOPS) w Gminie Solina,
- GOPS w Gminie Cisna.

W Powiecie zasiłek na dzieci pobiera 415 rodzin. Dzieci do lat 17, na które pobierany jest zasiłek, stanowią blisko 18,8% w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku.

Ogólnie w 2023 roku wypłacono 13 131 tys. zł zasiłków, z czego 1 757 tys. zł stanowiły zasiłki rodzinne, a 1 583 tys. zł zasiłki pielęgnacyjne. Tutaj inaczej jak w województwie podkarpackim i w całym kraju, wśród gospodarstw domowych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej dominowały gospodarstwa wieloosobowe.

Wykres 8. Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych na obszarze Powiatu Leskiego w latach 2017-2023 - ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Analizując sytuację w zakresie środowiskowej pomocy społecznej, według grup ekonomicznych, w latach 2017-2023 można zauważyć, że liczba beneficjentów zmalała w każdej kategorii, w tym najliczniej w grupie osób będących w wieku produkcyjnym z 1 322 osób w 2017r. do 538 w 2023r. Taka sama tendencja charakteryzowała porównywaną powiat bieszczadzki.

Tabela 18. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg ekonomicznych grup wieku w latach 2017-2023 na obszarze Powiatu Leskiego

Wiek	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2017/2023
Powiat Leski								
ogółem	2 129	1 769	1 503	1 311	1 135	995	975	-1154
przedprodukcyjny	619	503	412	354	320	292	294	-325
produkcyjny	1 322	1 081	913	792	661	551	538	-784
poprodukcyjny	187	185	178	165	154	152	143	-44
Powiat Bieszczadzki								
ogółem	2 109	1 850	1 655	1 453	1 262	1 103	1 008	-1101
przedprodukcyjny	690	584	540	485	443	391	376	-314
produkcyjny	1 222	1 072	934	785	681	580	519	-703
poprodukcyjny	197	194	181	183	138	132	113	-84

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych jst tworzących Powiat leski

Tabela 19. Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc w latach 2017-2023, wg. następujących przyczyn:

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Miasto i Gmina Lesko							
ubóstwo	231	196	177	181	167	150	130
sieroctwo	-	-	-	-	-	-	-
bezdomność	2	4	4	4	4	2	3
potrzeba ochrony macierzyństwa	13	14	18	9	14	16	17
bezrobocie	175	152	143	144	129	106	82
niepełnosprawność	156	131	136	115	102	91	89
długotrwała lub ciężka choroba	144	133	147	140	147	149	138
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	41	25	23	21	17	18	20
przemoc w rodzinie	7	38	7	7	41	5	7
alkoholizm	29	26	24	25	30	30	24
narkomania	1	1	1	-	1	1	-
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	8	4	2	2	2	1	-
zdarzenie losowe	-	1	1	-	-	-	1
sytuacja kryzysowa	-	-	-	2	-	-	1

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gmina Olszanica							
ubóstwo	243	173	134	141	117	114	114
sieroctwo	13	10	10	4	4	4	4
bezdomność	5	6	3	3	3	3	4
potrzeba ochrony macierzyństwa	7	51	31	45	59	56	71
bezrobocie	185	153	127	143	112	120	126
niepełnosprawność	138	102	79	76	74	65	38
długotrwała lub ciężka choroba	165	130	104	84	71	70	72
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	27	40	44	51	53	28	39
przemoc w rodzinie	8	24	16	16	10	9	10
alkoholizm	22	30	30	40	32	28	27
narkomania	-	-	-	1	-	-	-
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	-	-	3	-	-	-	-
zdarzenie losowe	-	9	3	6	2	-	4
sytuacja kryzysowa	-	-	-	-	-	-	-

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gmina Baligród							
ubóstwo	122	128	76	65	57	48	35
sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0
bezdomność	0	0	0	3	1	0	1
potrzeba ochrony macierzyństwa	0	0	4	0	0	0	0
bezrobocie	88	64	58	57	43	33	34
niepełnosprawność	65	55	41	28	33	29	25
długotrwała lub ciężka choroba	28	41	45	33	28	11	15
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	0	0	0	1	3	1	1
przemoc w rodzinie	0	0	0	0	1	0	0
alkoholizm	0	4	12	2	1	7	6
narkomania	1	0	1	1	1	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	0	0	1	0	0
zdarzenie losowe	0	2	0	0	2	0	0
sytuacja kryzysowa						0	0

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gmina Solina							
ubóstwo	68	68	50	37	28	29	25
sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0
bezdomność	0	2	1	0	1	0	1
potrzeba ochrony macierzyństwa	5	6	5	4	2	3	4
bezrobocie	47	52	44	27	23	19	27
niepełnosprawność	37	43	36	29	19	15	23
długotrwała lub ciężka choroba	43	53	27	18	15	8	9
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	37	37	23	6	3	1	12
przemoc w rodzinie	3	3	0	0	0	0	0
alkoholizm	16	15	11	7	6	7	7
narkomania	0	0	0	0	0	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	0	0	0	1	0
zdarzenie losowe	0	0	2	0	1	0	1
sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0	0

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gmina Cisna							
ubóstwo	73	65	27	17	15	10	15
sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0
bezdomność	5	4	7	6	5	8	6
potrzeba ochrony macierzyństwa	5	4	2	2	2	1	1
bezrobocie	50	48	48	46	30	32	34
niepełnosprawność	20	21	13	18	17	14	14
długotrwała lub ciężka choroba	22	17	20	16	11	4	7
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	3	5	7	4	3	0	0
przemoc w rodzinie	1	1	1	1	0	0	0
alkoholizm	3	5	5	4	4	4	4
narkomania	0	0	0	0	0	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	1	2	1	0	0	1
zdarzenie losowe	0	0	1	0	0	2	0
sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych JST tworzących Powiat Leski

Analizując przyczyny, według których przyznawano pomoc rodzinom na przestrzeni lat 2017-2023, można zauważyć kilka istotnych trendów oraz zmieniających się potrzeb społecznych. Oto główne wnioski:

- ✓ W ciągu ostatnich kilku lat widać **stały spadek liczby rodzin żyjących w ubóstwie**, co jest pozytywnym sygnałem sugerującym poprawę sytuacji ekonomicznej w powiecie/regionie.
- ✓ Pomimo spadku liczby rodzin żyjących w ubóstwie, **bezrobocie** pozostaje jednym z głównych problemów w regionie. Choć bezrobocie w regionie spada, nadal pozostaje istotnym problemem, szczególnie w obszarach takich jak Gmina Olszanica. Potrzebne są dalsze inwestycje w rynek pracy, szkolenia zawodowe oraz wsparcie dla osób długotrwale bezrobotnych.
- ✓ w większości gmin zauważalny jest **spadek liczby osób z orzeczoną niepełnosprawnością**, co sugeruje poprawę dostępności do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych oraz wsparcia społecznego.
- ✓ **długotrwała lub ciężka choroba** była częstą przyczyną przyznania pomocy, szczególnie w **Miasto i Gmina Lesko** oraz **Gmina Olszanica**, gdzie liczba osób wymagających wsparcia zdrowotnego w tym zakresie utrzymywała się na wysokim poziomie.
- ✓ W kilku gminach, szczególnie w **Miasto i Gmina Lesko** oraz **Gmina Olszanica**, obserwuje się dużą zmienność w liczbie przypadków przemocy w rodzinie, co może wskazywać na niestabilność sytuacji społecznej w tych obszarach.
- ✓ W **Gminie Olszanica** występuje wyraźny **wzrost liczby przypadków potrzeby ochrony macierzyństwa**, co może wskazywać na wzrost liczby samotnych matek, rodzin w trudnej sytuacji życiowej lub związanych z wychowaniem dzieci.

W Polsce, w województwach, powiatach i gminach funkcjonują placówki wsparcia dziennego, które są jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny, w zakresie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W pracy z dzieckiem współpracują z rodzicami, opiekunami, placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi. Ponadto prowadzą zajęcia socjoterapeutyczne, zajęcia terapeutyczne, kompensacyjne i logopedyczne, indywidualne programy korekcyjne, udzielają pomocy w kryzysach szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych i osobistych. Mieszkańcy powiatu korzystają w tym zakresie z pomocy następujących ośrodków:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku,
- Rodzinne formy pieczy zastępczej – takie jak rodziny zastępcze zawodowe, niezawodowe i rodzinne domy dziecka,
- Środowiskowy Ośrodek Opieki Psychologiczno-Psychoterapeutycznej w Lesku - Filia Ośrodka z Ustrzyk Dolnych (ul. Parkowa 1, 38-600 Lesko),
- Świetlica Socjoterapeutyczna w Lesku przy Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny,

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lesku,
- Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej w Baligrodzie, Cisnej, Olszanicy i Solinie.

Rozwiązywanie problemów społecznych jest jednym z głównych zadań administracji publicznej na szczeblu centralnym i lokalnym. Wsparcie osobom w różnego rodzaju kryzysach powinno być udzielane w ramach współpracy podmiotów publicznych i organizacji pozarządowych. Wszystkie jednostki zlokalizowane na terenie powiatu realizują dedykowane polityki mające przeciwdziałać wykluczeniom, problemom alkoholowym i przemocy. Gminy powołują interdyscyplinarne zespoły w celu lepszego skoordynowania skutecznych działań poprawiających sytuację społeczną w gminach. Polityka socjalną zajmują się lokalne ośrodki pomocy społecznej. Gminy realizują swój ustawowy obowiązek uchwalając co roku programy rozwiązywania problemów alkoholowych, programy pomocy rodzinie, przeciwdziałaniu narkomanii.

Tabela 20. Programy socjalne realizowane w gminach Powiatu Leskiego wraz z ośrodkami odpowiedzialnymi za realizację.

Jednostka	Programy w gminach	Jednostki odpowiedzialne za jego realizację
Miasto i Gmina Lesko	<ol style="list-style-type: none"> 1. Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” 2. Asystent rodziny w systemie pieczy zastępczej 3. schronienie osobom pozbawionym dachu nad głową 4. Poradnictwo specjalistyczne 5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie 	– MGOPS (Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lesku).
Gmina Olszanica	<ol style="list-style-type: none"> 1. Program „Korpus Wsparcia Seniorów” 2. Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” 3. Program „Opieka wytchnieniowa” 4. Stypendium szkolne 5. Zasilek szkolny 	– GOPS (Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olszanicy).
Gmina Baligród	<ol style="list-style-type: none"> 1. Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027 2. Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” 3. Program „Opieka wytchnieniowa” 4. Świadczenia rodzinne i dodatki 	– GOPS (Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baligrodzie).
Gmina Solina	<ol style="list-style-type: none"> 1. Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” 2. Program „Opieka wytchnieniowa” 3. Świadczenia rodzinne i dodatki 	– GOPS (Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Polańczyku).
Gmina Cisna	<ol style="list-style-type: none"> 1. Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” 2. Program „Opieka wytchnieniowa” 3. Świadczenia rodzinne i dodatki 	– GOPS (Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Cisnej).
Powiat Leski	<ol style="list-style-type: none"> 1. Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” 2. Program „Wyrównywania różnic między regionami II” 3. Dofinansowanie do sprzętu rehabilitacyjnego 4. Likwidacja barier technicznych 	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku

Źródło: Opracowanie na podstawie ogólnodostępnych danych

1.2.5. Aktywność społeczna

Aktywność obywatelska dotyczy zaangażowania obywateli w życie publiczne i wiąże się z pobudzaniem ich aktywności społecznej. Świadczy o niej między innymi frekwencja w wyborach prezydenckich, parlamentarnych (do sejmu i senatu) oraz samorządowych. Analizując frekwencję wyborczą w Powiecie Leskim można zauważyć większe zaangażowanie mieszkańców w wyborach samorządowych i prezydenckich niż parlamentarnych (wyjątek stanowią wybory, które się odbyły w 2023 roku). Jedną z największych frekwencji wyborczych odnotowywano we wszystkich wyborach w gminach: Solina i Cisna. W wyborach prezydenckich w 2020 roku odnotowano tam frekwencje odpowiednio 79,54% i 83,13%, z kolei w wyborach parlamentarnych w 2023 roku frekwencja wyniosła odpowiednio 76,27% i 85,83%. Z kolei najniższą frekwencję we wszystkich wyborach zanotowano w gminach: Baligród i Olszanica. We wszystkich analizowanych wyborach frekwencja mieszkańców powiatu leskiego była wyższa od frekwencji mieszkańców powiatu bieszczadzkiego. Szczegółowe dane zostały przedstawione w Tabeli 21.

Tabela 21. Frekwencja w wyborach samorządowych, parlamentarnych i prezydenckich w jednostkach samorządu terytorialnego tworzących Powiat Leski

Jednostka	2018 samorządowe	2019 parlamentarne	2024 Parlamentu europejskiego	2020 prezydenckie	2024 samorządowe	2023 parlamentarne	2024 Parlamentu europejskiego	2025 Prezydenckie I tura
Polska	48,83%	61,74%	45,68%	68,18%	51,94%	74,38%	40,65%	67,31%
Województwo Podkarpackie	49,56%	58,57%	44,24%	66,49%	52,38%	69,98%	38,50%	65,62%
Powiat Leski	56,49%	58,38%	42,42%	71,05%	56,51%	70,54%	38,90%	63,20%
Miasto i Gmina Lesko	50,80%	52,85%	41,31%	63,64%	53,19%	65,76%	37,24%	60,92%
Gmina Olszanica	51,15%	50,88%	37,04%	63,39%	48,61%	64,58%	34,10%	59,20%
Gmina Baligród	59,73%	53,02%	38,39%	66,07%	61,18%	66,73%	33,18%	59,89%
Gmina Solina	61,36%	67,00%	48,91%	79,54%	63,33%	76,27%	43,52%	70,08%
Gmina Cisna	63,62%	77,16%	50,57%	83,13%	69,98%	85,83%	54,65%	68,39%
Powiat Bieszczadzki	51,09%	52,05%	37,11%	62,40%	53,78%	65,13%	34,62%	58,01%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

<https://wybory.gov.pl/index/index.html?language=pl&tab=wybory&accessibility=off>

We wszystkich gminach wchodzących w skład powiatu leskiego funkcjonuje wiele różnorodnych organizacji pozarządowych, skupionych wokół kultury, sportu i działań prospołecznych. Organizacje te zostały wymienione w tabeli poniżej (wybrane).

Tabela 22. Zestawienie organizacji pozarządowych w gminach Powiatu Leskiego w 2023 roku

Jednostka	Wykaz organizacji
Miasto i Gmina Lesko	<ul style="list-style-type: none"> – Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Lesko – Fundacja "Bieszczadzkie Serce" – Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Leskiej – Bieszczadzkie Stowarzyszenie "Ratujmy Pszczółki" – działające na rzecz ochrony przyrody i środowiska. – Stowarzyszenie "Rozwój Leska" – promuje rozwój turystyki, kultury oraz inicjatyw lokalnych. – Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych "Nasza Gmina" – zajmuje się wsparciem osób starszych, pomocy społecznej i organizowaniem wydarzeń edukacyjnych.
Gmina Olszanica	<ul style="list-style-type: none"> – Stowarzyszenie "Ziemia Olszańska" – Bieszczadzkie Stowarzyszenie "Eko-Bieszczady" – Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Olszanica – Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Olszańskiej – Stowarzyszenie na rzecz osób starszych "Seniorzy z Olszanicy"
Gmina Baligród	<ul style="list-style-type: none"> – Stowarzyszenie "Baligród – Nasza Gmina" – Stowarzyszenie „Nasza Szkoła" – Bieszczadzkie Stowarzyszenie Rozwoju "Eko-Bieszczady" – Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Baligrodzkiej – Stowarzyszenie "Zielona Ziemia Baligród"
Gmina Solina	<ul style="list-style-type: none"> – Fundacja "Eko-Solina" – Stowarzyszenie "Solina – Razem dla Gminy" – Bieszczadzkie Stowarzyszenie Rozwoju "Bieszczadzkie Serce" – Stowarzyszenie "Wspólna Przyszłość Soliny" – Stowarzyszenie "Solina w Kręgu Tradycji"
Gmina Cisna	<ul style="list-style-type: none"> – Stowarzyszenie "Cisna i Bieszczady" – Bieszczadzkie Stowarzyszenie Rozwoju "Zielona Cisna" – Fundacja "Cisna – Nasza Przyszłość" – Stowarzyszenie "Bieszczadzkie Przygody". – Stowarzyszenie "Młody Cisna" – Fundacja "Bieszczady dla Dzieci" – Stowarzyszenie "Kultura Bieszczad" – Stowarzyszenie "Bieszczadzkie Góry"

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych dostępnych na stronach internetowych gmin oraz raportów o stanie gmin

Realizacja zadań publicznych poprzez organizacje pozarządowe jest jednym z efektów decentralizacji państwa oraz ważnym narzędziem wspierania i inicjowania aktywności społecznej mieszkańców. W 2023 roku na terenie powiatu leskiego funkcjonowało 171 organizacji pozarządowych: 24 fundacje, 147 stowarzyszeń, w tym 19 klubów sportowych, natomiast w powiecie bieszczadzkiem funkcjonowało 187 organizacji.

Aktywność społeczna wiąże się również z dostępem obywateli do różnych kanałów informacji. W dzisiejszych czasach coraz większego znaczenia nabierają nowe technologie informacyjno-komunikacyjne. W tym aspekcie ważny jest bezpośredni dostęp do urzędników i informacji między innymi przez komunikatory internetowe i media społecznościowe, dzięki którym ludzie mogą się ze sobą szybciej komunikować, uczestniczyć w różnych wydarzeniach, komentować je, reagować na różne sytuacje, w tym na różnego rodzaju zagrożenia.

Z dostępem do informacji wiąże się również dostęp mieszkańców do Internetu szerokopasmowego. Powiat Leski posiada dostęp do szerokopasmowego Internetu, który jest rozwijany za pomocą różnych technologii, takich jak **światłowód, DSL, sieci radiowe** i inne. Dostępność Internetu w tym rejonie była wspierana przez **programy unijne**, takie jak **Program Operacyjny Polska Cyfrowa (POPC)** oraz projekty realizowane w ramach **Regionalnych Programów Operacyjnych**. Dzięki tym inicjatywom, mieszkańcy powiatu zyskali szerszy dostęp do nowoczesnych usług internetowych, co poprawia jakość życia, wspiera rozwój edukacji, biznesu oraz dostępu do administracji publicznej.

1.2.6. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Zaplecze kulturalne powiatu jest relatywnie słabo rozwinięte, biorąc pod uwagę stan techniczny, wyposażenie i dostęp do instytucji kulturalnych. Zaplecze techniczne jest często niewystarczające, przestarzałe, zbyt mało jest lokalnych galerii sztuki, muzeów i kin. Należy jednak wskazać prężnie funkcjonujące biblioteki, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice, które starają się wypełnić swoimi działaniami kulturalną przestrzeń w gminach. W powiecie leskim działają:

- **Muzeum Przyrodniczo-Łowieckie Knieja** – poświęcone bieszczadzkiej faunie i łowiectwu. Znajduje się w Nowosiólkach, na trasie Lesko–Cisna.
- **Gminne Muzeum Kultury Duchowej i Materialnej Bojków w Myczkowie** – prezentuje kulturę materialną i duchową grupy etnicznej Bojków, dawnych mieszkańców Bieszczad.
- **Bieszczadzka Galeria Sztuki „Synagoga”** – galeria sztuki mieszcząca się w zabytkowej synagodze w Lesku.
- **Pracownia Ikon VERAICON Jadwiga Denisiuk w Cisnej** - najstarsza i największa bieszczadzka pracownia ikon, która stale udostępnia kolekcję ikon dla odwiedzających.
- **Bieszczadzka Szkoła Rzemiosła w Uhercach Mineralnych** - blisko 400 m² powierzchni w których nowoczesne środki wystawiennicze wspomagają proces poznania dawnych rzemiosł. To miejsce w Bieszczadach, gdzie można aktywnie uczestniczyć w warsztatach ginących zawodów (garncarstwo, kaligrafia, tradycyjne wypieki).

W Lesku działa Kino Jutrzenka, które znajduje się przy ul. Wincentego Pola 14. Ponadto, seanse filmowe odbywają się w Kinie BDK w Lesku, które jest częścią Bieszczadzkiego Domu Kultury, a także w kinie plenerowym w Gminie Solina.

Tabela 23. Ośrodki kultury w gminach Powiatu Leskiego i proponowane formy aktywności dla mieszkańców wraz z wydarzeniami

Jednostka administracyjna	Ośrodki kultury	Oferowane formy aktywności
Miasto i Gmina Lesko	<ul style="list-style-type: none"> - Bieszczadzki Dom Kultury w Lesku, - Kino BDK w Lesku, - Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Lesku, - Bieszczadzka Galeria Sztuki „Synagoga”, - Świetlice wiejskie w: Jankowcach, Bezmiechowej Dolnej i Postołowie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Festiwale i wydarzenia kulturalne m.in. „Festiwal Kultury Bieszczadzkiej”, „Festiwal Filmów Bieszczadzskich”, „Bieszczadzkie Spotkania z Folklorem”. - Warsztaty artystyczne i rękodzielnicze m.in. Warsztaty rękodzieła bieszczadzkiego, warsztaty dla pasjonatów fotografii i filmu, warsztaty muzyczne, warsztaty kulinarne i inne organizowane spontanicznie w zależności od zainteresowania potencjalnych uczestników. - Koncerty, spektakle i przedstawienia Koncerty muzyki ludowej i współczesnej, spektakle teatralne, wieczory poezji bieszczadzkiej.

Jednostka administracyjna	Ośrodki kultury	Oferowane formy aktywności
Gmina Olszanica	<ul style="list-style-type: none"> - Dom Ludowy w Olszanicy, - Świetlica Wiejska w Paszowej, - Świetlica Wiejska w Stefkowej, - Wiejski Dom Kultury w Uhercach Mineralnych, - Klub Młodzieżowy „Hades” w Uhercach Mineralnych, - Świetlica Wiejska w Wańkowej, - Świetlica Wiejska w Zwierzyniu, - Świetlica Wiejska w Orelcu, - Świetlica Wiejska w Rudence, - Biblioteki: Gminna Biblioteka Publiczna w Olszanicy oraz filie w Stefkowej, Uhercach Mineralnych i Wańkowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wydarzenia kulturalne: „Dni Gminy Olszanica”, „Z Kulturą w Bieszczady!” - koncerty muzyki renesansu i baroku, - Warsztaty artystyczne: „Z Kulturą w Bieszczady!” - warsztaty śpiewu i tańca historycznego, wykłady i spotkania z artystami, - Konkursy artystyczne: np. "Mam Talent", - Pikniki rodzinne z atrakcjami ekologicznymi i edukacyjnymi, - Wydarzenia dla dzieci i dorosłych – warsztaty, wystawy rękodzieła, prezentacje lokalnych talentów, - Biblioteki, boiska sportowe i zespoły muzyczne: organizacja regionalnych imprez i spotkań artystycznych.

Jednostka administracyjna	Ośrodki kultury	Oferowane formy aktywności
Gmina Baligród	<ul style="list-style-type: none"> - Gminny Ośrodek Kultury w Baligrodzie, - Gminna Biblioteka Publiczna w Baligrodzie, - świetlice wiejskie, które pełnią funkcje kulturalno-integracyjne w mniejszych miejscowościach, takich jak Cisowiec, Mchawa czy Nowosiółki. 	<ul style="list-style-type: none"> - organizacja wydarzeń lokalnych: festynów, koncertów, spotkań autorskich i warsztatów. - wspieranie Kół Gospodyń Wiejskich w ich działaniach statutowych, m.in. w Baligrodzie, Jabłonkach i Mchawie. - współpraca z lokalnymi szkołami i stowarzyszeniami w zakresie edukacji kulturalnej i promocji dziedzictwa regionu, - organizacja wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych.

Jednostka administracyjna	Ośrodki kultury	Oferowane formy aktywności
Gmina Solina	<ul style="list-style-type: none"> - Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki w Solinie z/s w Polańczyku, - Gminne Muzeum Kultury Duchowej i Materialnej Bojków w Myczkowie, - Pracownia sztuki użytkowej - Stanisława Podkalicka, Bóbrka; - Pracownia rzeźby w drewnie - Henryk Gągorowski, Bóbrka; - Galeria Potoki – Wasilewscy, Bóbrka. - Świetlice wiejskie (Myczkowce, Wołkowyja, Zawóz, Berezka, Bukowiec, Solina i Polańczyk), - Gminna Biblioteka Publiczna w Polańczyku. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wydarzenia kulturalne m.in.: „Dni Gminy Solina”, „Solińskie lato” („Solińska Noc Kabaretowa”, „Gwiazdy pod Gwiazdami”, „Dzień Wilka”, „Dzień Drwala”, Letnie Kino Plenerowe”, „Ekobazar” i „Eko Cypel” (wydarzenia promujące lokalne produkty, ekologię i rękodzieło, często połączone z koncertami i animacjami dla dzieci), - Organizacja różnorodnych zajęć dla dzieci i młodzieży, rozwijających zainteresowania i pasje, - organizacja warsztatów i imprez okolicznościowych, - działalność amatorskich zespołów artystycznych, - lekcje biblioteczne, zwiedzanie pomieszczeń bibliotecznych przez dzieci z przedszkola i szkół podstawowych, spotkania wakacyjne, „Narodowe Czytanie”, „Noc Bibliotek”, konkursy.

Jednostka administracyjna	Ośrodki kultury	Oferowane formy aktywności
Gmina Cisna	<ul style="list-style-type: none"> - Gminne Centrum Kultury i Ekologii w Cisnej (GCKiE), - Gminna Biblioteka Publiczna w Cisnej, - Świetlice wiejskie w Cisnej, Wetlinie, Przysłupiu, Kalnicy, Dołżycy, Krzywem i Żubraczem. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zajęcia cykliczne: joga, zumba, plastyka, muzyka, warsztaty ekologiczne. - Grupy artystyczne: Zespół Ludowy „Łopienka”, chór „Alter Ego”, balet „Solinki”. - Festiwale i wydarzenia: „EtnoBieszczady”, „Bies Czad Blues”, Festiwal „Zew się budzi”, „Karpacki Festiwal Filmowy”, „Jarmark Turystyczny”, Spotkania Teatralne „Na Granicy”. - Biblioteka Publiczna z katalogiem online i dostępem do cyfrowych zbiorów. - Galeria „Przy Pętli” – miejsce wystaw lokalnych artystów. <p>GCKiE to nie tylko dom kultury, ale też centrum informacji turystycznej i przestrzeń integracji mieszkańców oraz turystów. Organizuje</p> <ul style="list-style-type: none"> - wydarzenia literackie, warsztaty i spotkania autorskie, - zajęcia cykliczne (plastyczne, muzyczne, sportowe), warsztaty, spotkania świąteczne i wydarzenia integracyjne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ogólnodostępnych

W powyższej tabeli wykazano jaką działalność prowadzą ośrodki kultury w powiecie. Poniżej wymienione są te, które mają wieloletnią tradycję, ich zasięg i oddziaływanie wykracza daleko poza powiat. Oto najważniejsze z nich:

- **„Country & Rock Festival w Lesku”** – coroczna impreza muzyczna, która gromadzi fanów różnych gatunków muzycznych.
- **Festiwal „Zew się budzi”** – wydarzenie muzyczne organizowane w Lesku, które przyciąga miłośników rocka i alternatywnych brzmień.
- **„Agrobieszczady”** – targi rolnicze i leśne, które łączą elementy edukacyjne, kulturalne i rozrywkowe.
- **„Sylwestrowe Show Cyrkowe w Lesku”** – widowisko cyrkowe z pokazami żonglerskimi, iluzjonistycznymi i pirotechnicznymi.
- **„Leski Jarmark Wielkanocny”** – wydarzenie promujące lokalne rękodzieło i tradycje.
- **„Dni Leska”** – coroczne święto miasta z koncertami, występami artystycznymi i atrakcjami dla mieszkańców oraz turystów.
- **„Solińska Noc Kabaretowa”** – coroczne wydarzenie, podczas którego występują znane grupy kabaretowe.
- **„Ekobazar”** – targ ekologiczny promujący lokalne produkty i zdrowy styl życia.
- **„Gwiazdy pod Gwiazdami”** – koncerty plenerowe z udziałem popularnych artystów.
- **„Eko Cypel”** – wydarzenie edukacyjne i ekologiczne organizowane nad Jeziolem Solińskim.
- **„Dzień Wilka”** – impreza poświęcona ochronie przyrody i dzikiej fauny Bieszczadów.
- **„Letnie Kino Plenerowe”** – seanse filmowe pod gołym niebem, organizowane w różnych miejscach gminy.
- **„Dni Gminy Cisna”** – coroczne święto, podczas którego mieszkańcy mogą współdecydować o programie wydarzenia, w tym wyborze zespołów muzycznych.
- **Wernisaże wystaw malarskich, rzeźbiarskich** – organizowanych przez ośrodki kultury i inne organizacje.
- **„UltraBies Biegi Górskie”** – impreza sportowa dla miłośników biegów górskich, odbywająca się w maju.
- **„Spotkania literacko-muzyczne”** – organizowane przez ośrodki kultury i inne organizacje warsztaty.
- **„Bieszczadzka Kolejka Leśna”** – rozpoczęcie sezonu turystycznego, które jest ważnym wydarzeniem w regionie.
- **„Kiermasz kwiatów”** – organizowany przez Gminne Centrum Kultury i Ekologii w Cisnej, promujący lokalne rośliny i ekologię.

- **„Z Kulturą w Bieszczady!”** – obejmuje koncerty, warsztaty śpiewu i tańca oraz wykłady na temat muzyki dawnej.
- **„Bieszczadzkie Zadumania”** – wystawa, która co roku odbywa się w Bieszczadzkiej Galerii Sztuki "Synagoga" w Lesku.
- **„Senioriada Lesko”** – przegląd twórczości artystycznej seniorów, obejmujący teatr, poezję, śpiew i rękodzieło.

Jak wskazano powyżej, w każdej jednostce samorządowej na terenie powiatu leskiego funkcjonują biblioteki. W latach 2017-2023 liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną ogółem w powiecie zmniejszała się. Wskaźnik ten miał taką samą tendencję w poszczególnych gminach powiatu. Odwrotną tendencją analizowanego wskaźnika (wzrostową) charakteryzowały się: kraj, województwo podkarpackie i powiat bieszczadzki.

W analizowanym okresie nastąpił także spadek wartości wskaźnika prezentującego księgozbiór bibliotek na 1000 ludności (z 6 284,1 w 2017 roku do 5 864,6 w 2023 roku). Podobna tendencja charakteryzowała, z wyjątkiem gminy Baligród i gminy Cisna, wszystkie pozostałe gminy tworzące powiat leski.

Tabela 24. Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami) (1) i księgozbiór bibliotek na 1000 ludności (2) w gminach Powiatu Leskiego i jednostkach porównywalnych w latach 2017-2023

Jednostka	2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
Polska	4 194	3 339,7	4 264	3 319,2	4 324	3 309,8	4 404	3 282,8	4 441	3 289,0	4 473	3 293,2	4 523	3 303,0
Województwo Podkarpackie	2 974	4 000,5	2 978	3 984,0	2 992	3 969,7	3 016	4 005,9	3 001	4 020,5	3 013	4 044,9	3 024	4 075,8
Powiat Leski	1 478	6 284,1	1 476	6 130,4	1 555	6 013,7	1 443	6 003,7	1 512	5 959,4	1 217	5 877,0	1 209	5 864,6
Miasto i Gmina Lesko	1 907	5 750,9	1 890	5 548,9	2 264	5 263,0	2 208	5 310,7	2 189	5 443,3	1 210	5 452,0	1 201	5 395,2
Gmina Olszanica	1 241	5 600,2	1 227	5 752,0	1 224	5 839,2	1 204	5 382,3	1 185	4 981,9	1 173	5 078,7	1 165	5 154,9
Gmina Baligród	1 571	8 200,5	1 588	8 126,0	1 581	7 983,5	1 542	8 381,1	1 535	8 756,6	1 528	9 026,2	1 522	9 257,3
Gmina Solina	1 062	6 607,4	1 072	6 294,5	1 065	6 337,3	888	6 318,9	1 050	5 892,8	1 047	5 180,1	1 040	5 026,4
Gmina Cisna	1 749	7 288,7	1 781	6 825,4	1 740	6 818,4	1 710	6 959,6	1 689	7 172,3	1 697	7 291,1	1 689	7 294,3
Powiat Bieszczadzki	1 824	5 042,1	1 823	4 997,2	1 969	4 986,5	2 343	4 420,0	2 094	4 709,3	2 309	4 702,9	2 575	4 602,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

W całym powiecie funkcjonuje 17 bibliotek i filii, których liczba w porównaniu do roku 2017 nie zmieniła się. Nieznacznie zwiększył się odsetek bibliotek publicznych na 10 tys. ludności z 6,4 na 6,7, a zmniejszyła się liczba ludności na jedną placówkę biblioteczną i w roku 2023 wynosiła 1 209 osób. Zmalał także dostępny księgozbiór ze 167 196 szt. do 148 944 szt. w 2023 roku (Tabela 25). Tendencja spadkowa liczby czytelników bibliotek na 1000 ludności notowana w powiecie nie odbiega od tendencji ogólnopolskiej. W 2017 roku wskaźnik ten wynosił 157, a w 2023 roku 141. Zmniejszył się również wskaźnik czytelników w ciągu roku z 4 347 do 3 192.

Tabela 25. Charakterystyka infrastruktury bibliotecznej i ludności korzystającej z bibliotek w latach 2017 i 2023

Wyszczególnienie	2017	2023
biblioteki i filie	17	17
biblioteki publiczne na 10 tys. ludności	6,4	6,7
ludność na 1 placówkę biblioteczną	1 478	1 209
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	6 284,1	5 864,6
księgozbiór	167 196	148 944
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	163	125
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	15,2	19,5
czytelnicy w ciągu roku	4 347	3 192

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Analizując wskaźnik liczby czytelników na 1000 ludności obserwujemy nie tylko ogólną tendencję spadkową na terenie powiatu leskiego (o czym wspomniano już powyżej), ale także wśród poszczególnych gmin. Największy spadek wartości tego wskaźnika miał miejsce w Mieście i Gminie Lesko (o 55), a najmniejszy w gminie Baligród (16), w gminie Cisna wartość wskaźnika w latach 2017 i 2023 utrzymała się na tym samym poziomie 131, co zostało szczegółowo przedstawione w tabeli 26.

Tabela 26. Czytelnicy na 1000 ludności w gminach Powiatu Leskiego w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	157	155	156	129	127	135	141
Województwo Podkarpackie	151	150	149	130	128	133	138
Powiat leski	163	153	151	135	131	130	125
Miasto i Gmina Lesko	191	185	180	158	152	150	136
Gmina Olszanica	110	97	101	84	76	75	71
Gmina Baligród	255	239	237	214	220	240	239
Gmina Solina	108	95	98	97	92	80	82
Gmina Cisna	131	118	118	106	114	119	131
Powiat Bieszczadzki	146	137	136	115	116	121	125

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Według danych GUS w 2023 roku na terenie kraju działało 3 961 obiektów, w skład których wchodziły centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice. W porównaniu z rokiem 2017 obiektów tych było mniej o 269, czyli o 6,3%. W powiecie w 2023 roku funkcjonowało 5 tego typu obiektów i ich liczba także zmniejszyła się na przestrzeni lat 2017-2023 o 1. Zwiększyła się natomiast bardzo dynamicznie liczba zorganizowanych tu imprez, w 2017 roku zorganizowano ich 260, a w 2023 roku – 402. Liczba uczestników imprez na 1000 ludności zmalała z 2 485,7 w 2017 roku, do 1 291,0 w roku 2023.

W 2023 roku w powiecie funkcjonowało 17 grup artystycznych liczących 176 członków (w Powiecie Bieszczadzkim było ich 9), w tym: 5 muzyczno-instrumentalnych, 2 grupy wokalne i chóry, 1 zespół folklorystyczny i 1 grupa teatralna oraz 2 inne grupy artystyczne.

Tabela 27. Charakterystyka grup artystycznych na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ogółem	19	15	15	19	13	17	17
teatralne	2	2	2	1	2	1	1
muzyczne - instrumentalne	4	2	2	5	4	5	5
wokalne i chóry	1	1	1	1	1	1	2
folklorystyczne (ludowe, pieśni i tańca, kapele)	2	1	1	1	1	1	1
inne	0	1	1	1	1	2	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Działają tu również w różnych formach organizacyjnych koła, kluby czy sekcje tematyczne. W 2023 roku działały 32 takie kluby (w porównywanym Powiecie Bieszczadzkim było ich tylko 9), a ich liczba

zmniejszyła się w stosunku do roku 2017 o 4. W 2023 roku funkcjonowało 5 klubów plastycznych, 6 tanecznych, 11 muzycznych, 8 turystycznych i sportowo-rekreacyjnych oraz 13 Kół Gospodyń Wiejskich. Należy również odnotować 1 Klub Seniora. Funkcjonowanie takich instytucji jest istotne z punktu widzenia starzejącego się społeczeństwa zamieszkującego obszar powiatu.

Tabela 28. Koła, kluby i sekcje działające na terenie działania Powiatu Leskiego w latach 2017-2023

koła / kluby / sekcje	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ogółem	36	36	35	27	29	31	32
plastyczne/techniczne	6	6	7	6	4	5	5
taneczne	4	1	1	0	4	7	6
muzyczne	2	2	2	0	11	11	11
teatralne	2	2	2	0	1	0	0
turystyczne i sportowo-rekreacyjne	5	5	5	6	7	5	8
literackie	1	1	1	0	1	1	0
Klub Seniora/Uniwersytet Trzeciego Wieku	1	1	2	2	1	1	1
dyskusyjne kluby filmowe	0	0	0	0	0	1	1
Koło Gospodyń Wiejskich	14	15	14	13	13	13	13
inne	1	3	1	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Wskutek tragicznych wydarzeń historycznych obszar Bieszczadów i Beskidu Niskiego doznał poważnych strat w zakresie dziedzictwa kulturowego – zarówno materialnego, jak i niematerialnego. Dziedzictwo kulturowe materialne rozumiemy jako „coś, co można posiadać, zobaczyć, dotknąć”, niematerialne dobra kultury jako „coś, co się praktykuje, pamięta i przekazuje następnym pokoleniom”. Na terenie powiatu znajdują się unikatowe budowle sakralne oraz zabudowy osadnicze, wpisane do rejestru zabytków oraz z coraz lepszymi efektami odnawia się dawne zwyczaje i obrzędy, a także tworzone są nowe, które również kształtują nasz kod kulturowy.

Tabela 29. Obiekty ujęte w rejestrze zabytków mieszczące się na terenie Powiatu Leskiego

Miejscowość	Obiekt ujęty w Wojewódzkim Rejestrze Zabytków prowadzonym przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków Z Siedzibą W Przemysłu
Miasto i Gmina Lesko	
Lesko	– Zamek Kmitów w Lesku
Lesko	– Ratusz w Lesku
Lesko	– Kamienica przy Placu Konstytucji 3 Maja 11
Lesko	– Budynek administracyjny przy ul. Wincentego Pola 1
Lesko	– Budynek mieszkalny przy ul. Piłsudskiego 4
Lesko	– Park w Lesku
Lesko	– Kościół parafialny pw. św. Mikołaja w Lesku
Lesko	– Cmentarz żydowski w Lesku
Lesko	– Kamienice i budynki mieszkalne z XIX i początku XX wieku
Lesko	– Kaplica grobowa na cmentarzu parafialnym
Lesko	– dom, ob. sąd, pl. Konstytucji 3 Maja 9, XIX/XX
Lesko	– dom, ob. szkoła, ul. Kościuszki 7
Lesko	– dom mieszkalny ss. służebniczek, ul. W. Pola 3
Lesko	– zajazd, ul. Śliżyńskiego 2, 2 poł. XIX
Bezmiechowa Górna	– cerkiew pw. Narodzenia NMP, ob. kościół rzym.-kat. par., drewn., 1830
Dziurdziów	– cerkiew greko-kat., ob. prawosławna pw. Nawiedzenie NMP
Dziurdziów	– zespół dworski, 2 poł. XIX
Hoczew	– kościół par. pw. św. Anny
Hoczew	– plebania greko-katolicka, ob. szkoła, poł. XIX
Lesko - Posada Leska	– park dworski, ul. Piłsudskiego, XVIII/XIX
Monasterzec	– cerkiew greko-kat. ob. kościół rzym.-kat. pw. Przemienienia Pańskiego
Monasterzec	– ruiny zamku „Sobień”
Średnia Wieś	– kościół par. pw. Wniebowzięcia Marii, drewn., XV, XVII
Średnia Wieś	– park dworski, XVII
Średnia Wieś	– fortyfikacje ziemne, XVII

Gmina Olszanica	
Olszanica	– cerkiew greko-kat., ob. kościół rzym.-kat. pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy
Olszanica	– zespół pałacowy, 2 poł. XIX, XX
Orelec (Orle)	– cerkiew greko-kat. pw. Narodzenia NMP, ob. kościół rzym.-kat.
Orelec (Orle)	– dzwonnica, drewn., XIX
Paszowa	– cerkiew greko-kat. pw. Narodzenia NMP, ob. kościół rzym.-kat., drewn., 2 poł. XVIII
Rudenka	– cerkiew greko-kat. pw. Opieki Marii, ob. kościół rzym.-kat., drewn.
Stefkowa	– cerkiew greko-kat. pw. św. Paraskewii, ob. kościół rzym.-kat., drewn.,
Uherce Mineralne	– kościół par. pw. św. Stanisława Biskupa
Uherce Mineralne	– dzwonnica
Uherce Mineralne	– mur obronny z bramkami
Uherce Mineralne	– zespół dworski
Uherce Mineralne	– dwór, XVII, poł. XIX
Wańkowa	– cerkiew pw. Narodzenia NMP, ob. kościół rzym.-kat., drewn.
Zwierzyń	– cerkiew greko-kat. pw. Zmartwychwstania Pańskiego, ob. kościół rzym.-kat. fil.
Gmina Baligród	
Baligród	– kościół par. pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, ul. Kazimierza Wielkiego 40
Baligród	– zespół cerkwi greko-kat., ul. Bieszczadzka 1, nr rej.: A-824 z 25.01.1985
Baligród	– cerkiew pw. Zaśnięcia NMP, ob. magazyn, 1829, 1928
Baligród	– cmentarz cerkiewny i otaczający drzewostan, nr rej.: A-823 z 22.05.2012
Baligród	– cmentarz żydowski, XIX/XX, nr rej.: A-194 z 26.03.1990
Roztoki Dolne	– zagroda jednobudynkowa nr 9, drewn., k. XIX,
Gmina Solina	
Bereźnica Wyżna	– cerkiew greko-kat., ob. kościół rzym.-kat. pw. Narodzenia Matki Boskiej, drewn., 1839
Bereźnica Wyżna	– dzwonnica, 1839
Bereźnica Wyżna	– cmentarz przykościelny
Górzanka	– cerkiew pw. św. Paraskewii, ob. kościół rzym.-kat., Wniebowstąpienia Pańskiego
Górzanka	– dzwonnica
Myczkowce	– - spichrz
Terka	– dzwonnica cerkiewna
Wołkowyja	– chałupa nr 10, 1 poł. XIX
Gmina Cisna	
Cisna	– stacja i parowozownia kolejki bieszczadzkiej, 1898-1947,
Cisna	– wejście i początkowy odcinek sztolni w d. kopalni rudy żelaza, pocz. XIX,
Dołżyca	– stacja kolejki bieszczadzkiej
Kalnica	– stacja kolejki bieszczadzkiej,
Łopienka	– relikw dawnej wsi
Łopienka (Owczary)	– cerkiew greko-kat. pw. św. Paraskewii
Przysłup	– stacja kolejki bieszczadzkiej
Wetlina	– stacja kolejki bieszczadzkiej
Żubracze	– stacji kolejki bieszczadzkiej

Źródło: dane jst tworzących Powiat Leski

1.2.7. Sport i rekreacja

Na analizowanym obszarze prężnie działa wiele stowarzyszeń zwykłych, które propagują kulturę fizyczną i rekreację. Należą do nich kluby i stowarzyszenia sportowe. Według danych za lata 2022 i 2024 funkcjonowało tu 19 klubów sportowych i w 2024 roku na 10 tys. ludności przypadało 7,5 klubu. W 2022 roku członkami klubów było 1 236 osób, a liczba ta zwiększyła się w roku 2024 do 1 312 osób. W klubach ogółem w 2024 roku ćwiczyło 1 371 osób z czego przeważającą większość stanowili mężczyźni – 901, kobiet odnotowano 470.

Tabela 30. Kluby sportowe na terenie Powiatu Leskiego wraz z ćwiczącymi członkami

Wyszczególnienie	2022	2024
kluby	19	19
członkowie	1 236	1 312
ćwiczący ogółem	1 315	1 371
ćwiczący mężczyźni	878	901
ćwiczący kobiety	437	470
kluby sportowe na 10 tys. ludności	7,4	7,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych gmin Powiatu Leskiego

W 2024 roku funkcjonowały następujące obiekty sportowe:

Obiekty wielofunkcyjne i hale sportowe:

- **Hala sportowa przy LO im. gen. Władysława Andersa w Lesku** – nowoczesny obiekt oddany w 2024 r., przystosowany do uprawiania wielu dyscyplin sportowych.
- **Boisko wielofunkcyjne przy Zespole Szkół Technicznych i Artystycznych w Lesku** – zewnętrzna siłownia, trybuna, oświetlenie, boiska do piłki nożnej, koszykówki i tenisa.

Stadiony i boiska:

- **Stadion Miejski w Lesku** – siedziba drużyn „Sanovia” Lesko i „Wilczki” Lesko, ul. Bieszczadzka 7.
- **Boisko „Orlik” w Lesku** – ul. Smolki 2, ogólnodostępne boisko z nawierzchnią syntetyczną.

Baseny i rekreacja wodna:

- **Basen „Aquarius” w Lesku** – kryta pływalnia z sauną, siłownią i zjeżdżalniami wodnymi.
- **Dawne kąpielisko w Lesku** – w okolicach „Wzgórza Baszta”, obecnie teren rekreacyjny nad Sanem.

Inne obiekty sportowe i rekreacyjne:

- **LESKO SUMMER & SKI w Weremieniu (m.in. wyciąg narciarski)** – położony w pobliżu Leska, popularny w sezonie zimowym.
- **Parki i bulwary rekreacyjne** – przy basenie Aquarius i ul. Krasickich w Lesku.
- **Zewnętrzne siłownie i ścieżki zdrowia** – przy ul. Wincentego Pola i w rejonie Huzel.
- **Nowoczesny ośrodek narciarski BIESZCZAD.ski Wańkowa** – jeden z najnowszych i największych tego typu obiektów w województwie podkarpackim.

Ponadto w gminach funkcjonują różne obiekty sportowo-rekreacyjne:

Gmina Baligród:

- **Boiska wielofunkcyjne** w Baligrodzie i w Mchawie – z nawierzchnią syntetyczną, bramkami i koszami.
- **Siłownie zewnętrzne** – w Baligrodzie i w Jabłonkach.

Gmina Cisna:

- **Boiska sportowe** w Cisnej, w Wetlinie i w Kalnicy – głównie trawiaste, wykorzystywane przez lokalne drużyny i szkoły.
- **Plac sportowo-rekreacyjny w Przysłupiu** – z elementami siłowni zewnętrznej.

Gmina Solina:

- **Boiska przy szkołach** – w Polańczyku, w Wołkowie i w Myczkowcach.
- **Siłownie plenerowe** – w Berezce i w Zawozie.

Gmina Olszanica:

- **Boiska sportowe** w Uhercach Mineralnych, w Olszanicy i w Wańkowej.
- **Kompleks sportowo-rekreacyjny w Wańkowej** – z boiskiem, siłownią zewnętrzną i placem zabaw.

Na terenie powiatu funkcjonuje łącznie 28 obiektów sportowych, w tym: pełnowymiarowa hala sportowa, 1 stadion sportowy, 14 boisk wielofunkcyjnych i 1 basen. Niestety nie wszystkie są dostosowane do potrzeb ćwiczących osób niepełnosprawnych i do przyjęcia niepełnosprawnych widzów, co oznacza w praktyce ich marginalizację i nierówność w dostępie do obiektów publicznych. W przyszłości dostępność takich obiektów (również dotyczy to innych obiektów np. kultury, urzędów) powinna być poprawiana, zwłaszcza, że niepełnosprawność powszechnie kojarzy się z kalectwem, ale już nie ze starością, a jak wcześniej podano liczba osób starszych będzie systematycznie rosła.

Mieszkańcy mogą również korzystać z siłowni zewnętrznych, kortów tenisowych, strzelnicy sportowej, boiska do piłki plażowej, terenów rekreacyjnych. W powiecie znajduje się Kompleks Rekreacyjno-Wypoczynkowy Lesko Summer & Ski, położony w Weremieniu, u bram Bieszczad. To miejsce oferuje szeroki wachlarz atrakcji przez cały rok, w tym noclegi w komfortowych domkach i pensjonacie, wyciąg

narciarski, szczybowisko górskie, basen, siłownię zewnętrzną, boisko do siatkówki plażowej, a także restaurację i wiatę grillową.

Kompleks jest idealnym miejscem dla miłośników górskich wędrówek, rowerowych eskapad oraz sportów zimowych, a jego lokalizacja w otoczeniu łąk i lasów zapewnia spokojny wypoczynek. Obiekt jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Z kolei w miejscowości Wańkowa w Gminie Olszanica działa nowoczesny ośrodek narciarski BIESZCZAD.ski Wańkowa – jeden z najnowszych i największych tego typu obiektów w Województwie Podkarpackim, oferujący:

- 4-osobową kolej krzeselkową – najdłuższa w regionie, o długości blisko 1 km;
- wyciąg talerzykowy i 3 taśmowe wyciągi dla początkujących;
- szkołę narciarską, wypożyczalnię i serwis sprzętu;
- restaurację z panoramicznym widokiem, bazę noclegową;
- letnie atrakcje: tyrolka (najdłuższa w Polsce – 1200 m!), park linowy, tor tubingowy, hulajnogi górskie.

Inicjatywie budowy ośrodka warto poświęcić więcej uwagi, ponieważ to całoroczne **Centrum Turystyki Aktywnej i Sportu BIESZCZAD.ski Wańkowa**, powstało z inicjatywy Gminy Olszanica, właścicielem Centrum jest Przedsiębiorstwo Rozwoju Infrastruktury Gminy Olszanica „PRI” Sp. z o.o. Spółka została powołana uchwałą Rady Gminy Olszanica z dnia 29 marca 2018 r., a jedynym współnikiem jest Gmina Olszanica, co oznacza, że gmina posiada 100% udziałów w tej spółce. Budowa i prowadzenie dużego ośrodka narciarskiego przez gminę (poprzez własną spółkę komunalną) nie jest w Polsce częste. Większość takich obiektów to inicjatywy prywatne albo spółki z udziałem kapitału prywatno-publicznego.

Celem strategicznym tego projektu jest to, by inwestycja nie służyła wyłącznie celom rekreacyjnym, ale też rozwijała lokalną gospodarkę: przyciągała turystów, wspierała przedsiębiorców (noclegi, gastronomia, usługi), tworzyła miejsca pracy i zwiększała dochody gminy z podatków. Po kilku latach funkcjonowania (od stycznia 2022 r.) można śmiało stwierdzić, że jest to projekt „trafiony” i warto naśladowania przez inne samorządy.

1.2.8. Porządek publiczny i bezpieczeństwo

Przestępczość jest jednym z głównych problemów społecznych we współczesnym świecie. Nielegalne działania mogą powodować utratę mienia i życia, zdrowia, a także duże straty pieniężne.

W Powiecie Leskim znajduje się Komenda Powiatowa Policji w Lesku, która pełni funkcję głównej jednostki policyjnej. Oprócz tego działają posterunki Policji, m.in. w Baligródzie i Polańczyku.

W latach 2017-2023 odnotowano spadek ogólnej liczby przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych. W 2017 roku takich przestępstw było 354, a w 2023 r. – 281. Najwięcej przestępstw popełnianych na obszarze powiatu leskiego w 2023 roku było o charakterze kryminalnym – 181 oraz przeciwko mieniu – 137. Najmniej przestępstw zakwalifikowano jako te przeciwko zdrowiu i życiu, przeciwko rodzinie i opiece oraz przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności.

Tabela 31. Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ogółem	354	608	975	310	454	378	281
o charakterze kryminalnym	193	232	837	215	333	250	181
o charakterze gospodarczym	81	292	60	33	55	53	39
drogowe	52	60	62	46	47	44	45
przeciwko życiu i zdrowiu	16	14	11	9	9	4	6
przeciwko mieniu	111	248	767	140	98	189	137
przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	26	12	17	22	15	14	16
przeciwko rodzinie i opiece	12	21	19	17	10	14	13
przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	61	68	71	48	54	52	61

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

W latach 2017-2023 odnotowano nieznaczny spadek wskaźnika wykrywalności sprawców przestępstw ogółem, ale w poszczególnych typach przestępstw w większości nastąpił wzrost wykrywalności. Wykrywalność przestępstw ogółem zmniejszyła się z 85,6% w 2017 roku do 85,2% w roku 2023, a największy spadek odnotowano wśród wykrywalności przestępstw o charakterze gospodarczym (o blisko 43%). W największym stopniu, bo o 18,7%, wzrosła wykrywalność przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu. W 2017 roku wykrywalność ta była na poziomie 81,3%, a w 2023 już na poziomie 100%.

Przestępstwa drogowe były wykrywane w 2023 roku w 100%. To samo dotyczyło przestępstw przeciwko rodzinie i opiece, przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji, a także przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania oraz wolności seksualnej i obyczajności. Szczegółowe dane zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 32. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ogółem	85,6	92,8	94,5	83,9	89,0	86,8	85,2
o charakterze kryminalnym	77,9	85,4	94,7	83,3	93,7	90,8	89,0
o charakterze gospodarczym	91,4	96,9	85,0	60,6	47,3	56,4	48,8
drogowe	98,1	100,0	100,0	97,8	100,0	97,7	100,0
przeciwko życiu i zdrowiu	81,3	85,7	90,9	88,9	100,0	75,0	100,0
przeciwko mieniu	63,2	86,7	94,4	75,7	59,2	80,1	74,6
przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	96,6	83,3	94,1	72,7	100,0	100,0	100,0
przeciwko rodzinie i opiece	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	100,0	100,0	100,0	97,9	100,0	96,2	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Ponieważ wskaźnik wykrywalności przestępstw ogółem jest na dość wysokim poziomie – 85,2% można przyjąć, że obszar powiatu jest miejscem względnie bezpiecznym do życia, a mieszkańcy mogą mieć poczucie dużej sprawczości służb.

Jak wynika z przedstawionych informacji przestępczość kryminalna stanowi zdecydowaną większość ogółu popełnianych przestępstw. Co prawda jej udział w przestępstwach ogółem wykazywał tendencję malejącą, ale i tak większość popełnionych w 2023 roku przestępstw miało charakter kryminalny. Wśród tego rodzaju przestępstw szczególna jest rola jednego deliktu – przeciwko mieniu. Do grupy przestępstw przeciwko mieniu należą przede wszystkim różnego rodzaju kradzieże (np. z włamaniem, rozbójnicze). Są to najbardziej pospolite delikty i stąd ich znaczna uciążliwość nie tylko dla stałych mieszkańców, turystów, właścicieli licznych obiektów rekreacyjnych, ale także dla całej gospodarki. Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, a także przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności oraz przeciwko rodzinie i opiece, nie stanowiły znacznego udziału wśród ogółu przestępstw.

W 2023 roku odnotowano 16 wypadków drogowych, w których zginęło 2 osoby, a 17 zostało rannych.

Tabela 33. Zdarzenia w ruchu drogowym na terenie Powiatu Leskiego

Jednostka	wypadki	zabici	ranni
Powiat Leski	16	2	17
Powiat Bieszczadzki	15	1	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

W 2023 roku odnotowano 359 zdarzeń wymagających interwencji jednostek ochrony przeciwpożarowej (w porównywanym powiecie bieszczadzkim było ich wówczas 306).

W 2023 roku odnotowano w powiecie 5 zamachów samobójczych, z czego 3 stanowili mężczyźni, a 2 kobiety. Zgonem zakończyło się dwie próby, u dwóch mężczyzn. W przeliczeniu na 100 tys. ludności samobójstw zakończonych zgonem było 8, a ogólnie prób samobójczych 20. Najwięcej prób samobójczych odnotowano w kategorii wiekowej 50-69: 2 próby, z czego 1 zakończyła się zgonem. Żadnej próby nie odnotowano w przedziale wiekowym 13-18; 25-29 oraz 70 lat i więcej. Według dostępnych danych statystycznych, najwięcej, bo 3 próby zamachów samobójczych nastąpiło z nieustalonej przyczyny, 1 z powodu nieporozumienia rodzinnego, przemocy w rodzinie, a 1 przyczyna była inna niewymieniona.

1.3. Diagnoza obszaru gospodarczego

1.3.1. Rynek Pracy

W 2023 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Powiecie Leskim wynosiło 6 434,16 PLN, co odpowiada 84,70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce i było wyższe od średniej dla Województwa Podkarpackiego (5 452,12 PLN) oraz wyższe od notowanego wówczas w Powiecie Bieszczadzkim (6 326,11 PLN).

Wskaźnik liczby pracujących na 1000 mieszkańców jest użytecznym miernikiem pozwalającym diagnozować zarówno sytuację ekonomiczną ludności jak i potencjał gospodarczy obszaru. Pozwala również porównywać między sobą jednostki administracyjne. W Powiecie Leskim na 1000 mieszkańców pracuje 322 osoby. Jest to tylko nieco mniej od wartości notowanej dla Województwa Podkarpackiego oraz mniej od wartości notowanej w kraju, ale więcej niż odnotowano wówczas w Powiecie Bieszczadzkim (260). Kobiety ogółem stanowią 57,9% wszystkich pracujących, a 42,1% mężczyźni. Generalnie wszystkie gminy w powiecie pod względem wartości analizowanego tu wskaźnika oscylują na podobnym poziomie, jednakże najlepiej pod tym względem, wypadła Gmina Solina, w której liczba pracujących wynosiła 334 na 1000 mieszkańców. Była to jednak wciąż wartość niższa niż odnotowana w kraju (402 osoby pracujące na 1000 mieszkańców) oraz w Województwie Podkarpackim (366 osób pracujących na 1000 mieszkańców). Najłabiej pod tym względem wypadła Miasto i Gmina Lesko – 319 osób (Wykres 9).

Wykres 9. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców w 2023r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Obserwując dynamikę badanego wskaźnika między poszczególnymi gminami na przestrzeni lat 2017-2021, można stwierdzić, że we wszystkich gminach nastąpił znaczny wzrost liczby pracujących na 1000 mieszkańców: Miasto i Gmina Lesko ze 184 na 319, Gmina Olszanica z 81 na 321, Gmina Baligród z 80 na 320, Gmina Solina ze 119 na 334, a Gmina Cisna ze 101 na 313 (Tabela 34).

Tabela 34. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców w latach 2017-2023

Jednostka	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	247	251	255	254	259	402	402
Województwo Podkarpackie	213	217	221	219	224	367	366
Powiat Leski	134	138	137	138	145	326	322
Miasto i Gmina Lesko	184	184	179	183	195	326	319
Gmina Olszanica	81	101	94	100	98	320	321
Gmina Baligród	80	77	90	85	87	321	320
Gmina Solina	119	123	123	120	124	333	334
Gmina Cisna	101	97	106	109	126	324	313
Powiat Bieszczadzki	140	146	149	142	146	262	260

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Analiza struktury zatrudnienia w podziale na grupy sekcji PKD może być istotnym narzędziem opisu lokalnego rynku pracy oraz regionalnego potencjału gospodarczego. W Powiecie leskim od 2017 do 2019 roku najwięcej osób zatrudnionych było w grupie: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – ponad 50% wszystkich pracujących w powiecie, a w dalszej kolejności w pozostałych usługach (blisko 30%).

Od 2020 roku do 2023 roku sytuacja się odwróciła i nieco ponad 40% zatrudnionych było wówczas w sekcji: pozostałe usługi, a do 30% wszystkich pracujących było zatrudnionych w grupie: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo zatrudnionych. W dalszej kolejności średnio 20% zatrudnionych przez cały analizowany okres 2017-2023 pracowało w sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja, następnie w granicach 10% kształtowało się zatrudnienie w sekcji: przemysł i budownictwo, a najmniej osób (1%) było zatrudnionych w sekcji: działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz obsługa rynku nieruchomości.

Szczegółowe dane zostały zaprezentowane w tabeli 35.

Tabela 35. Pracujący wg grup sekcji w Powiecie Leskim

Wyszczególnienie	2017	%	2018	%	2019	%	2020	%	2021	%	2022	%	2023	%
Powiat Leski														
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	4 185	56	4 157	54	4 149	55	1 414	29	1 412	28	1 774	27	1 713	27
przemysł i budownictwo	527	7	532	7	505	7	514	11	538	11	956	15	921	14
Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	697	9	763	10	777	10	766	16	914	18	1468	22	1429	22
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	77	1	77	1	68	1	61	1	55	1	65	1	71	1
Pozostałe usługi	2 045	27	2 109	28	2 091	28	2 086	43	2 067	41	2 318	35	2 310	36
Suma wszystkich pracujących w Powiecie Leskim	7 531	100	7 638	100	7 590	100	4 841	100	4 986	100	6 581	100	6 444	100

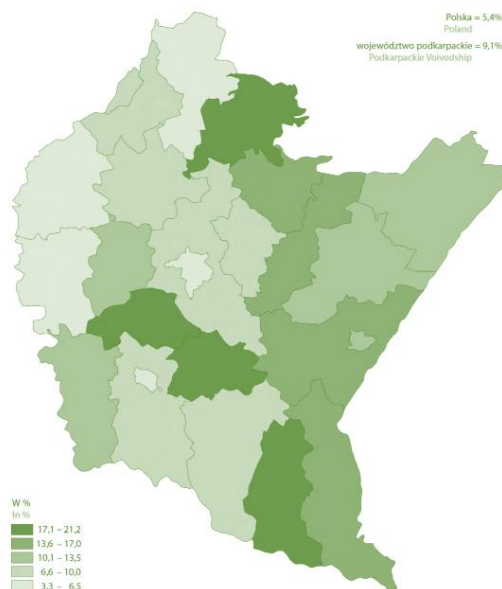
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

W 2023 roku bez pracy w pozostawało 1 716 osób, co stanowiło 19% ludności w wieku aktywności zawodowej. W grudniu 2023 r. stopa bezrobocia rejestrowanego w kraju ukształtowała się na poziomie 5,1% natomiast w Województwie Podkarpackim wynosiła 8,7% wg. dostępnych danych za 2025 rok jest to 9,1%).

Stopa bezrobocia notowana na terenie powiatu leskiego (18,8%) w analizowanym 2023 roku była znacznie wyższa od stopy bezrobocia w kraju i notowanej wówczas na terenie województwa podkarpackiego, a także dla powiatu bieszczadzkiego (15,4%).

Zgodnie z poniżej zamieszczonym rysunkiem, aktualnie powiat leski jest jednym z 4 powiatów województwa podkarpackiego o najwyższej liczbie osób bezrobotnych.

Rysunek 1. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach Województwa Podkarpackiego w lutym 2025 roku

Źródło: Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej powiatów Województwa Podkarpackiego za luty 2025 r.

W sierpniu 2025r. wg GUS lista dziesięciu powiatów z najwyższym bezrobociem w Polsce przedstawia się następująco:

1. Szydłowiecki (woj. mazowieckie) – 22,1%;
2. Brzozowski (woj. podkarpackie) – 19,6%;
3. Przysuski (woj. mazowieckie) – 18,2%;
- 4. Leski (woj. podkarpackie) – 17,7%;**
5. Strzyżowski (woj. podkarpackie) – 17,0%;
6. Białogardzki (woj. zachodniopomorskie) – 16,8%;
7. Radomski (woj. mazowieckie) – 16,8%;
8. Bartoszycki (woj. warmińsko-mazurskie) – 16,4%;
9. Nizański (woj. podkarpackie) – 16,0%;
10. Włodawski (woj. lubelskie) – 15,6%.

Wynika z niej, że w porównaniu z lutym 2025r. spadła wartość wskaźnika, nie wpłynęło to jednak na pozycję powiatu na tej liście.

Najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych odnotowano w Mieście i Gminie Lesko – 616 osób i Gminie Solina – 409 osób. Prawo do zasiłku w 2023 roku posiadało 251 osób (w tym 147 kobiet). W Powiecie Bieszczadzkiemu było to 139 osób, w tym 72 kobiety. Najwięcej osób z prawem do zasiłku było również w Mieście i Gminie Lesko (78 osób) oraz Gminie Solina (66 osób). Szczegółowe dane dotyczące zarejestrowanych bezrobotnych i tych posiadających prawo do zasiłku przedstawiono w Tabeli 36.

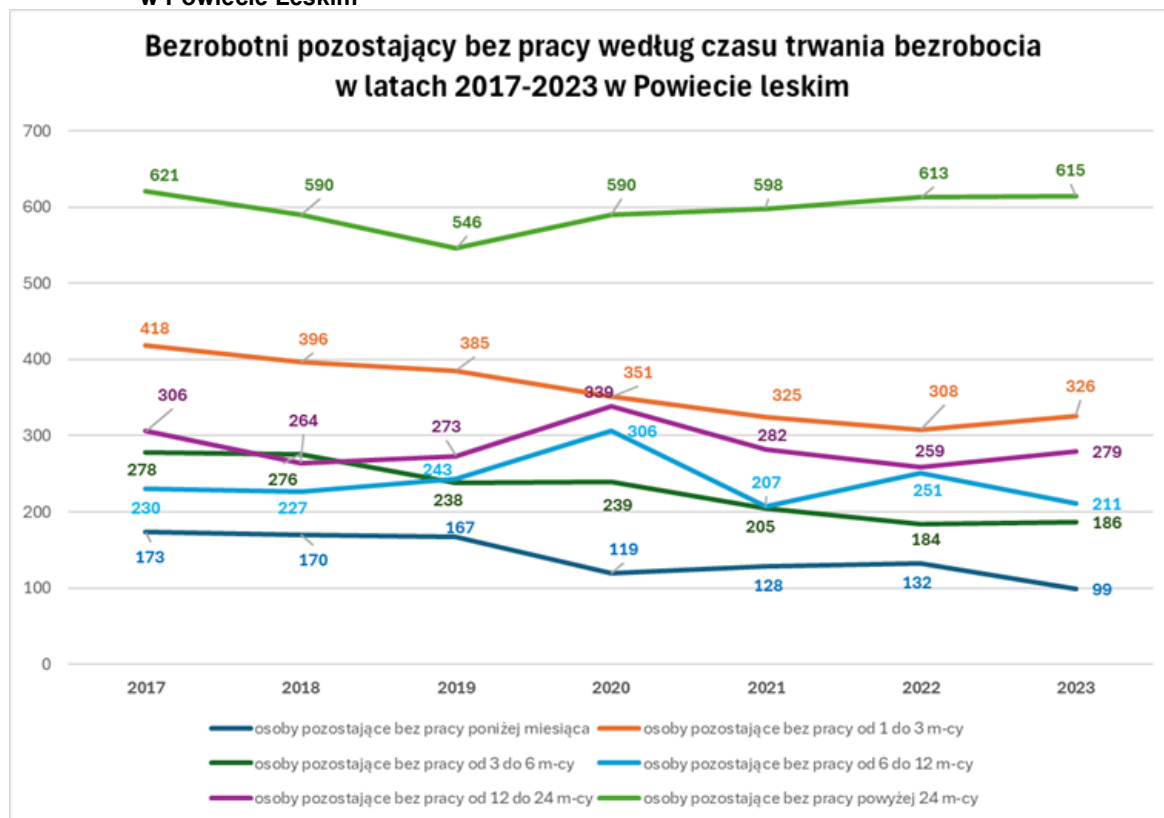
Tabela 36. Bezrobotni zarejestrowani na terenie Powiatu Leskiego na koniec 2023 roku

Jednostka	Bezrobotni zarejestrowani		Z prawem do zasiłku	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
Polska	788 229	414 936	119 720	66 495
Województwo Podkarpackie	67 653	34 679	10 402	5 382
Powiat Leski	1 716	789	251	147
Miasto i Gmina Lesko	616	261	78	43
Gmina Olszanica	335	171	50	32
Gmina Baligród	186	92	29	13
Gmina Solina	409	183	66	39
Gmina Cisna	170	82	28	20
Powiat Bieszczadzki	1085	535	139	72

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Od roku 2017 spadła liczba osób pozostających bez pracy długotrwale, czyli takich powyżej 12 miesięcy z 927 osób na 894 osoby. Najmniejszy spadek odnotowano wśród bezrobotnych pozostających bez pracy w przedziale czasowym powyżej 24 m-cy (spadek tylko o 6 osób). Tendencją spadkową charakteryzowała się też liczba pozostających bez pracy w każdej grupie dotyczącej czasu trwania bezrobocia (Wykres 10).

Wykres 10. Bezrobotni pozostający bez pracy według czasu trwania bezrobocia w latach 2017-2023 w Powiecie Leskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Osobami, które bezrobocie dotyka w sposób szczególny na terenie powiatu leskiego są bezrobotni bez prawa do zasiłku, a tych było w 2023 roku zdecydowanie więcej wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, niż tych z prawem do świadczeń. Analogiczna sytuacja ma miejsce w powiecie bieszczadzkim.

Największy udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zarówno w 2017 roku, jak i w 2023 stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Jednak na przestrzeni lat 2017-2023 nastąpił w tej kategorii spadek z 3,8% do 3,2%. Najmniejszy udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zarejestrowano w grupie z wykształceniem średnim ogólnokształcącym i tutaj zaistniała niewielka tendencja wzrostowa. W 2017 roku ich udział wyniósł 1,0%, a w 2023 wyniósł 1,1%.

Tabela 37. Udział bezrobotnych zarejestrowanych wg wykształcenia (w wybranych grupach) w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w % na terenie Powiatu Leskiego

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Powiat Leski							
ogółem	12,1	11,6	11,3	12,4	11,3	11,4	11,3
wyższe	1,3	1,3	1,2	1,3	1,3	1,3	1,2
średnie ogólnokształcące	1,0	1,1	1,1	1,2	1,1	1,1	1,1
zasadnicze zawodowe	3,8	3,5	3,4	3,6	3,1	3,3	3,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych JST tworzących Powiat Leski

Analiza bezrobocia ujętego według kategorii wiekowych pokazuje, że w badanym okresie największą grupę bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 45+, ale ich odsetek zmniejszał się sukcesywnie z poziomu 21,9% w 2017 roku do 19,8% w roku 2023. Poziom bezrobocia zmniejszała się w kategorii wiekowej poniżej 24 lat z 13,2% w 2017 roku do 12,9% w 2023 roku oraz w kategorii wiekowej 35-44

lata z 11,3% do 11,0%. Grupą wiekową, w której udział w ogólnej liczbie bezrobotnych pozostał na tym samym poziomie (14%) jest grupa 25-34 lata.

Wykres 11. Udział bezrobotnych zarejestrowanych wg grup wieku na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023, w ogólnej liczbie bezrobotnych

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Powiat leski							
24 lata i mniej	13,2	12,6	13,4	16,3	13,0	13,1	12,9
25-34	14,0	14,3	12,5	14,9	14,9	14,5	14,0
35-44	11,3	10,6	10,4	11,7	10,8	10,6	11,0
45 plus	21,9	20,4	20,9	20,5	18,4	19,9	19,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych jest narzędziem wykorzystywanym przy planowaniu działań prowadzących do osiągnięcia stabilnej sytuacji na lokalnym rynku pracy. Dotyczy on zarówno zawodów i specjalności określonych według Klasyfikacji Zawodów i Specjalności dla potrzeb rynku pracy, jak też umiejętności i uprawnień posiadanych przez bezrobotnych oraz tych najbardziej pożądanych przez pracodawców.

Wykaz grup zawodów nadwyżkowych i maksymalnie nadwyżkowych (dla których nie ma żadnych ofert pracy tj. wskaźnik dostępności ofert pracy nie przyjmuje żadnych wartości) występujących na terenie powiatu leskiego, prezentuje poniżej zamieszczona tabela.

Tabela 38. Grupy zawodów, w których liczba bezrobotnych była największa w 2018 roku

Grupy zawodów	Zakwalifikowanie	Grupa elementarna		
	Zawód nadwyżkowy		Stolarze meblowi i pokrewni	
Robotnicy wykonujący prace proste w przemyśle gdzie indziej niesklasyfikowani				
Murarze i pokrewni				
Magazynierzy i pokrewni				
Piekarze, cukiernicy i pokrewni				
Kierowcy samochodów ciężarowych				
Robotnicy wykonujący prace proste w leśnictwie				
Kucharze				
Operatorzy maszyn i urządzeń do obróbki drewna				
Dyrektorzy generalni i zarządzający				
Pracownicy wsparcia rodziny, pomocy społecznej i pracy socjalnej				
Dekarze				
Pomoce i sprzątaczkę biurowe, hotelowe i pokrewne				
Pomoce kuchenne				
Malarze budowlani i pokrewni				
Zawód maksymalnie nadwyżkowy				Technicy nauk fizycznych i technicznych gdzie indziej niesklasyfikowani
				Fryzjerzy
				Dietetycy i żywieniowcy
				Ustawiacze i operatorzy obrabiarek do metali i pokrewni
				Ogrodnicy
				Robotnicy wykonujący proste prace polowe
				Betoniarze, betoniarze zbrojarze i pokrewni
				Mechanicy maszyn i urządzeń rolniczych i przemysłowych
				Górnicy podziemnej i odkrywkowej eksploatacji złóż i pokrewni
				Operatorzy sprzętu do robót ziemnych i urządzeń pokrewnych
				Pracownicy ochrony osób i mienia
	Spawacze i pokrewni			
	Zaopatrzeniowcy			
	Masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni			
	Operatorzy centrali telefonicznych			
	Ustawiacze i operatorzy maszyn do obróbki i produkcji wyrobów z drewna			
	Inżynierowie gdzie indziej niesklasyfikowani			
Konduktorzy i pokrewni				
Kierownicy do spraw strategii i planowania				
Technicy górnictwa, metalurgii i pokrewni				

Źródło: opracowanie na podstawie informacji z Monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych w Powiecie Leskim w 2018 roku

Zawodami deficytowymi możemy określić takie, na które istnieje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba bezrobotnych w danym zawodzie, zawody zrównoważone to takie, na które na rynku pracy występuje zapotrzebowanie zbliżone do liczby bezrobotnych w danym zawodzie, natomiast zawody nadwyżkowe to takie, na które istnieje na rynku pracy niższe zapotrzebowanie niż liczba bezrobotnych w danym zawodzie.

Według dostępnych ofert pracy w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lesku, pracodawcy najczęściej poszukiwali pracowników na stanowiska takie jak:

- Pracownik produkcji,
- Recepcjonista hotelowy,
- Pracownik biurowy,
- Robotnik gospodarczy,
- Kelner,
- Pomoc kuchenna,
- Pokojowa.

W 2023 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lesku zarejestrowało się łącznie 1716 absolwentów z czego największy udział stanowiły osoby, które ukończyły szkołę policealną oraz średnią zawodową (30,83%), a najmniejszy z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (10,08%). Wysoka była również liczba osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (28,32%). Zwraca też uwagę wysoka liczba osób bezrobotnych posiadających wykształcenie wyższe.

Tabela 39. Liczba zarejestrowanych absolwentów w 2023 w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lesku

Wyszczególnienie	2023
osoby posiadające wykształcenie wyższe	185
osoby ukończyły szkołę policealną oraz średnią zawodową	529
osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym	173
osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym	486
osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym	343

Źródło: opracowanie na podstawie informacji PUP w Lesku.

Podsumowując strukturę osób bezrobotnych w Powiecie Leskim można zauważyć, że zdecydowanym problemem jest bezrobocie wśród mieszkańcy obszarów wiejskich (sytuacja ta ma miejsce z uwagi na charakter większości gmin tworzących powiat (4 gminy wiejskie i 1 gmina miejsko-wiejska), którzy stanowią aż 83,9% bezrobotnych i należy poszukiwać sposobów na ich aktywizację i kształcenie poszukiwanych na rynku pracy kwalifikacji.

W strukturze bezrobotnych jest również bardzo wysoki udział osób pozostających długotrwale bez pracy tj. powyżej 12 miesięcy – stanowią oni aż 63,28% ogółu. Ponieważ kobiety bezrobotne stanowią prawie 46% ogółu bezrobotnych niezwykle istotnym jest zaktywizowanie kobiet powracających do pracy po urodzeniu dziecka. W roku 2023 aż 253 kobiety nie podjęły ponownie aktywności. Kluczowym problemem ze względu na budżet jednostek samorządowych wydaje się również wysoki udział w grupie bezrobotnych dwóch grup w wieku produkcyjnym tj. osób od 25 do 34 roku życia, których zarejestrowano w 2023 roku 424 oraz osób powyżej 45 roku życia, których było 630.

Tabela 40. Struktura bezrobotnych w Powiecie Leskim w 2023 roku według wybranych cech

Struktura bezrobotnych	Liczba osób	Udział % grupy do ogółu
Powiat Leski		
Bezrobotni z prawem do zasiłku	251	14,63
Osoby do 30 roku życia	424	24,71
Osoby bezrobotne w okresie do 12 miesięcy po ukończeniu nauki	64	3,73
Osoby długotrwale bezrobotne	1086	63,28
Kobiety, które nie podjęły pracy po urodzeniu dziecka	253	14,74
Osoby bez doświadczenia zawodowego	165	9,62
Osoby bezrobotne powyżej 50 roku życia	431	25,12
Cudzoziemcy	9	0,52
Osoby niepełnosprawne	39	2,27
Bezrobotni mieszkańcy wsi	1 439	83,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Reasumując, należy stwierdzić, że wysokie wskaźniki bezrobocia oraz duży odsetek osób długotrwale bezrobotnych (ponad 63%) utrudniają integrację społeczną i gospodarczą mieszkańców. Stanowią one jeden z najpoważniejszych problemów do rozwiązania w najbliższych latach. Powiat leski nie jest jednak przypadkiem odosobnionym – podobna sytuacja występuje w pobliskich powiatach: brzozowskim i strzyżowskim, które znajdują się w czołówce listy powiatów o najwyższym bezrobociu w Polsce. Oznacza to, że powiat leski leży w regionie zagrożonym marginalizacją i wykluczeniem społecznym znacznej części osób w wieku produkcyjnym oraz ich emigracją zarobkową. W konsekwencji może to generować dalsze problemy społeczne i gospodarcze.

1.3.2. Przedsiębiorczość i potencjał gospodarczy

W roku 2023 na terenie powiatu leskiego do rejestru REGON wpisanych było 3785 podmiotów. Na 10 tys. ludności przypadało tutaj 1490 podmiotów - a w 2017 roku było to 1137 podmiotów. Dla porównania w Województwie Podkarpackim analizowany wskaźnik w 2017 roku wyniósł 803, a w 2023 roku 1009. Na przestrzeni lat zmniejszyła się roczna liczba wykreślanych podmiotów - w 2023r. były to 62 podmioty, a w roku 2017 – 88 podmiotów. Może to świadczyć o większej trwałości przedsiębiorstw. Na uwagę zasługuje również znaczący wzrost podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym z 14,65 w 2017 r. do 20,66 w roku 2023, co może świadczyć o wzroście przedsiębiorczości. (Tabela 41).

Tabela 41. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON na terenie Powiatu Leskiego

Wyszczególnienie	2017	2023
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	1 137	1 490
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	110	101
Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	88	62
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	14,65	20,66
Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	180,8	250,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

W podziale na sekcje PKD 2007 najwięcej podmiotów w 2023 roku prowadziło działalność w sekcji I: Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – 816 podmiotów gospodarczych). Na tle innych sektorów wyróżnia się również działalność związaną z Handlem hurtowym i detalicznym; naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle (570 podmiotów gospodarczych) oraz budownictwem (511 podmiotów gospodarczych). Nadal duże znaczenie dla gospodarki powiatu ma rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (280 podmiotów gospodarczych) – czwarta najliczniejsza pod względem liczby działających podmiotów gospodarczych branża na analizowanym terenie. Najmniej podmiotów zarejestrowano w dziale: Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków – tylko 1.

Na przestrzeni lat 2017-2023 zmalała liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w sekcjach:

- Transport i gospodarka magazynowa o 4 podmioty gospodarcze,
- Działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne o 3 podmioty gospodarcze,
- Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne o 1 podmiot gospodarczy.

W pozostałych sekcjach liczba podmiotów gospodarczych zwiększyła się w analizowanym okresie, przy czym największy wzrost wystąpił w sekcjach:

- Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi o 344 podmioty gospodarcze,
- Budownictwo o 194 podmioty gospodarcze,
- Informacja i komunikacja o 57 podmiotów gospodarczych.

Szczegółowe dane zostały przedstawione w Tabeli 42.

Tabela 42. Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD 2007 na przestrzeni lat 2017-2023 w Powiecie Leskim

SEKCJA	Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	276	285	291	286	273	271	280
Sekcja A dział 01	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	13	12	12	11	12	11	12
Sekcja A dział 02	Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową	262	272	278	275	261	260	268
Sekcja A dział 03	Rybactwo	1	1	1	0	0	0	0
Sekcja B	Leśnictwo i pozyskiwanie drewna	1	2	3	1	1	1	1
Sekcja B dział 08	Pozostałe górnictwo i wydobywanie	0	0	1	0	0	0	0
Sekcja B dział 09	Działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie	1	2	2	1	1	1	1
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	175	161	165	178	186	197	199
Sekcja C dział 10	Produkcja artykułów spożywczych	13	12	13	16	15	14	14
Sekcja C dział 13	Produkcja wyrobów tekstylnych	3	2	2	1	2	2	2
Sekcja C dział 14	Produkcja odzieży	3	4	4	6	4	4	4
Sekcja C dział 15	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	1	1	1	1	1	1	1
Sekcja C dział 16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	82	75	76	82	88	88	85
Sekcja C dział 17	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	2	2	2	2	2	2	2
Sekcja C dział 18	Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	5	5	6	6	6	7	6
Sekcja C dział 20	Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	6	6	6	6	6	6	6
Sekcja C dział 22	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	4	4	3	3	3	4	3
Sekcja C dział 23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	8	7	8	7	7	7	9
Sekcja C dział 25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	14	14	16	17	20	26	27

Sekcja C dział 27	Produkcja urządzeń elektrycznych	1	1	1	1	1	1	1
Sekcja C dział 28	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	0	1	1	1	1	1	1
Sekcja C dział 29	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	1	0	0	0	0	0	0
Sekcja C dział 30	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	1	1	0	0	0	0	0
Sekcja C dział 31	Produkcja mebli	12	11	12	13	12	12	15
Sekcja C dział 32	Pozostała produkcja wyrobów	13	10	9	11	10	11	11
Sekcja C dział 33	Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	6	5	5	5	8	11	12
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	13	13	12	11	11	11	13
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	7	8	9	8	8	8	8
Sekcja E dział 36	Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	1	2	2	2	2	2	2
Sekcja E dział 37	Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	1	1	1	1	1	1	1
Sekcja E dział 38	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	5	5	6	5	5	5	5
Sekcja F	Budownictwo	317	348	397	430	460	499	511
Sekcja F dział 41	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	105	116	130	128	141	137	135
Sekcja F dział 42	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	7	11	10	11	12	13	13
Sekcja F dział 43	Roboty budowlane specjalistyczne	205	221	257	291	307	349	363
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	557	562	569	590	583	570	570
Sekcja G dział 45	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	68	71	72	77	77	78	81
Sekcja G dział 46	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	63	57	56	57	55	53	55
Sekcja G dział 47	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	426	434	441	456	451	439	434

Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	159	166	164	169	171	158	155
Sekcja H dział 49	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	142	145	145	147	145	134	132
Sekcja H dział 50	Transport wodny	2	3	2	3	3	2	2
Sekcja H dział 51	Transport lotniczy	1	1	1	1	1	1	1
Sekcja H dział 52	Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	13	16	13	16	20	19	18
Sekcja H dział 53	Działalność pocztowa i kurierska	1	1	3	2	2	2	2
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	472	510	565	645	747	793	816
Sekcja I dział 55	Zakwaterowanie	344	379	423	499	574	609	633
Sekcja I dział 56	Działalność usługowa związana z wyżywieniem	128	131	142	146	173	184	183
Sekcja J	Informacja i komunikacja	0	44	44	46	54	55	57
Sekcja J dział 58	Działalność wydawnicza	4	3	3	2	2	3	3
Sekcja J dział 59	Działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych	3	2	2	3	3	3	3
Sekcja J dział 61	Telekomunikacja	3	4	3	2	2	2	1
Sekcja J dział 62	Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	25	30	31	36	43	43	46
Sekcja J dział 63	Działalność usługowa w zakresie informacji	5	5	5	3	4	4	4
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	42	43	42	45	42	42	47
Sekcja K dział 64	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	4	5	5	4	3	4	11
Sekcja K dział 65	Ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego	1	1	1	2	2	2	2
Sekcja K dział 66	Działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	37	37	36	39	37	36	34
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	62	66	71	70	72	74	77
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	151	160	154	168	175	182	197
Sekcja M dział 69	Działalność prawnicza, rachunkowo-księgową i doradztwo podatkowe	43	42	41	42	43	43	43

Sekcja M dział 70	Działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem	6	5	5	8	10	8	10
Sekcja M dział 71	Działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	40	45	44	48	49	52	57
Sekcja M dział 73	Reklama, badanie rynku i opinii publicznej	7	8	8	10	14	13	16
Sekcja M dział 74	Pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	50	55	51	55	53	60	65
Sekcja M dział 75	Działalność weterynaryjna	5	5	5	5	6	6	6
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	109	104	117	127	130	128	140
Sekcja N dział 77	Wynajem i dzierżawa	22	17	22	23	27	28	31
Sekcja N dział 78	Działalność związana z zatrudnieniem	1	3	4	4	4	3	4
Sekcja N dział 79	Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z	13	16	19	17	18	19	18
Sekcja N dział 80	Działalność detektywistyczna i ochroniarska	0	1	1	1	1	1	1
Sekcja N dział 81	Działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni	62	60	64	73	70	66	75
Sekcja N dział 82	Działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej	11	7	7	9	10	11	11
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	50	49	49	49	49	49	49
Sekcja P	Edukacja	98	92	95	101	104	105	107
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	150	151	146	141	143	148	151
Sekcja Q dział 86	Opieka zdrowotna	138	138	133	128	130	135	137
Sekcja Q dział 87	Pomoc społeczna z zakwaterowaniem	2	2	2	2	2	2	3
Sekcja Q dział 88	Pomoc społeczna bez zakwaterowania	10	11	11	11	11	11	11
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	88	84	82	85	88	90	91
Sekcja R dział 90	Działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką	21	23	18	21	21	21	20
Sekcja R dział 91	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	4	5	5	5	6	4	3

Sekcja R dział 92	Działalność związana z grami losowymi i zakładami wzajemnymi	4	4	4	4	4	4	4
Sekcja R dział 93	Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	59	52	55	55	57	61	64
Sekcje S i T	Pozostała działalność usługowa - Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	150	160	167	164	168	167	161
Sekcja S dział 94	Działalność organizacji członkowskich	24	18	19	19	19	18	18
Sekcja S dział 95	Naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego	73	71	79	86	83	92	100
Sekcja S dział 96 i Sekcja T dział 97 i 98	Pozostała indywidualna działalność usługowa - Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	247	249	265	269	270	277	279

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Najwięcej nowych podmiotów gospodarczych zarejestrowano w 2023 roku w sekcjach: F (Budownictwo) – 53 podmioty gospodarcze, I (Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi) – 50 podmiotów gospodarczych i N (Działalność w zakresie usług administrowania i usług wspierających) – 27 podmiotów gospodarczych. Najmniej nowych podmiotów - 3 podmioty gospodarcze zarejestrowano w Sekcji J: Informacja i komunikacja, po 4 podmioty gospodarcze zarejestrowano w Sekcji D: Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych i Sekcji P: Edukacja. W sekcjach: Q i R zarejestrowano po 5 podmiotów gospodarczych.

Najwięcej podmiotów rejestrowało swoją działalność jako osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a najmniej w formie spółek cywilnych. Żadna z zarejestrowanych działalności gospodarczych nie funkcjonuje w formie spółdzielni. Szczegółowe statystyki przedstawiono w Tabeli 43.

Tabela 43. Nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze w podziale na sekcje PKD oraz formy prawne w Powiecie Leskim w 2023 roku

SEKCJA	NAZWA	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w podziale na sekcje PKD 2007 wśród nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	Spółki handlowe	Spółki z o.o.	Spółki cywilne	Spółdzielnie
SEKCJA A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	18	0	0	0	0
SEKCJA C	Przetwórstwo przemysłowe	10	1	1	0	0
SEKCJA D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	2	2	0	0
SEKCJA F	Budownictwo	49	2	2	0	0
SEKCJA G	Handel hurtowy i detaliczny	24	2	2	0	0
SEKCJA H	Transport i gospodarka magazynowa	7	0	0	0	0
SEKCJA I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	42	4	4	0	0
SEKCJA J	Informacja i komunikacja	2	0	0	1	0
SEKCJA M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	13	2	2	0	0
SEKCJA N	Działalność w zakresie usług administrowania i usług wspierających	27	0	0	0	0

SEKCJA P	Edukacja	2	1	1	0	0
SEKCJA Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3	1	1	0	0
SEKCJA R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	5	0	0	0	0
SEKCJA S ,T	Pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	16	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Analizując liczbę podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON, warto również zwrócić uwagę na strukturę podmiotów według kryterium ich wielkości. W strukturze wielkościowej podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie powiatu, podobnie jak w przypadku całej Polski, dominują mikro i małe przedsiębiorstwa stanowiące 98% wszystkich przedsiębiorstw. W grupie tej odnotowano również największy przyrost podmiotów w 2023 r. w porównaniu do roku 2017 o 770 podmiotów. Równocześnie zidentyfikowano tylko 0,7 podmiotów, przypadających na 10 tys. ludności, w których zatrudnionych było co najmniej 250 osób.

Tabela 44. Podmioty wg klas wielkości na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

Podmioty według liczby zatrudnionych	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	117,2	123,4	132,7	140,0	144,3	149,0	117,2
0-9	114,0	120,3	129,6	136,9	141,4	146,0	114,0
10-49	2,6	2,6	2,5	2,6	2,5	2,5	2,6
50-249	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6
250 i więcej	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w powiecie jest znacząco zróżnicowana. Ośrodkami o największej koncentracji działalności gospodarczej jest Miasto i Gmina Lesko – 1433 podmioty gospodarcze i gmina Solina 1026 podmiotów gospodarczych. Nieco ponad 500 podmiotów gospodarczych swoją działalność prowadzi w gminie Olszanica, a 439 podmiotów gospodarczych zarejestrowano na terenie Gminy Baligród. Najmniej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jest w gminie Cisna – 383. Na terytorium powiatu leskiego oprócz mikro i małych przedsiębiorstw i średnich przedsiębiorstw, ulokowane są też podmioty zatrudniające do 250 pracowników – 12 podmiotów gospodarczych i 1 podmiot zatrudniający 250 i więcej pracowników. Szczegółowe dane zostały przedstawione w Tabeli 45.

Tabela 45. Podmioty gospodarcze według klas wielkości w 2023 na obszarze Powiatu Leskiego

Wyszczególnienie	0-9	10-49	50-249	250-999	1000 i więcej
Polska	4 987 893	130 954	26 970	3 474	743
Województwo Podkarpackie	202 233	5 482	1 229	149	30
Powiat Leski	3 708	64	12	1	0
Miasto i Gmina Lesko	1 389	36	7	1	0
Gmina Olszanica	493	9	2	0	0
Gmina Baligród	432	6	1	0	0
Gmina Solina	1 014	11	1	0	0
Gmina Cisna	380	2	1	0	0
Powiat Bieszczadzki	2 652	54	10	1	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

W 2023 roku na 1000 osób w wieku produkcyjnym przypadało 114 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, a w liczbie podmiotów gospodarki narodowej ogółem stanowiły one 82,5% udziału (wzrost o 27,5% w stosunku do roku 2017). W latach 2017-2023 nastąpił również skok w nakładach inwestycyjnych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca z 1205 zł w 2017 roku do 1624 zł w roku 2023. W dalszym ciągu były to jednak nakłady znacząco niższe niż w kraju i Województwie Podkarpackim, gdzie wyniosły odpowiednio: 12254 zł i 9751,00 zł.

Tabela 46. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w zł

Wyszczególnienie	nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w zł						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
POLSKA	6 712	7 879	8 361	8 106	8 992	10 577	12 254
PODKARPACIE	5 136	6 407	6 773	6 291	7 111	7 365	9 751
Powiat Leski	1 205	1 010	1 898	1 568	2 191	7 241	1 624
Powiat Bieszczadzki	1 148	1 560	970	1 164	1 209	1 512	1 706

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Na przestrzeni lat 2017-2023 zauważalny jest również odpływ kapitału zagranicznego. W okresie od 2017 do 2019 roku na terenie powiatu funkcjonował 1 podmiot z kapitałem zagranicznym (w 2019 roku były nawet 2 takie podmioty), a od 2020 roku nie ma już podmiotów z kapitałem zagranicznym.

Tabela 47. Liczba podmiotów z kapitałem zagranicznym w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Powiat Leski	1	1	2	1	0	0	0
Powiat Bieszczadzki	2	3	1	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

W powiecie nie funkcjonuje żadna z działających w kraju stref ekonomicznych. Wykaz najważniejszych przedsiębiorstw działających na terenie JST należących do powiatu leskiego został przedstawiony w kolejnej tabeli.

Tabela 48. Wykaz najważniejszych podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie JST tworzących Powiat Leski

Nazwa podmiotu	Rodzaj działalności	Lokalizacja - gmina
Hotel Szalców ul. Piłsudskiego 37, 38-600 Lesko	usługi noclegowe i gastronomiczne	Miasto i Gmina Lesko
Leskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. ul. Przemysłowa 11, 38-600 Lesko	usługi komunalne	
BORSTAR Budownictwo ul. Kaczkowskiego 5, 38-600 Lesko	usługi budowlane	
Przedsiębiorstwo Rozwoju Infrastruktury Gminy Olszanica "Pri" Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Olszanica 81, 38-722 Olszanica	usługi komunalne	Gmina Olszanica
Park Energii Słonecznej Parafii Rzymskokatolickiej w Gwizdowie Olszanica 203, 38-722 Olszanica	usługi wspierające lokalną energetykę	
Pałac Biesa i Hotel San Olszanica 222, 38-722 Olszanica	usługi noclegowe	
FHU Olsza S.C. Melech-Pojnar Olszanica 196, 36-622 Olszanica	działalność handlowo-usługowa w branży drzewnej i budowlanej	
Firma Handlowo-Usługowa „Czwórbranza” Edyta Niżnik Olszanica 208, 38-722 Olszanica	wielobranżowa działalność handlowa i usługowa	
Ośrodek Wypoczynkowy „Wisani” w Stężnicy Bystre 1, 38-606 Baligród	usługi noclegowe i gastronomiczne	Gmina Baligród
Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Baligród ul. Plac Wolności 13, 38-606 Baligród	usługi komunalne	
MAXGREG Grzegorz Borgosz ul. Kazimierza Wielkiego 41/4, 38-606 Baligród	usługi budowlane, transportowe, brukarskie i rozbiórkowe	
Zakład produkcji mebli na zamówienie Marcin Binik ul. Bałów 6-17, 38-606 Baligród	produkcja mebli	

Firma usługowa Natalia Różycka ul. Wincentego Pola 10, 38-606 Baligród	działalność usługowa	
Firma usługowa Barbara Matusik ul. Tadeusza Kościuszki 26, 38-606 Baligród	działalność usługowa	
Firma usługowa Jadwiga Wołoszyn ul. Jana Duplaka 25, 38-606 Baligród	działalność usługowa	
Domki w Bieszczadach – Eldorado ul. Podzamcze 12c, 38-606 Baligród	usługi noclegowe i gastronomiczne	
Naturjada – kompleks drewnianych domków wypoczynkowych ul. 6 Sierpnia 2, 38-606 Baligród	usługi noclegowe i gastronomiczne	
SolinaRider – Artur Bugajski ul. Słoneczna 40, 38-600 Solina	usługi turystyczne i rekreacyjne w rejonie Jeziora Solińskiego	Gmina Solina
Noclegi u Dudów – Justyna Duda Berezka 30	usługi noclegowe	
Zakład Usług Leśnych Jarosław Rybak Terka 28, 38-600 Solina	usługi leśne i gospodarka zasobami naturalnymi	
Zakład Usług Leśnych Damian Paślawski Terka 26, 38-600 Solina	usługi leśne i gospodarka zasobami naturalnymi	
Usługi Leśne Rafał Łysyganicz Sakowczyk 7	usługi leśne i gospodarka zasobami naturalnymi	
Krzysztof Mieszek ENERGYTEAM ul. Dworska 16, 38-610 Polańczyk	sektor energii odnawialnej i instalacji fotowoltaicznych	
MZ Custom – Maciej Zatwarnicki Górzanka 20, 38-610 Górzanka	usługi stolarskie	
Sanatorium Uzdrowiskowe Plon ul. Zdrojowa 32, 38-600 Solina	lecznictwo uzdrowiskowe, usługi noclegowe i gastronomiczne	
Sanatorium Uzdrowiskowe Solinka ul. Zdrojowa 16, 38-610 Polańczyk	lecznictwo uzdrowiskowe, usługi noclegowe i gastronomiczne	
Sanatorium Uzdrowiskowe Amer-Pol ul. Zdrojowa 27, 38-610 Polańczyk	lecznictwo uzdrowiskowe, usługi noclegowe i gastronomiczne	
Bieszczadzka Kolejka Leśna Majdan 17, 38-607 Cisna	usługi turystyczne	Gmina Cisna
Zakłady Usług Leśnych Czerenkiewicz Marek Kalnica 17, 38-608 Cisna	usługi leśne i gospodarka zasobami naturalnymi	
Chata Wędrowca 38-608 Wetlina 13	usługi turystyczne	
Baza Ludzi z Mgły 38-608 Wetlina 82	usługi turystyczne	
Gościniec Horb Strzebowiska 38, 38 - 608 Wetlina	usługi turystyczne	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych danych

Istotnym obszarem funkcjonowania powiatu leskiego w zakresie współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami, centrami B+R i ośrodkami naukowymi zlokalizowanymi na terenie powiatu są również instytucje otoczenia biznesu. W 2023 r. wskaźnik opisujący liczbę instytucji otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej kształtował się na poziomie 327,6 i był znacznie niższy niż notowany w województwie 515,1 i w kraju 833,9.

Tabela 49. Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. mieszkańców na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej	343,9	350,0	346,2	333,7	316,8	314,4	327,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

1.3.3. Promocja gospodarcza powiatu leskiego

Współcześnie obserwuje się dużą mobilność zarobkową ludności, większą świadomość przy wyborze miejsca do stałego zamieszkania, stąd należy brać pod uwagę zwiększanie nakładów inwestycyjnych na budowę i modernizację infrastruktury komunalnej, transportowej, edukacyjnej i turystycznej, są one kluczowe jako instrument przyciągający na dane terytorium mieszkańców i inwestorów. Równie ważne

jest prowadzenie przez samorządy przemyślanej polityki promocji walorów danego obszaru. Konkurencja przestała już odnosić się jedynie do podmiotów związanych z otoczeniem biznesowym. Coraz częściej konkurują ze sobą również jednostki samorządu terytorialnego. Pozytywny wizerunek danej jednostki, jej odpowiednie komunikowanie się z najbliższym i dalszym otoczeniem ma kluczowy wpływ na przyciąganie potencjalnych inwestorów i tempo rozwoju. Do sukcesu w zakresie skutecznej promocji i tworzenia spójnego wizerunku istotne jest podjęcie zaplanowanych, ukierunkowanych i kompleksowych działań.

Pozytywny wizerunek danej jednostki samorządowej można kreować poprzez spójną identyfikację wizualną i przejrzystość, estetykę i rzetelność przekazywanych do otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego informacji oraz komunikatów.

Wszystkie jednostki samorządowe zlokalizowane w granicach powiatu oraz sam powiat leski posiadają swoje strony internetowe, które służą do szybkiej komunikacji z mieszkańcami, inwestorami i innymi osobami zamierzającymi w jakiś sposób wiązać się z danym miejscem.

W portalach można odnaleźć informacje dotyczące działalności organizacji pozarządowych, aktywności społecznej JST, wydarzeń kulturalnych i sportowych, projektów finansowanych z zewnętrznych źródeł oraz szerokie działy obejmujące walory turystyczne analizowanego obszaru. Wszystkie podmioty posiadają swoje logotypy i grafiki identyfikujące je wizualnie.

<p>Powiat Leski</p>	<p>https://www.powiat-leski.pl</p>	
<p>Miasto i Gmina Lesko</p>	<p>https://www.lesko.pl</p>	
<p>Gmina Olszanica</p>	<p>https://gminaolszanica.pl</p>	
<p>Gmina Baligród</p>	<p>https://www.baligrod.pl</p>	

Gmina Solina	https://esolina.pl	
Gmina Cisna	https://gminacisna.pl	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych danych

W ramach promocji obszaru powinno się prowadzić takie działania jak:

- organizowanie i koordynowanie działalności promocyjnej i informacyjnej przy użyciu dostępnych technik i form, skupiających się na pozytywnym wizerunku jednostki,
- opracowywanie programów działań promocyjnych i planowanie nakładów finansowych z tym związanych,
- współpraca z mediami w zakresie promocji,
- współpraca ze środowiskami i stowarzyszeniami twórczymi,
- współpraca z przedsiębiorcami,
- współudział w organizowaniu świąt ogólnonarodowych oraz świąt jednostek,
- inicjowanie działań służących rozwojowi jednostek poprzez nawiązywanie kontaktów z zagranicą,
- promowanie walorów turystycznych.

Promocja może przybierać formy materiałów promocyjnych np.: banerów, roll-upów; stoisk promocyjnych w trakcie imprez okolicznościowych, materiałów informacyjnych i promocyjnych gmin oraz powiatu, umieszczania logotypu na materiałach związanych z imprezami i wydarzeniami, odczytywania komunikatów spikerskich informujących o powiecie leskim; publikowania komunikatów promocyjnych w mediach. Wszystkie gminy i powiat leski promowały swoje jednostki poprzez zamieszczanie materiałów prasowych w mediach regionalnych i czasami w mediach o zasięgu ogólnopolskim. Wydawały własne materiały prasowe i biuletyny informacyjne, promowały się poprzez rozdawanie partnerom materiałów z logotypami gmin i powiatu.

Powiat leski wraz ze wszystkimi gminami w jego granicach administracyjnych aktywnie korzysta z narzędzi internetowych i różnych kanałów w mediach społecznościowych, aby komunikować się z mieszkańcami, a także poszerzać zasięg wśród potencjalnych odbiorców treści – turystów i inwestorów.

Gminy podejmują działania wizerunkowe i informacyjne, są one jednak bardziej ukierunkowane na promocję wśród swoich mieszkańców i raczej o tematyce kulturalnej. Nie ma wydarzeń biznesowych, które przyciągałyby kapitał i inwestycje. Wydaje się to być dużym problemem, zwłaszcza, że na przestrzeni lat 2017-2023 nastąpił odpływ kapitału zagranicznego, a nastąpił wzrost liczby zwłaszcza mikroprzedsiębiorstw, które w palecie produktów mają różnorodną, nawet unikalną ofertę. Poniżej w

Tabela 50. przedstawiono przykładowe wydarzenia i działania uznawane za promocyjne (wymieniono je wcześniej skrótowo w pkt. 1.2.6. Kultura i dziedzictwo kulturowe).

Wymienione poniżej imprezy, wydarzenia miały na celu promocję powiatu oraz gmin, które je organizowały. Oprócz mieszkańców uczestniczyło w nich wielu turystów i mieszkańców, którzy mogli poznać bogactwo kulturowe czy ofertę turystyczną powiatu.

Tabela 50. Wydarzenia o charakterze promocyjnym na terenie Powiatu Leskiego w 2023 roku

Jednostka	Wydarzenie
Powiat Leski	<ul style="list-style-type: none"> - XXVII Targi Turystyki, Leśnictwa i Produktu Lokalnego „Agrobieszczady 2023”, które odbyły się w Lesku w dniach 29-30 lipca. Podczas targów zaprezentowano lokalne produkty, odbyły się degustacje potraw regionalnych, pokazy nowoczesnego sprzętu rolniczego oraz prezentacje kulinarne. Wydarzenie miało na celu promocję lokalnej przedsiębiorczości, rolnictwa, leśnictwa oraz turystyki w Bieszczadach.
Miasto i Gmina Lesko	<ul style="list-style-type: none"> - „Leski Jarmark Bożonarodzeniowy” – cykliczne wydarzenie organizowane w Lesku, które ma na celu promocję lokalnych produktów i rękodzieła oraz stworzenie świątecznej atmosfery. Jarmark odbywa się na miejskich deptakach i „Małym Rynku”, oferując mieszkańcom i odwiedzającym bogactwo regionalnych przysmaków, ozdób i podarków pod choinkę, świąteczne stoiska, koncerty, animacje dla dzieci oraz spotkanie z ekipą Świętego Mikołaja. - „Country & Rock Festival” – coroczna impreza muzyczna, która przyciąga fanów rocka i muzyki country. W 2023 roku festiwal odbył się w pierwszy weekend lipca. - „Dni Leska” – wydarzenie kulturalne, które obejmowało koncerty, występy artystyczne i atrakcje dla mieszkańców oraz turystów. - „Zew się budzi” – cykliczne wydarzenie, które co roku przyciąga tysiące fanów muzyki alternatywnej. Impreza słynie z koncertów o poranku, przyciągając uczestników niepowtarzalną atmosferą, która łączy miłość do przygody, muzyki i natury.
Gmina Olszanica	<ul style="list-style-type: none"> - „II Podkarpackie Forum Turystyki” – wydarzenie odbyło się 13 października w Rzeszowie, gdzie gmina Olszanica została wyróżniona za wkład w rozwój i promocję turystyki na Podkarpaciu. Nagrodzono również lokalnych przedsiębiorców, takich jak właściciele Bieszczadzkich Drezyn Rowerowych i Bieszczadzkiej Szkoły Rzemiosła. - Otwarcie najdłuższej w Polsce tyrolki – 24 września w Wańkowej odbyło się uroczyste otwarcie tyrolki o długości 1 350 m, będącej nową atrakcją Centrum Turystyki Aktywnej i Sportu „Bieszczad.ski”. - Festiwal Produktów Podkarpackich – wydarzenie towarzyszące otwarciu tyrolki, obejmujące stoiska z produktami regionalnymi, pokazy kulinarne, koncerty oraz warsztaty tematyczne.
Gmina Baligród	<ul style="list-style-type: none"> - Karpacki Jarmark w Baligrodzie – wydarzenie odbyło się 5-6 sierpnia na stadionie sportowym w Baligrodzie. Była to XXI edycja Festiwalu Kapel Bojkowskich, który przyciągnął wielu miłośników muzyki ludowej i tradycji karpackich. - Festiwal Twórców Karpackich – organizowany przez Stowarzyszenie „Pro Carpathia”, odbył się w tych samych dniach co Karpacki Jarmark. Wydarzenie miało na celu promocję lokalnych artystów i rzemieślników, a jego partnerem była TVP3 Rzeszów, która relacjonowała festiwal na żywo.
Gmina Solina	<ul style="list-style-type: none"> - „Solińska Noc Kabaretowa” – odbyła się 15 lipca w amfiteatrze w Polańczyku, z udziałem kabaretów takich jak Jurki, Czwarta Fala i Fifa-Rafa. Jest to coroczna impreza kabaretowa odbywająca się w amfiteatrze w Polańczyku nad Jeziorem Solińskim. - Ekobazar – 16 lipca na placu przy Centrum Edukacji Ekologiczno-Turystycznej w Myczkowie, promujący lokalne produkty i ekologiczną żywność. - „Gwiazdy pod Gwiazdami” – cykliczne, bezpłatne wydarzenie muzyczne odbywające się latem w Amfiteatrze w Polańczyku. Wydarzenie ma na celu promocję bieszczadzkiej kultury. - „Dzień Drwala” – coroczna impreza plenerowa organizowana przez Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki w Solinie, ciesząca się bardzo dużym zainteresowaniem zarówno mieszkańców jak i turystów. - „Eko Cypel” – festiwal Piosenki Żeglarskiej odbywający się w Polańczyku, który łączy muzykę, edukację, ekologię i aktywność w Bieszczadach. Jest to duże wydarzenie skupiające miłośników muzyki żeglarskiej i idei proekologicznych. - Dzień Wilka – doroczne święto organizowane w Wołkowyi, które skupia się na przyrodzie, kulturze i lokalnych tradycjach, oferując muzykę, rozrywkę i regionalne potrawy.

	<ul style="list-style-type: none"> – Letnie Kino Plenerowe – odbywało się w każdy piątek lipca w amfiteatrze w Polańczyku. To cykl seansów filmowych odbywających się pod gołym niebem w okresie letnim, zazwyczaj w ramach większych wydarzeń kulturalnych, takich jak Festiwal Filmów Karpackich.
Gmina Cisna	<ul style="list-style-type: none"> – „Kulturalne Lato 2023 w Gminie Cisna” – seria festiwali muzycznych organizowanych przez Gminne Centrum Kultury i Ekologii w Cisnej. – Dni Gminy Cisna – jedno z najważniejszych wydarzeń kulturalnych w regionie, podczas którego mieszkańcy i turyści mogli współtworzyć program imprezy, wybierając zespoły muzyczne i atrakcje. – „XV Festiwal Natchnieni Bieszczadem” – jubileuszowa edycja festiwalu odbyła się 18-19 sierpnia na Stadionie „Orlik” w Cisnej. W programie znalazły się koncerty, warsztaty rzemiosła, kulinaria regionalne, wystawy fotograficzne oraz konkursy wiedzy o Bieszczadach. <p>Te wydarzenia miały na celu promocję gminy Cisna jako atrakcyjnego miejsca turystycznego i kulturalnego.</p>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu Leskiego i JST zlokalizowanych w jego granicach

1.3.4. Turystyka

Powiat leski wyróżnia się dużym potencjałem turystycznym, który wynika z kilku kluczowych czynników:

- **Malownicze krajobrazy** – obszar ten znajduje się w sercu Bieszczadów Wysokich i malowniczej dolinie Sanu, oferując piękne widoki na góry, doliny i rozległe tereny leśne.
- **Bieszczadzki Park Narodowy** – przyciąga turystów zainteresowanych dziką przyrodą, rzadkimi gatunkami zwierząt i licznymi szlakami trekkingowymi. Ponadto wiele obszarów z różnymi formami ochrony przyrody, dostępnych dla turystów, często przygotowywanych i utrzymywanych przez nadleśnictwa.
- **Jeziro Solińskie** – jedno z najpopularniejszych miejsc w regionie, idealne do wypoczynku nad wodą, uprawiania sportów wodnych i zwiedzania zapory w Solinie.
- **Bogata oferta aktywności outdoorowych** – turystyka piesza, rowerowa, konna, spływy kajakowe, a zimą również narciarstwo i kuligi. Liczne szlaki turystyczne, zarówno dla bardzo wymagających turystów jak i tych o mniejszych możliwościach.
- **Dziedzictwo kulturowe i historyczne** – w Lesku znajduje się zabytkowa synagoga, zamek oraz liczne cerkwie i drewniane kościoły rozsiane po powiecie.
- **Spokojna atmosfera** – w przeciwieństwie do bardziej zatłoczonych ośrodków turystycznych, Bieszczady i powiat leski oferują kontakt z naturą i możliwość wypoczynku z dala od miejskiego zgiełku.

Tereny powiatu należą do tych terenów Polski, dla których turystyka stanowi skuteczny instrument rozwoju gospodarki, aktywizacji terenów wiejskich, zmniejszenia bezrobocia. Turystyka z uwagi na przygraniczne położenie regionu, staje się również atrakcyjnym społecznie i ekonomicznie polem współpracy międzynarodowej.

Każda gmina wchodząca w skład powiatu leskiego ma znaczący udział w funkcjonowaniu i rozwoju turystyki i każda wnosi unikatowe zasoby.

Do największych atrakcji zalicza się:

Miasto i Gmina Lesko	<ul style="list-style-type: none"> • Zamek Kmitów w Lesku – XVI-wieczna rezydencja, obecnie pełniąca funkcję hotelu i restauracji. • Kamień Leski – imponująca formacja skalna, znana również jako „Kamień Diabła”, położona w Glinnem. • Synagoga w Lesku – zabytkowy budynek z XVII wieku, obecnie pełniący funkcję galerii sztuki. • Basen Aquarius – nowoczesny kompleks rekreacyjny, idealny na relaks i aktywność fizyczną. • Park Rozrywki Piernikowa Chata – miejsce pełne atrakcji inspirowanych baśniami, idealne dla rodzin z dziećmi. • Bieszczadzki Klub Turystyki Konnej „Stanica” – świetne miejsce dla miłośników jazdy konnej i aktywnego wypoczynku. • Pomnik Tadeusza Kościuszki – historyczny monument upamiętniający bohatera narodowego. <p>Lesko, nazywane „Bramą Bieszczad”, jest doskonałym punktem wypadowym do dalszej eksploracji regionu.</p>
-----------------------------	--

<p>Gmina Olszanica</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wodospad na Olszance – piękne miejsce w Uhercach Mineralnych, idealne na spacer i relaks w otoczeniu natury. • Bieszczadzkie Dreżyny Rowerowe – unikalna atrakcja, pozwalająca na podróżowanie po nieczynnych torach kolejowych na specjalnych rowerowych dreżynach. • Modrzewiowe Wzgórze – urokliwe miejsce noclegowe w Kotlinie Uherczańskiej, oferujące piękne widoki i bliskość natury. • Bieszczadzka Szkoła Rzemiosła – miejsce, gdzie można nauczyć się tradycyjnych zawodów i rzemiosła, takich jak garncarstwo czy kaligrafia. • Pałac Olszanica – zabytkowy obiekt z bogatą historią, otoczony pięknym parkiem. • Wyciąg narciarski BIESZCZAD.ski w Wańkowej – nowoczesna stacja narciarska, oferująca świetne warunki do zimowego wypoczynku. <p>Gmina Olszanica to doskonałe miejsce zarówno dla osób szukających spokoju, jak i tych, którzy preferują aktywny wypoczynek.</p>
<p>Gmina Baligród</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Izba Pamięci – miejsce upamiętniające historię regionu, znajdujące się przy ul. Jana Duplaka w Baligrodzie. • Świerkowe Wzgórze – urokliwe miejsce noclegowe w Mchawie, oferujące piękne widoki i bliskość natury. • Schronisko Turystyczne Kropiwno – popularne miejsce dla turystów, położone w Bystrem, idealne na odpoczynek w sercu Bieszczad. • Żubrowe Wzgórze – malowniczy ośrodek wypoczynkowy w Stężnicy, oferujący kontakt z naturą i możliwość obserwacji żubrów. • Cerkiew Zaśnięcia Matki Boskiej – zabytkowa cerkiew greckokatolicka z 1829 roku, jedna z najstarszych w regionie. • Czołg T-34 – historyczny pomnik w centrum Baligrodu, przypominający o wojennych wydarzeniach. • Gminny Szlak Spacerowy – malownicza trasa o długości około 6 km, prowadząca przez piękne tereny widokowe. • Przełęcz Żebrak – przełęcz na wysokości 816 m n.p.m., oddzielająca Chryszczatą od Jawornego, idealna na piesze wędrowki. • Wyciąg narciarski Bystre Ski – nowoczesny ośrodek narciarski z trasami dla początkujących i zaawansowanych narciarzy. <p>Baligród to miejsce, które łączy historię, przyrodę i aktywny wypoczynek.</p>
<p>Gmina Solina</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zapora w Solinie – najwyższa zapora wodna w Polsce, imponująca konstrukcja o wysokości 82 metrów i długości 664 metrów. • Jeziro Solińskie, Jezioro Myczkowieckie – największy sztuczny zespół zbiorników wodnych w Polsce, idealnych do żeglowania, kajakarstwa, wędkarstwa i wypoczynku nad wodą. • Port Solina – miejsce, gdzie można wypożyczyć sprzęt wodny lub wybrać się na rejs statkiem po jeziorze. • Kolej gondolowa w Solinie – nowoczesna atrakcja turystyczna, oferująca piękne widoki na Jezioro Solińskie i Bieszczady. • Punkt widokowy Jawor – doskonałe miejsce do podziwiania panoramy jeziora i okolicznych gór. • Hydroelektrownia Solina – obiekt techniczny, który można zwiedzać, poznając historię zapory i jej funkcjonowanie. <p>Solina to miejsce, które łączy piękno natury z nowoczesnymi atrakcjami turystycznymi.</p>

Gmina Cisna	<ul style="list-style-type: none"> – Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy – chroniony obszar o wyjątkowych walorach przyrodniczych, idealny do pieszych wędrówek. – Bieszczadzka Kolejka Leśna – historyczna kolejka wąskotorowa, która pozwala na malowniczą podróż przez bieszczadzkie lasy. – Wieża widokowa „Jeleni Skok” – drewniana platforma widokowa, z której można podziwiać panoramę Bieszczad. – „Siekierada w Cisnej” – kultowy bar, który stał się symbolem bieszczadzkiego klimatu i nawiązuje do twórczości Edwarda Stachury. – Kapliczka Pamięci w Cisnej – miejsce upamiętniające historię regionu i jego mieszkańców. – Galeria „Czarny Kot” – miejsce, gdzie można podziwiać lokalną sztukę i rękodzieło. – Gminne Centrum Kultury i Ekologii – organizuje warsztaty i wydarzenia związane z ekologią oraz kulturą regionu. <p>Gmina Cisna to miejsce, które łączy dziką przyrodę z bogatą historią i niepowtarzalnym klimatem.</p>
--------------------	---

Źródło: strony internetowe gmin powiatu

Powiązania turystyczne powiatu leskiego z innymi podmiotami coraz mocniej są integrowane. Władze powiatowe i gminne współpracują przy budowaniu wspólnego wizerunku turystycznego obszaru i produktu turystycznego. Przykładem może być: projekt stworzenia **Ogólnopolskiego Centrum Treningowego dla Biegaczy i sieci tras rowerowych w Bieszczadach**. Inicjatywa ta została omówiona podczas spotkania w Starostwie Powiatowym w Lesku, gdzie zgromadzili się przedstawiciele powiatu, gmin (m.in. Solina, Cisna, Baligród), leśnicy, przewodnicy i lokalni przedsiębiorcy.

Celem projektu jest:

- stworzenie spójnej strategii rozwoju turystyki aktywnej,
- integracja oferty sportowo-rekreacyjnej regionu,
- przyciągnięcie zarówno zawodowych sportowców, jak i turystów-amatorów,
- wspólne aplikowanie o środki zewnętrzne i unijne.

Władze lokalne podkreślają, że współpraca zamiast konkurencji pozwala na budowę silnej marki Bieszczad jako miejsca aktywnego wypoczynku i dłuższych pobytów turystycznych.

Omawiany obszar jest niezwykle atrakcyjny pod względem turystycznym. Przez najciekawsze zakątki powiatu leskiego prowadzą oznakowane liczne szlaki turystyczne. Zazwyczaj zaczynają się w miejscowościach do których łatwo dostać się samochodem lub innym środkiem transportu. Każdy, nawet najbardziej wymagający turysta, znajdzie wśród różnorodnych szlaków ciekawy dla siebie. Oto kilka najważniejszych tras:

- **Szlak Nadszańskich Umocnień – Linia Mołotowa** – historyczny szlak rowerowy biegnący lewym brzegiem Sanu, obejmujący miejscowości takie jak Bóbrka, Lesko, Sanok, Olszanica i Solina.
- **Główny Szlak Beskidzki** – jedna z najważniejszych tras w Bieszczadach, przebiegająca przez gminę Cisna i prowadząca przez Połoninę Wetlińską.
- **Szlak na Jawornik (1021 m n.p.m.)** – trasa prowadząca przez Bieszczady Zachodnie, idealna dla miłośników pieszych wędrówek.
- **Szlak na Rabią Skałę (1199 m n.p.m.)** – malownicza trasa w gminie Cisna, oferująca piękne widoki na Bieszczady.
- **Szlak na Kamień Leski** – popularna trasa w gminie Lesko, prowadząca do imponującej formacji skalnej.
- **Szlak do Rezerwatu Sine Wiry** – piękna trasa w gminie Cisna, prowadząca do jednego z najbardziej malowniczych rezerwatów przyrody w Bieszczadach.

Każdy z tych szlaków oferuje unikalne widoki i możliwość aktywnego wypoczynku.

Powiat leski, mimo swojego dużego potencjału turystycznego, zmagają się z kilkoma wyzwaniami, które mogą wpływać na rozwój branży turystycznej:

- **Sezonowość ruchu turystycznego** – większość turystów odwiedza region latem i zimą, co powoduje spadek liczby odwiedzających poza sezonem.
- **Ograniczona infrastruktura noclegowa** – choć liczba miejsc noclegowych wzrosła, ich dostępność w szczycie sezonu nadal bywa problemem.
- **Spadek liczby turystów zagranicznych** – w porównaniu do poprzednich lat, liczba odwiedzających z zagranicy zmniejszyła się o ponad 21%.
- **Problemy z transportem** – ograniczona komunikacja publiczna utrudnia dostęp do niektórych atrakcji, zwłaszcza w gminach bardziej oddalonych od głównych dróg.
- **Wpływ warunków pogodowych** – nagłe zmiany pogody, w tym opady śniegu w nietypowych miesiącach, mogą wpływać na ruch turystyczny.
- **Potrzeba dalszego rozwoju infrastruktury turystycznej** – w ramach strategii „Turystyczne Bieszczady” planowane są inwestycje w nowe atrakcje i udogodnienia.

Baza noclegowa na terenie powiatu leskiego jest zróżnicowana pod względem typów dostępnych obiektów noclegowych, ale nadal niedostateczna w porównaniu do rosnącego ruchu turystycznego. Powiat mimo tego przyciąga miłośników natury i aktywnego wypoczynku, więc inwestycje w dodatkową infrastrukturę noclegową są istotne dla dalszego rozwoju turystyki. W powiecie funkcjonuje łącznie 173 turystyczne obiekty noclegowe: hotele, pensjonaty, domy wycieczkowe, schroniska, szkolne schroniska młodzieżowe, ośrodki wczasowe, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, zespoły domków turystycznych, zakłady uzdrowiskowe, pokoje gościnne/kwatery prywatne, kwatery agroturystyczne i pozostałe turystyczne obiekty noclegowe. Do 2021 roku na analizowanym obszarze funkcjonował także kamping.

Ogólna liczba miejsc noclegowych (9358) jest nadal niewystarczająca zwłaszcza w odniesieniu do całego województwa podkarpackiego (33179), ale znacznie wyższa od notowanej w Powiecie Bieszczadzkim (2470). Wprawdzie w analizowanym okresie 2017-2023 następował stały wzrost liczby miejsc noclegowych w powiecie o łącznie 1092 miejsca, ale wciąż jest to niedostateczna ilość w stosunku do potrzeb i natężenia ruchu turystycznego na analizowanym obszarze.

Tabela 51. Liczba obiektów noclegowych w Powiecie Leskim w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Województwo Podkarpackie	582	642	652	609	601	605	617
Powiat Leski	134	168	183	169	163	168	173
Powiat Bieszczadzki	47	53	53	51	49	48	48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Analiza bazy noclegowej dostępnej na terenie powiatu wykazała, że funkcjonuje tutaj łącznie 6 hoteli, w tym cztery 3 gwiazdkowe oraz dwa hotele 2 gwiazdkowe. W hotelach 3 gwiazdkowych liczba miejsc noclegowych na przestrzeni lat 2017-2023 zwiększyła się o 21 miejsc, natomiast w hotelach 2 gwiazdkowych pozostała na tym samym poziomie 106 miejsc. Na terenie powiatu leskiego oprócz hoteli, jako obiekty kategoryzowane funkcjonuje także 5 pensjonatów, w tym trzy 2 gwiazdkowe i od 2020 roku jeden 1 gwiazdkowy (wcześniej 2). Analiza miejsc dostępnych w pensjonatach w badanym okresie wykazała, że w pensjonatach 2 gwiazdkowych nastąpił znaczny wzrost liczby miejsc noclegowych – o 94, natomiast z uwagi na likwidację jednego pensjonatu 1 gwiazdkowego, liczba miejsc noclegowych zmniejszyła się z 26 na 12.

Tabela 52. Liczba miejsc noclegowych w Powiecie Leskim w poszczególnych typach obiektów kategoryzowanych w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hotele kategorii ***	4	4	4	4	4	4	4
Miejsca noclegowe w hotelach kategorii ***	296	292	295	296	319	329	317
Hotele kategorii **	3	2	2	2	2	2	2
Miejsca noclegowe w hotelach kategorii **	106	106	106	106	106	106	106
Pensjonaty kategorii **	3	3	3	3	3	3	3
Miejsca noclegowe w pensjonatach kategorii **	112	112	132	129	117	117	206
Pensjonaty kategorii *	2	2	2	1	1	1	1
Miejsca noclegowe w pensjonatach kategorii *	26	26	49	12	12	12	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Na przestrzeni lat 2017-2023, na analizowanym obszarze znacząco wzrosła liczba miejsc w zespołach domków turystycznych (z 1182 na 2302) oraz w pokojach gościnnych/kwaterach prywatnych (z 558 na 1010). Nieco mniej dynamiczny wzrost miejsc noclegowych miał też miejsce w przypadku: hoteli, pensjonatów i innych obiektów hotelowych, a także domów wycieczkowych, schroniska, zakładów uzdrowiskowych i pozostałych turystycznych obiektów noclegowych. W szkolnych schroniskach młodzieżowych, ośrodkach wczasowych, ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych, kampingach, polach biwakowych i na kwaterach agroturystycznych liczba miejsc noclegowych zmniejszyła się, przy czym najbardziej dynamiczne zmiany miały miejsce w przypadku: ośrodków wczasowych, gdzie zlikwidowano 545 miejsc i kampingów, gdzie zlikwidowano 420 miejsc noclegowych. Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela 53. Miejsca noclegowe w Powiecie Leskim w podziale na typy obiektów noclegowych w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
obiekty ogółem	134	168	183	169	163	168	173
obiekty całoroczne	70	99	111	92	93	96	104
miejsca noclegowe ogółem	8 266	9 282	9 352	8 748	9 341	9 056	9 358
miejsca noclegowe całoroczne	5 329	6 155	6 147	5 709	6 387	6 295	6 525
hotele	7	6	6	6	6	6	6
obiekty całoroczne	6	6	6	6	6	6	6
miejsca noclegowe ogółem	402	398	401	402	425	435	423
miejsca noclegowe całoroczne	382	398	401	402	425	435	423
pensjonaty	8	8	8	7	7	6	8
obiekty całoroczne	8	7	6	5	5	4	6
miejsca noclegowe ogółem	260	260	303	237	393	363	572
miejsca noclegowe całoroczne	260	238	241	178	346	316	525
inne obiekty hotelowe	2	6	5	6	9	11	10
obiekty całoroczne	1	5	4	4	7	8	7
miejsca noclegowe ogółem	216	405	355	381	660	680	575
miejsca noclegowe całoroczne	76	265	215	201	478	476	313
domy wycieczkowe	2	2	2	2	2	2	2
obiekty całoroczne	1	1	1	1	1	1	1
miejsca noclegowe ogółem	140	145	145	155	147	147	147
miejsca noclegowe całoroczne	80	80	80	90	80	80	80
schroniska	0	1	1	0	1	1	1
obiekty całoroczne	0	1	1	0	1	1	1
miejsca noclegowe ogółem	0	20	20	0	30	30	30
miejsca noclegowe całoroczne	0	20	20	0	30	30	30
szkolne schroniska młodzieżowe	9	7	7	6	7	7	6
obiekty całoroczne	8	7	7	6	7	7	6
miejsca noclegowe ogółem	731	603	635	576	673	660	640
miejsca noclegowe całoroczne	679	527	559	504	601	600	572
ośrodki wczasowe	16	15	15	14	12	12	11
obiekty całoroczne	10	10	10	10	8	8	8
miejsca noclegowe ogółem	2 038	1 964	1 872	1 799	1 779	1 785	1 493
miejsca noclegowe całoroczne	1 327	1 331	1 185	1 252	1 263	1 269	1 260

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	7	7	7	6	6	5	5
obiekty całoroczne	7	7	7	6	6	5	5
miejsca noclegowe ogółem	866	865	875	702	741	688	663
miejsca noclegowe całoroczne	835	840	850	677	716	663	643
zespoły domków turystycznych	34	49	49	47	44	49	55
obiekty całoroczne	9	19	20	15	14	16	23
miejsca noclegowe ogółem	1 182	1 619	1 490	1 383	1 505	1 789	2 302
miejsca noclegowe całoroczne	394	679	617	522	557	580	899
kempingi	1	1	1	1	1	0	0
obiekty całoroczne	0	0	0	0	0	0	0
miejsca noclegowe ogółem	420	420	420	420	420	0	0
miejsca noclegowe całoroczne	0	0	0	0	0	0	0
poła biwakowe	4	4	4	2	1	1	1
obiekty całoroczne	0	0	0	0	0	0	0
miejsca noclegowe ogółem	230	230	230	110	120	120	175
miejsca noclegowe całoroczne	0	0	0	0	0	0	0
zakłady uzdrowiskowe	5	5	5	5	5	5	5
obiekty całoroczne	5	5	5	5	5	5	5
miejsca noclegowe ogółem	874	1 008	878	1 015	1 015	1 005	1 005
miejsca noclegowe całoroczne	874	1 008	868	1 015	1 015	1 005	1 005
pokoje gościnne/kwatery prywatne	21	21	21	21	21	21	21
obiekty całoroczne	8	22	36	29	28	30	31
miejsca noclegowe ogółem	558	901	1 384	1 172	1 084	1 042	1 010
miejsca noclegowe całoroczne	313	557	920	715	728	724	625
kwatery agroturystyczne	16	17	14	15	13	14	13
obiekty całoroczne	6	7	6	4	3	3	4
miejsca noclegowe ogółem	313	330	236	296	236	252	219
miejsca noclegowe całoroczne	97	122	101	73	59	57	70
pozostałe turystyczne obiekty noclegowe	2	3	3	2	3	2	2
obiekty całoroczne	1	2	2	1	2	2	1
miejsca noclegowe ogółem	36	114	108	100	113	60	104
miejsca noclegowe całoroczne	12	90	90	80	89	60	80

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Znaczącym problemem z jakim boryka się powiat leski jest bardzo niski poziom dostosowania turystycznych obiektów noclegowych do potrzeb osób niepełnosprawnych. Większość obiektów noclegowych nie posiada takich udogodnień jak: podjazdy, windy czy pokoje dostosowane dla osób z ograniczoną mobilnością. Według danych GUS tylko 24 budynki posiadają pochylnię, 8 budynków odpowiedniej szerokości drzwi, w 10 budynkach zainstalowana jest winda, a przy 23 budynkach zlokalizowany jest parking z wyznaczonymi miejscami dla osób niepełnosprawnych ruchowo. W ostatnich latach poprawił się natomiast stopień wyposażenia turystycznych obiektów noclegowych urozmaiaczących ich ofertę:

- 31 obiektów posiada boisko do siatkówki lub koszykówki,
- boisko do piłki nożnej posiada 11 obiektów,
- 4 obiekty posiadają kort tenisowy,

- 4 obiekty mają dla swoich klientów basen kryty,
- basen otwarty posiada 5 obiektów,
- siłownię posiada 13 obiektów,
- 13 obiektów oferuje klientom pobyty w saunie,
- 2 obiekty posiadają solarium,
- zabiegi SPA oferują 4 obiekty,
- zajęcia prowadzone przez instruktora (np. fitness, joga, aerobik, gimnastyka) dostępne są w 5 obiektach,
- stoły do bilardu z wyposażeniem dostępne są w 20 obiektach,
- stoły do tenisa stołowego z wyposażeniem dostępne są w 28 obiektach,
- wypożyczalnie sprzętu pływającego zapewnia 8 obiektów,
- wypożyczalnię sprzętu turystycznego (np. rowery, Nordic Walking, narty, łyżwy, rolki) posiada 17 obiektów,
- w 11 obiektach urządzone są pokoje zabaw dla dzieci,
- w 2 obiektach funkcjonuje hipodrom/stadnina koni,
- placówki gastronomiczne mieszczą się w 71 obiektach (21 restauracji, 20 barów i kawiarni, 20 stołówek, 10 punktów gastronomicznych).

Istotnym wskaźnikiem opisującym dostępność i wykorzystanie obiektów turystycznych w regionie jest liczba miejsc noclegowych przypadających na 1 tys. mieszkańców. Wskaźnik ten w analizowanym przedziale czasowym charakteryzował się w powiecie tendencją wzrostową – podobnie jak w całej Polsce i na terenie Województwa Podkarpackiego. W 2017 roku wartość tego wskaźnika wynosiła 310,01, a w 2023 już 366,78. Wzrost odnotowano również w przypadku miejsc noclegowych w hotelach, pensjonatach, innych obiektach hotelowych – w 2017 wskaźnik ten wynosił 32,93, a w 2023 – 61,53.

Tabela 54. Miejsca noclegowe ogółem na 1000 ludności w Powiecie Leskim w Latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
miejsca noclegowe na 1000 ludności - ogółem	310,01	349,25	352,48	336,35	361,30	353,54	366,78
miejsca noclegowe na 1000 ludności w hotelach, pensjonatach i innych obiektach hotelowych	32,93	40,00	39,91	39,22	57,17	57,70	61,53

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Większa liczba miejsc noclegowych przekładała się na więcej udzielonych noclegów na 1000 ludności. Od roku 2017 do 2023 roku następowała ogólna tendencja wzrostowa w liczbie udzielanych noclegów na 1000 ludności (z wyjątkiem lat, kiedy ogłoszono pandemię „wirusa COVID-19”) z 30 177,58 na 33 868,15.

Tabela 55. Noclegi udzielone na 1000 ludności w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
udzielone noclegi na 1000 ludności	30 177,58	33 175,45	32 889,83	23 364,60	26 995,01	30 630,92	33 868,15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Na przestrzeni lat 2017-2023 zauważalny był znaczny wzrost zainteresowania turystów krajowych ofertą turystyczną powiatu leskiego, natomiast wśród turystów zagranicznych odnotowano znaczny spadek zainteresowania. W 2023 roku, w turystycznych obiektach noclegowych ogółem na 10 tys. mieszkańców udzielono 336 528 noclegów turystom krajowym (w 2017 roku udzielono ich 290 605) i 2153 turystom zagranicznym (w 2017 roku udzielono ich 11170).

Tabela 56. Noclegi udzielone turystom krajowym i zagranicznym na 10 tys. ludności na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
noclegi udzielone turystom krajowym w turystycznych obiektach noclegowych ogółem na 10 tys. mieszkańców	290 605	324 033	324 905	232 774	269 347	304 163	336 528
udzielone noclegi turystom zagranicznym w turystycznych obiektach	11 170	7 722	3 993	872	603	2 146	2 153

noclegowych na 10 tys. mieszkańców							
------------------------------------	--	--	--	--	--	--	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Analizując poszczególne narodowości, które odwiedzały na przestrzeni badanego okresu czasu analizowany obszar można zauważyć, że najliczniejszą grupę stanowili goście z Ukrainy, następnie Czech, Niemiec (choć liczba turystów tej narodowości mocno zmniejszyła się w porównaniu z rokiem 2017), a także USA (wzrost w analizowanym przedziale czasowym z 17 do 388). Wzrost liczby turystów narodowości ukraińskiej i amerykańskiej to przede wszystkim skutek trwającej wojny na Ukrainie. Większa różnorodność odwiedzających turystów zagranicznych może także skłaniać do rozwijania usług w języku angielskim oraz poszerzenia oferty związanej z turystyką aktywną, którą często preferują zagraniczni goście.

Wielokrotnie już tu podkreślano, że zwiększenie zainteresowania, w tym turystów zagranicznych, ofertą turystyczną dostępną w powiecie będzie się wiązać z rozwojem infrastruktury turystycznej, ale też, a może przede wszystkim, ciągłego urozmaicania oferty i działań w zakresie:

- kultury i rozrywki m.in.: rozwijanie listy wydarzeń kulturalnych (festiwale, koncerty, jarmarki, wystawy itp.), eksponowanie dziedzictwa kulturowego;
- rekreacji i turystyki aktywnej;
- transportu i logistyki (m.in.: lokalna komunikacja publiczna, wypożyczalnie samochodów i rowerów elektrycznych, parkingi, stacje ładowania pojazdów elektrycznych itp.);
- szeroko rozumiana edukacja (m.in: warsztaty rękodzielnicze i kulinarne, zajęcia sportowe – żeglarstwo, nurkowanie, nauka jazdy konnej itp.);
- promocji lokalnych i regionalnych produktów.

Analizowany obszar najmniej licznie odwiedzają mieszkańcy Francji. Szczegółowe dane zostały zawarte w Tabeli 57.

Tabela 57. Noclegi udzielone turystom zagranicznym w 2017 i 2023 roku w podziale na poszczególne narodowości

Wyszczególnienie	Polska		Województwo Podkarpackie		Powiat Leski	
	2017	2023	2017	2023	2017	2023
Niemcy	5 619 040	5 044 654	55 925	26 061	24 897	407
Czechy	244 891	767 345	6 280	5 162	163	416
Ukraina	1 288 396	2 141 976	103 344	149 680	2 931	3 256
Francja	491 400	376 800	9 627	8204	274	194
Włochy	638 408	475 984	11 753	9 513	45	340
Stany Zjednoczone Ameryki	672 449	1 144 633	21 296	108 149	17	388

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Powiat leski oferuje ciekawą i różnorodną bazę gastronomiczną, dostosowaną zarówno do turystów, jak i mieszkańców. Choć obszar ten słynie przede wszystkim z pięknych krajobrazów i atrakcji przyrodniczych, to jego zaplecze kulinarne również ma wiele do zaoferowania.

- **Główne typy lokali gastronomicznych:**
- **Restauracje (4)** – Miejsca oferujące pełne menu, często oparte na lokalnych specjałach, takich jak potrawy z dziczyzny, ryby – głównie pstrągi, czy tradycyjne pierogi. Można tu znaleźć zarówno kuchnię regionalną, jak i bardziej uniwersalne dania.
- **Bary (20)** – Opcje szybkich posiłków, przekąsek i napojów, dostępne w różnych miejscowościach. Często są to bary serwujące potrawy typu fast food, ale mogą też oferować „lokalne smaki”.
- **Zajazdy (4)** – Lokale przy trasach, zapewniające posiłki dla podróżnych, często w stylu tradycyjnej kuchni polskiej.
- **Karczmy (2)** – Miejsca nawiązujące do regionalnej tradycji, często z drewnianym wystrojem i menu opartym na kuchni ludowej.
- **Spółdzielnie socjalne (4)** – Inicjatywy społeczne, które oferują jedzenie na wynos, wspierając lokalną społeczność i promując proste, domowe smaki.

Oferowane dania ww. lokalach gastronomicznych są często inspirowane lokalną kuchnią podkarpacką, gdzie dominują potrawy oparte na świeżych składnikach, często pochodzących od miejscowych dostawców. Popularne są dania mięsne (m.in. pieczenie z dziczyzny, bigos, kiełbasy, żurek), ale również potrawy z ryb, szczególnie pstrągów z lokalnych hodowli. Można tu również znaleźć różne warianty pierogów oraz tradycyjne wypieki.

Dla osób preferujących szybkie jedzenie, bary i spółdzielnie socjalne oferują posiłki na wynos, co jest wygodną opcją dla turystów w podróży.

Oferta ta wydaje się być jednak ubogą i nierównomiernie rozłożoną (większość zlokalizowana jest w gminie Solina), jeżeli obszar ma stawiać na dalszy rozwój turystyki jako swojej specjalizacji. Zdecydowanie wymagane jest rozszerzenie atrakcyjności gastronomicznej powiatu, zwłaszcza, że różnorodność terenów wodnych i leśnych, gleby użytkowane w praktyce ekologicznie, sprzyjają rozwijaniu kuchni bogatej w ryby, produkty leśne (grzyby, jagody, zioła), owoce i warzywa.

1.3.5. Rolnictwo i leśnictwo

Obszar powiatu leskiego jest zasobny w gleby o średniej klasie bonitacji w związku z tym panują na jego terenie (w przeważającej większości) też średnie warunki do produkcji roślinnej, co oznacza, że rolnictwo wymaga tutaj odpowiednich zabiegów agrotechnicznych, aby uzyskać dobre plony. Struktura klas bonitacyjnych gleb na terenie powiatu kształtuje się następująco:

- Gleby klasy III (a i b) – gleby orne średnio dobre. Gleby brunatne, gleby bielcowe. W porównaniu do gleb klas I i II, mają gorsze właściwości fizyczne i chemiczne. Odznaczają się dużym wahaniami poziomu wody w zależności od opadów atmosferycznych. Na glebach tej klasy można już zaobserwować procesy ich degradacji.
- Gleby klasy IV (a i b) – gleby orne średnie. Plony roślin uprawianych na tych glebach są wyraźnie niższe niż na glebach klas wyższych, nawet gdy utrzymywane są one w dobrej kulturze rolnej. Gleby te są bardzo podatne na wahania poziomu wód gruntowych.

Rolnictwo i leśnictwo to jedno z ważniejszych obszarów działalności gospodarczej w powiecie, na których opiera się m.in. jego siła gospodarcza. W latach 2017-2023 nastąpił znaczny spadek zatrudnionych w dziale rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo z 4185 do 1759, ale nadal jest to liczący się sektor, dający zatrudnienie dla blisko 22% mieszkańców powiatu. Porównanie na przestrzeni lat 2017-2023 podano w tabeli poniżej.

Tabela 58. Pracujący w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie oraz przemyśle i budownictwie i innych usługach ogółem w latach 2017-2023

Jednostka	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	4 185	4 157	4 149	1 414	1 412	1 801	1 759
Przemysł i budownictwo; ogółem	527	532	505	514	538	1 498	1 429
Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	697	763	777	766	914	1 665	1 627
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	77	77	68	61	55	113	116
Pozostałe usługi	2 045	2 109	2 091	2 086	2 067	3 246	3 252

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Ze względu na charakterystyczny dla obszarów podgórszych przebieg warunków termicznych, obejmujący stosunkowo niskie temperatury w ciągu znaczącej części roku, stwarza sprzyjające warunki do uprawy roślin ozimych. Oczywiście nie jest to jedyna pozytywna okoliczność, ważna jest, jak już wcześniej wspomniano klasa bonitacyjna gleb na których te rośliny są uprawiane oraz stosowane zabiegi agrotechniczne. Gminy wchodzące w skład powiatu są zróżnicowane pod względem

powierzchni użytków rolnych. Niektóre z nich mają większy udział terenów rolnych, podczas gdy inne charakteryzują się większą powierzchnią leśną i terenami turystycznymi:

- **Miasto i Gmina Lesko** – w porównaniu do innych gmin powiatu, ma większy udział terenów zurbanizowanych, ponieważ obejmuje miasto Lesko. Mimo to, znaczna część jej powierzchni to tereny rolnicze i leśne, co sprzyja zarówno działalności rolniczej, gospodarce leśnej i turystyce.
- **gmina Cisna** – dominują tereny leśne (lesistość gminy Cisna wynosi 88,3 % - według danych GUS, gmina jest obecnie uznawana za najbardziej zalesioną gminę w Polsce), rolnictwo jest tu mniej rozwinięte.
- **gmina Solina** – ze względu na turystyczny charakter, Jeziora Solińskie i Myczkowieckie, obszary rolnicze są ograniczone.
- **gminy: Baligród i Olszanica** – bardziej rolnicze, z większym udziałem gruntów uprawnych.

Udział użytków rolnych w strukturze powierzchni, w gminach powiatu leskiego prezentuje poniżej zamieszczona tabela.

Tabela 59. Udział użytków rolnych w strukturze powierzchni na terenie Powiatu Leskiego

Wykaz gmin Powiatu Leskiego	Użytki rolne w ha	Użytki rolne w %
Miasto i Gmina Lesko	4463	40%
Gmina Olszanica	3103	33%
Gmina Baligród	3247	20,5%
Gmina Solina	4050	22%
Gmina Cisna	1434	5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych jst tworzących Powiat Leski

Leśnictwo

Zasobność obszaru powiatu leskiego w lasy jest znacząco wyższa niż w województwie podkarpackim, a nawet kraju, ale niższa niż w powiecie bieszczadzkim. W 2023 roku lesistość w powiecie leskim wynosiła 68,7%, w województwie 38,3%, w kraju 29,6%, a w powiecie bieszczadzkim 70,3%.

Tabela 60. Lesistość w % na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Województwo Podkarpackie	38,3	38,3	38,2	38,2	38,3	38,3	38,3
Powiat Leski	68,7	68,7	68,7	68,7	68,7	68,7	68,7
Miasto i Gmina Lesko	48,0	48,0	48,0	48,0	48,0	48,0	48,0
Gmina Olszanica	55,4	55,4	55,4	55,4	55,5	55,4	55,4
Gmina Baligród	69,6	69,5	69,5	69,5	69,5	69,6	69,5
Gmina Solina	56,6	56,7	56,7	56,7	56,7	56,6	56,7
Gmina Cisna	88,3	88,3	88,3	88,3	88,3	88,3	88,3
Powiat Bieszczadzki	70,2	70,4	70,4	70,4	70,4	70,2	70,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Na przestrzeni lat 2017-2023 nie obserwuje się znaczących zmian w powierzchni lasów na terenie powiatu. W 2017 było to 57 939,15 ha, a w 2023 roku 57 938,63ha, z czego grunty leśne prywatne obejmowały w 2023 roku 2 445,00 hektarów, a grunty leśne publiczne 55 493,63 hektarów.

Tabela 61. Powierzchnia gruntów leśnych na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
grunty leśne ogółem w ha	57 939,15	57 941,17	57 937,93	57 934,40	57 938,63	57 931,39	57 935,11
grunty leśne publiczne w ha	55 459,15	55 496,17	55 492,93	55 489,40	55 493,63	55 486,39	55 487,11
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	53 306,80	53 324,13	53 323,63	53 321,08	53 321,26	53 301,27	53 301,99
grunty leśne prywatne ogółem w ha	2 480,00	2 445,00	2 445,00	2 445,00	2 445,00	2 445,00	2 448,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

W podziale na poszczególne gminy, lasy publiczne zajmowały największą powierzchnię w Gminie Cisna – 25 571,08ha, a najmniejszą w Gminie Olszanica – 4 846,31ha. Lasy publiczne Skarbu Państwa

również największą powierzchnię zajmowały w Gminie Cisna – 25 530,35ha, a najmniejszą w Mieście i Gminie Lesko – 4 136,54ha. Największą powierzchnię lasów publicznych gminnych notuje się w Mieście i Gminie Lesko – 816,50 hektarów, a w najmniejszej skali w Gminie Cisna – 31,43 hektarów. Najwięcej lasów prywatnych znajdowało się w Gminie Baligród – 854,00ha, a najmniej w Gminie Cisna – 122,00 hektary. Zróżnicowany jest również poziom lesistości w poszczególnych gminach. Największa lesistość występowała w Gminie Cisna i wynosiła w 2023 roku 88,3%, a najmniejsza w Mieście i Gminie Lesko i wynosiła 48,0%. Szczegółowe dane zostały przedstawione w Tabeli 63.

Tabela 62. Wielkość obszarów leśnych i ich typów w podziale na gminy w 2023 roku

Wyszczególnienie	lasa publiczne ogółem [ha]	lasa publiczne Skarbu Państwa [ha]	lasa publiczne gminne [ha]	lesistość w %	Lasy prywatne [ha]
Polska	7 703 075,48	7 595 824,45	85 296,77	29,6	1 781 129,54
Województwo Podkarpackie	570 880,63	543 070,47	27 772,21	38,3	122 320,90
Powiat Leski	55 487,11	53 301,99	2 149,93	68,7	2 448,00
Miasto i Gmina Lesko	4 953,04	4 136,54	816,50	48,0	428,00
Gmina Olszanica	4 846,31	4 206,59	613,83	55,4	365,00
Gmina Baligród	10 239,27	9 918,97	320,30	69,5	854,00
Gmina Solina	9 877,41	9 509,54	367,87	56,7	679,00
Gmina Cisna	25 571,08	25 530,35	31,43	88,3	122,00
Powiat Bieszczadzki	77 336,33	77 045,81	290,52	70,3	2 697,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Potencjał leśny można wykorzystywać do rozwoju różnych gałęzi na rynku pracy m.in. do włączania ludności wiejskiej, bezrobotnej w prace związane z zalesianiem i pielęgnacją drzewostanów, obróbkę drewna na potrzeby przemysłu meblarskiego i drzewnego.

1.4. Diagnoza obszaru infrastrukturalnego

1.4.1. Sieć komunikacyjna na terenie powiatu leskiego

Wykluczenie komunikacyjne jest zjawiskiem, któremu należy zdecydowanie przeciwdziałać. Poprawa stanu technicznego istniejącej infrastruktury i wprowadzanie nowych rozwiązań ma służyć poprawie komfortu życia mieszkańców, ale może być również czynnikiem stymulującym rozwój danego obszaru, przyciągającym inwestorów i turystów. Infrastruktura drogowa w dużym stopniu determinuje pozycję regionu w sieci osadniczej kraju i regionu. Oprócz istotnych funkcji transportowych, drogi pełnią także funkcje turystyczne, prowadząc na terenie powiatu leskiego do najczęściej odwiedzanych atrakcji turystycznych Bieszczadów.

Miasto i Gmina Lesko:

Drogi na terenie miasta i gminy Lesko w 2023 roku, według kategorii:

- drogi krajowe - 8 km (DK 84),
- drogi wojewódzkie - 15 km (DW 893 i DW 894),
- drogi powiatowe - 37 km (DP 2227 R, DP 2256 R, DP 2258 R, DP2265 R, DP 2266 R, DP 2267 R, DP 2270 R,
- drogi gminne - 29,6 km, w tym: 17,9 na terenie miasta Lesko, oraz 11,7 na pozostałym terenie gminy Lesko.

Gmina Olszanica

Drogi na terenie gminy Olszanica w 2023 roku, według kategorii:

- drogi krajowe - 11 km (DK 84),
- drogi powiatowe – 24,57 km (DP 2272R, DP 2271R, DP 2293R, DP 2264R, DP 2225 R, DP 2226 R, DP 2269 R, DP 2268R),
- drogi gminne - 18,1 km, a także drogi wewnętrzne.

Gmina Baligród

Drogi na terenie gminy Baligród w 2023 roku, według kategorii:

- drogi wojewódzkie - 21 km (DW 893),
- drogi powiatowe – 21,25 km (DP 2259 R, DP 2274 R, DP 2277 R, DP 2276 R, DP 2275 R, DP 2279 R),
- drogi gminne – 14,14 km, a także drogi wewnętrzne.

Gmina Solina

Drogi na terenie gminy Solina w 2023 roku, według kategorii:

- drogi wojewódzkie – 33,06 km (DW 894 i DW 895),
- drogi powiatowe – 52,17 km (DP 2272 R, DP 2273 R, DP 2278 R, DP 2279 R, DP 2280 R, DP 2281 R, DP 2283 R, DP 2284 R),
- drogi gminne – 81,20 km, a także drogi wewnętrzne.

Gmina Cisna

Drogi na terenie gminy Cisna w 2023 roku, według kategorii:

- drogi wojewódzkie – 37 km (DW 893 i DW 897),
- drogi powiatowe – 20 km (DP 2283 R, DP 2286 R),
- drogi gminne – 13,80 km, a także drogi wewnętrzne.

Na 100 km² powiatu, powierzchnia dróg gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni wzrosła w 2023 roku w stosunku do 2017 roku o 22 km i wynosiły 28,9km. Wzrósł również wskaźnik typu tych dróg na 10 tys. ludności z 84,5 w 2017 na 95,0 w 2023 roku. Dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni gruntowej było w 2023 na 100 km² 1,6km, a na 10 tys. ludności przypadało ich 5,3 km. Odnotowano w tym wskaźniku w badanym okresie znaczący spadek, bowiem w 2017 roku wyniósł on odpowiednio 8,5 oraz 26,8 km.

Tabela 63. Typy dróg ujęte w Powiecie Leskim w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Powiat Leski							
drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni; na 100 km ²	6,9	27,4	27,4	28,6	28,8	28,7	28,9
drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni; na 10 tys. ludności	84,5	86,1	86,5	92,1	93,4	93,8	95,0
drogi gminne i powiatowe o gruntowej nawierzchni; na 100 km ²	8,5	8,6	8,5	1,6	1,6	1,6	1,6
drogi gminne i powiatowe o gruntowej nawierzchni; na 10 tys. ludności	26,8	26,9	26,9	5,0	5,1	5,2	5,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Główne drogowe szlaki komunikacyjne przebiegają drogami zaprezentowanymi w poniższej tabeli.

Tabela 64. Główne szlaki komunikacyjne drogowe na terenie Powiatu Leskiego w 2023 roku

Nr drogi	Przebieg
droga krajowa 84	Droga krajowa nr 84 (DK84) to trasa o długości około 48 km, przebiegająca przez Województwo Podkarpackie. Droga ta łączy Sanok, Lesko, Ustrzyki Dolne, Krościenko i granicę państwa z Ukrainą.
droga wojewódzka Nr 897	Droga wojewódzka nr 897 (DW897) to malownicza trasa o długości 111 km, przebiegająca przez południowo-wschodnią część województwa podkarpackiego. Łączy Tylawę z granicą państwa na przełęczy Beskid, na południe od Wołosatego. Droga biegnie przez Bieszczadzki Park Narodowy, a jej odcinek między Cisną i Ustrzykami Górnymi jest częścią Wielkiej Pętli Bieszczadzkiej.
droga wojewódzka Nr 895	Droga wojewódzka nr 895 (DW895) to trasa o długości 16,3 km, łączy Uherce Mineralne z Myczkowem, przechodząc przez Solinę.
droga wojewódzka Nr 893	Droga wojewódzka nr 893 (DW893) to trasa o długości 30 km, łączy Hoczew z Cisną, przechodząc przez malownicze tereny Bieszczadów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ogólnodostępnych

Dostęp do dróg dobrej jakości jest również istotny ze względu na intensywność korzystania z nich przez różnych użytkowników. W 2023r. w Powiecie Leskim wskaźniki opisujące liczbę samochodów osobowych i ciężarowych w przeliczeniu na 1000 ludności kształtowały się na poziomie odpowiednio: 818,9 oraz 130,9. Dla porównania w Województwie Podkarpackim wskaźniki te wyniosły w 2023 roku odpowiednio 654,9 i 99,5. Ponieważ z roku na rok rośnie liczba użytkowników dróg w Powiecie Leskim i jego gminach – w tym samochodów osobowych, ciężarowych, motocykli oraz ciągników – poprawa stanu technicznego dróg powinna być zadaniem priorytetowym. Zwłaszcza że większość dróg ujętych

w rejestrze Zarządu Dróg Powiatowych w Lesku została zakwalifikowana jako „słaba” lub „zadowalająca”.

Tabela 65. Wskaźniki dotyczące pojazdów samochodowych i ciągników na 1000 ludności w Powiecie Leskim w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
samochody osobowe na 1000 ludności	664,4	688,1	710,2	746,6	775,5	795,4	818,9
samochody ciężarowe na 1000 ludności	107,6	109,7	113,3	119,2	124,0	126,7	130,9
motocykle na 1000 ludności	76,9	80,1	82,7	87,3	91,3	95,6	98,2
pojazdy samochodowe i ciągniki na 1000 ludności	934	965	997	1 050	1 091	1 121	1 157

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Przez powiat leski nie przebiegają linie kolejowe, jedynie odcinek zabytkowej kolejki wąskotorowej Bieszczadzkiej Kolejki Leśnej. To jedna z największych atrakcji regionu, oferująca malownicze przejazdy wąskotorowe przez „serce” Bieszczadów. Bieszczadzka Kolejka Leśna to wyjątkowa kolej wąskotorowa o szerokości toru 750 mm, będąca najwyższą położoną linią wąskotorową w Polsce.

Kolejka, której historia sięga 1898 roku, była pierwotnie wykorzystywana do transportu drewna. Dziś jej trasa przebiega m.in. przez Majdan, Balnicę i Przysłop, dostarczając niezapomnianych widoków na dziką przyrodę i bieszczadzkie połoniny. Jest to idealny sposób na poznanie uroków regionu w rytmie dawnych czasów. Infrastruktura Bieszczadzkiej Kolejki Leśnej obejmuje:

- **Długość sieci:** obecnie 20 km, choć maksymalnie wynosiła 73 km.
- **Liczba stacji:** 3 (Majdan, Przysłop, Balnica) oraz 3 przystanki.
- **Główna baza:** Stacja w Majdanie koło Cisnej, gdzie znajdują się parowozownia, budynki stacyjne i magazyny.
- **Tabor:** kolejka dysponuje zabytkowymi wagonami i lokomotywami, które przewożą turystów przez malownicze tereny Bieszczadów.
- **Trasy:** pociągi kursują na dwóch trasach – Majdan–Przysłop oraz Majdan–Balnica.

Transport publiczny

Fundusz Rozwoju Przewozów Autobusowych (FRPA) został utworzony w celu przywracania lokalnych połączeń autobusowych, które nie funkcjonowały od co najmniej trzech miesięcy przed wejściem w życie ustawy o FRPA. Dzięki projektom realizowanym w ramach funduszu, mieszkańcy, przede wszystkim z mniejszych miejscowości, mogą zwiększyć swoją mobilność i docierać środkami transportu publicznego do pracy, szkół, placówek zdrowia i instytucji kultury. Odnowione i zwiększone siatki połączeń autobusowych dają możliwość większej mobilności np. w poszukiwaniu pracy, do której dojazd był wcześniej utrudniony ze względu na odległość.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), w powiecie funkcjonuje 17 czynnych przystanków autobusowych. To stosunkowo niewielka liczba, co wynika w dużym stopniu z górskiego i rozproszonego charakteru osadnictwa w regionie.

W 2023 roku na terenie Miasta i Gminy Lesko funkcjonowały liczne linie autobusowe, obsługiwane głównie przez Bieszczadzki Związek Komunikacyjny (BZK) oraz innych przewoźników regionalnych. Sieć komunikacyjna obejmowała zarówno połączenia lokalne, jak i długodystansowe, umożliwiając mieszkańcom i turystom wygodne podróże po Bieszczadach.

Transport publiczny na terenie Miasta i Gminy Lesko w 2023 roku realizowany był na kilku liniach, tj.:

- **Linia B21** – Lesko ↔ Baligród ↔ Stebnica,
- **Linia B22** – Lesko ↔ Cisna ↔ Ustrzyki Górne,
- **Linia B23** – Lesko ↔ Olszanica ↔ Uherce Mineralne,
- **Linia B24** – Lesko ↔ Zagórz ↔ Sanok.

Dodatkowo, od 30 kwietnia 2023 roku, uruchomiono nowe połączenia autobusowe, w tym przyspieszone kursy z Sanoka do Ustrzyk Górnych i Wołosatego, obsługiwane przez PKS Jarosław.

Nowe linie obejmowały trasę Sanok ↔ Zahutyń ↔ Zagórz ↔ Lesko ↔ Olszanica ↔ Ustrzyki Dolne ↔ Czarna ↔ Lutowiska ↔ Bieszczadzki Park Narodowy (BPN) .

Przewoźnicy obsługujący połączenia z Leskiem oraz do większych miast, takich jak Rzeszów, Warszawa:

- **Neobus** – Trasa: Ustrzyki Dolne ↔ Lesko ↔ Sanok.
- **SAN-BUS** – Trasa: Ustrzyki Dolne ↔ Lesko ↔ Sanok.
- **PKS Polonus** – Trasa: Ustrzyki Dolne ↔ Lesko ↔ Sanok.
- **PKS Jarosław** – Obsługuje nowe połączenia przyspieszone z Sanoka do Ustrzyk Górnych i Wołosatego.

Gmina Olszanica

W 2023 roku transport publiczny na terenie Gminy Olszanica był realizowany głównie przez przewoźników prywatnych, takich jak SAN-BUS i TravelPL, oferujących regularne połączenia autobusowe z miejscowości takich jak Olszanica, Uherce Mineralne czy Wańkowa. Te kursy obejmowały zarówno dni robocze, jak i weekendy, z różnymi częstotliwościami w zależności od dnia tygodnia i okresu roku.

Gmina Baligród

W 2023 roku transport publiczny na terenie Gminy Baligród był realizowany głównie przez przewoźników prywatnych, oferujących połączenia autobusowe zarówno w obrębie gminy, jak i z innymi miejscowościami w regionie.

Przewoźnicy i połączenia

- **TravelPL** oferował regularne kursy z Baligrodu do Wetliny, przejeżdżając przez takie miejscowości jak Bystre, Jabłonki, Habkowce, Cisna, Dołżyca, Krzywe, Przysłup, Kalnica i Smerek.
- **Bus Inter** zapewniał połączenia między Baligrodem a Brzozowem, z przystankami w Polańczyku, Zarszynie i Besku.
- **Bak-Bus** realizował kursy na trasach Baligród – Lesko – Sanok oraz Baligród – Polańczyk – Ustrzyki Dolne.
- **Busfor.pl** udostępniał bilety na połączenia z Baligrodem do większych miast, takich jak Rzeszów, Warszawa czy Gliwice.

Usługi przewozowe organizowane przez gminę

Gmina Baligród organizowała również usługi przewozowe dla osób korzystających ze Środowiskowego Domu Samopomocy. W grudniu 2023 roku ogłoszono przetarg na przewóz tych osób w 2024 roku, co wskazuje na kontynuację takiej formy transportu w kolejnych latach.

Gmina Solina

W 2023 roku transport publiczny na terenie Gminy Solina był realizowany głównie przez przewoźników prywatnych oraz w ramach Bieszczadzkiego Związku Komunikacyjnego (BZK), który obejmował 10 gmin, w tym Solinę. Połączenia autobusowe były dostępne zarówno w obrębie gminy, jak i z innymi miejscowościami w regionie.

Przewoźnicy i połączenia

W Gminie Solina działało kilku przewoźników oferujących regularne kursy autobusowe, w tym:

- **SAN-BUS Andrzej Świerk** – firma przewozowa oferująca połączenia w regionie.
- **Travel World** – przewoźnik obsługujący różne trasy, w tym do miejscowości turystycznych.
- **SPG "MIKRUS"** – firma świadcząca usługi transportowe w regionie.
- **R. Sienkowiec, D. Sienkowiec s.c.** – przewoźnik oferujący kursy autobusowe w Bieszczadach.

Bieszczadzki Związek Komunikacyjny (BZK)

Od lipca 2023 roku BZK rozszerzył swoją ofertę o połączenia z Soliną. Autobusy kursowały z Ustrzyk Dolnych, Leska, Sanoka, Wetliny oraz obszaru Bieszczadzkiego Parku Narodowego do Soliny, Polańczyka oraz w pobliże kolejki gondolowej. Połączenia były zsynchronizowane z otwarciem kolejki gondolowej w Solinie, co miało na celu poprawę dostępności komunikacyjnej w regionie .

Gmina Cisna

Przewoźnicy i trasy

- **TravelPL** – w ramach Bieszczadzkiego Związku Komunikacyjnego, oferuje regularne przewozy na trasie Sanok – Wetlina – Sanok.
- **Inter Sp. z o.o.** – obsługuje trasę Cisna – Wetlina przez Kalnicę i Smerek.

- **SAN-BUS** – kursuje na trasie Cisna – Wetlina przez Kalnicę, Smerek i Stare Siolo.
- **PKS Jarosław** – oferuje połączenia między Cisną a innymi miejscowościami.
- **PKS Rzeszów** – zapewnia połączenia z Cisną do Rzeszowa.

Sieć rowerowa

Na terenie powiatu leskiego na 100 km² powierzchni przypadało jedynie 0,02km dróg rowerowych. To znikoma wartość w porównaniu z województwem podkarpackim i krajem, biorąc pod uwagę, że powiat w głównej mierze jest nastawiony na obsługę ruchu turystycznego (w porównywanym powiecie bieszczadzkim nie ma dróg rowerowych). Drogi rowerowe zlokalizowane są jedynie w gminie Cisna. Wartość wskaźników: Drogi rowerowe na 100 km² oraz Drogi rowerowe na 10 tys. ludności notowane na terenie powiatu leskiego wynoszą odpowiednio 0,02km i 0,08km i są znacząco niższe niż notowane w województwie podkarpackim i kraju.

Tabela 66. Charakterystyka dróg rowerowych na terenie Powiatu Leskiego w 2023r.

Wyszczególnienie	Drogi rowerowe w km	Drogi rowerowe na 100 km ²	Drogi rowerowe na 10 tys. ludności
Polska	21 577,5	6,87	5,73
Województwo Podkarpackie	808,6	4,53	3,90
Powiat Leski	0,2	0,02	0,08
Miasto i Gmina Lesko	0,0	0,0	0,0
Gmina Olszanica	0,0	0,0	0,0
Gmina Baligród	0,0	0,0	0,0
Gmina Solina	0,0	0,0	0,0
Gmina Cisna	0,2	0,07	1,18
Powiat Bieszczadzki	0,0	0,0	0,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Powiat leski oferuje malownicze trasy rowerowe (które nie stanowią dróg rowerowych), idealne do odkrywania Bieszczadów na „dwóch kółkach”. Oto kilka popularnych szlaków:

- **Szlak „Rabe”** – rozpoczyna się w Baligrodzie i prowadzi przez Mchawę, Kielczawę, Kalnicę i Rabe. Trasa liczy około 36 km i oferuje piękne widoki na bieszczadzkie krajobrazy.
- **Wielka Pętla Bieszczadzka** – obejmuje drogi wojewódzkie nr 893 i 897, prowadząc przez Lesko, Baligród, Cisnę i Ustrzyki Dolne. To jedna z najbardziej znanych tras rowerowych w regionie.
- **Szlak rowerowy Doliny Sanu** – biegnie wzdłuż rzeki San, przecinając miejscowości takie jak Lesko, Uherce Mineralne i Solina.

Miasto i Gmina Lesko:

- **Trasa Fajny przejazd – Punkt widokowy** (początek: Uherce) – **89,6 km**, wymagająca trasa z pięknymi widokami.
- **Bieszczadzki Park Narodowy – Kościół Archaniola Michała** (początek: Uherce) – **141 km**, trudna trasa dla doświadczonych rowerzystów.
- **Pont sur la Wetlina – Dawna wieś Zawój** (początek: Przysłup) – **37,2 km**, trasa o mieszanej nawierzchni.
- **Ścieżki rowerowe wokół Leska** – obejmujące zarówno drogi asfaltowe, jak i szutrowe, idealne do eksploracji regionu.

Gmina Olszanica:

- **Trasa Kur-ort Solina am Stausee – Punkt widokowy – 90,2 km**, wymagająca trasa z pięknymi widokami.
- **Trasa obok Cerkwi w Wańkowej – 24,3 km**, średnio trudna trasa rowerowa.
- **Szlak Nadszańskich Umocnień – Linia Młotowa – 140 km**, historyczna trasa rowerowa biegnąca przez Bóbrkę, Lesko, Sanok i Krasiczyn.
- **Bieszczadzkie Drezyny Rowerowe** – unikalna atrakcja w Uhercach Mineralnych, gdzie można przejechać się drezyną rowerową po dawnej linii kolejowej.

Gmina Baligród:

- **Trasa Hipisówka-Wiata – 44,6 km**, trudna trasa rowerowa z wymagającymi podjazdami.
- **Trasa Punkt widokowy Kur-ort Solina am Stausee – 54,9 km**, wymagająca trasa z pięknymi widokami.
- **Trasa wokół Baligrodu** – prowadzi przez Bereźnicę Wyżną, Górzankę i inne miejscowości, oferując różnorodne nawierzchnie i ciekawe krajobrazy.
- **Trasa „Z Baligrodu w stronę Chryszczatej” – 25,9 km**, średnio trudna trasa rowerowa.
- **Trasa „Z Wołkowyi do Baligrodu” – 27,7 km**, malownicza trasa przez Bieszczady.

Gmina Solina:

- **Ścieżka rowerowa „Polańczyk – Wołkowyja – Górzanka – Bereźnica Wyżna – Wola Matiaszowa – Berezka – Myczków – Polańczyk”** – trasa o długości około **23 km**, prowadząca przez urokliwe tereny wokół Jeziora Solińskiego, z licznymi podjazdami i pięknymi widokami.
- **Trasa „Fajny przejazd – Punkt widokowy” – 53,6 km**, wymagająca trasa z pięknymi panoramami, rozpoczynająca się w Myczkowie.
- **Trasa „Świetny punkt widokowy – Platforma widokowa nad Sanem” – 49,9 km**, trudna trasa rowerowa z licznymi podjazdami, zaczynająca się w Terce.
- **Trasa „Kościół filialny w Zwierzyniu – Ogród Biblijny – Myczkowce” – 34,1 km**, średnio trudna trasa rowerowa, rozpoczynająca się w Solinie.
- **Trasy wokół Jeziora Solińskiego** – obejmują różne warianty przejazdu wokół jeziora, z pięknymi widokami na zaporę i okoliczne wzgórza.

Gmina Cisna:

- **Singletrack Cisna** – trasa o długości **13 km**, wkomponowana w naturalny układ terenu. Rozpoczyna się powyżej Nadleśnictwa Cisna i prowadzi przez strome podjazdy oraz techniczne zjazdy.
- **Sine Wiry** – ścieżka rowerowa biegnąca wzdłuż dorzecza Solinki i Wetlinki, przez rezerwat Sine Wiry. Na trasie znajdują się miejsca odpoczynku oraz zabytkowa cerkiew w Łopience.
- **Roztoki Górne – Solinka** – trasa przebiegająca u podnóża pasma Hyrlatej, z możliwością wycieczki na stronę słowacką przez przejście graniczne.
- **Trasa Cisna – Przełęcz nad Roztokami – Ruske (Słowacja)** – prowadzi przez piękne tereny przyrodnicze i historyczne, w tym Szaniec Konfederatów Barskich.

1.4.2. Warunki życia mieszkańców

Zadania związane z gospodarką mieszkaniową i zaspokajaniem potrzeb mieszkańców w tym zakresie są przede wszystkim obowiązkiem gmin, które mają za zadanie tworzenie warunków do zapewnienia lokali socjalnych i zamiennych oraz wsparcia gospodarstw domowych o niskich dochodach. Powiaty, jako JST mogą natomiast podejmować jedynie działania w zakresie budownictwa i gospodarki mieszkaniowej, zwłaszcza w kontekście strategii rozwoju regionalnego.

Zasoby budynków mieszkalnych gmin powiatu leskiego wynosiły w roku 2023 - 6552 szt. i wzrosły o ponad 8% w stosunku do roku 2017, w którym gminy w swoich zasobach miały 6024 budynki

mieszkalne. Zasoby w budynki mieszkalne gmin powiatu bieszczadzkiego są znacznie niższe i w 2023 roku wyniosły 4 089 szt.

Tabela 67. Budynki mieszkalne będące w zasobach gmin i Powiatu Leskiego w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	6 375 734	6 443 611	6 629 920	6 636 883	6 781 570	6 869 717	6 950 954
Województwo Podkarpackie	445 365	449 498	462 328	462 146	471 182	474 891	479 555
Powiat Leski	6 024	6 083	6 337	6 270	6 386	6 487	6 552
Miasto i Gmina Lesko	2 137	2 145	2 208	2 201	2 236	2 258	2 271
Gmina Olszanica	1 173	1 178	1 207	1 209	1 243	1 252	1 260
Gmina Baligród	793	803	838	783	801	815	827
Gmina Solina	1 375	1 396	1 493	1 489	1 505	1 534	1 551
Gmina Cisna	546	561	591	588	601	628	643
Powiat Bieszczadzki	3 770	3 800	3 937	3 896	4 001	4 054	4 089

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

W 2023 roku gminy należące do powiatu leskiego (Miasto i Gmina Lesko, gmina Baligród i gmina Solina) w swoich zasobach posiadały 10 lokali socjalnych.

W badanym okresie przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania zwiększyła się z 88,5m² do 92,3m², a co za tym idzie również powierzchnia mieszkania przypadająca na jedną osobę zwiększyła się z 26,6m² do 32,0m².

Praktycznie bez zmian wyglądał na przestrzeni lat wskaźnik liczby izb przypadających na 1 mieszkanie i oscylował on w granicach 4,45. Nieznacznie spadł wskaźnik określający przeciętną liczbę osób na jedno mieszkanie i w 2017 roku wynosił on 3,32 osoby, a w 2023 – 2,88.

Tabela 68. Wskaźniki zasobów mieszkaniowych na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	88,5	88,8	89,4	90,8	91,4	92,0	92,3
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	26,6	27,2	27,7	29,8	30,6	31,4	32,0
mieszkania na 1000 mieszkańców	300,9	305,6	310,4	327,6	334,5	341,1	347,2
przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	4,45	4,45	4,46	4,44	4,45	4,45	4,45
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,32	3,27	3,22	3,05	2,99	2,93	2,88
przeciętna liczba osób na 1 izbę	0,75	0,73	0,72	0,69	0,67	0,66	0,65

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Porównując zasoby poszczególnych jednostek wchodzących w skład powiatu leskiego można zauważyć, że pomiędzy poszczególnymi JST istnieją znaczące różnice w przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę i wielkość ta wynosi:

- w Mieście i Gminie Lesko 28,3m² na jedną osobę,
- w gminie Baligród 30,2m² na jedną osobę,
- w gminie Olszanica 28,4m² na jedną osobę,
- w gminie Solina 36,9m² na jedną osobę,
- w gminie Cisna 54,4m² na jedną osobę.

Różni się także przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania będącego w zasobach gmin. Najwięcej metrów kwadratowych posiadają lokale w gminie Cisna – 109m² i w gminie Solina – 106,2m², najmniej zaś w Mieście i Gminie Lesko – 81,7m². Duże dysproporcje występują również w samych zasobach gmin w lokale socjalne. Najwięcej lokali posiada Miasto i Gmina Lesko – 5 lokali, następnie gmina Baligród – 4 lokale, gmina Solina – 1 lokal, a w gminach Olszanica i Cisna nie odnotowano żadnego takiego lokalu.

Porównywany powiat bieszczadzki dysponuje większą liczbą lokali socjalnych (89), których powierzchnia ma większy metraż niż notowany w powiecie leskim.

Tabela 69. Liczba lokali socjalnych posiadanych przez poszczególne jednostki Powiatu Leskiego wraz z przeciętną powierzchnią użytkową 1 mieszkania

Jednostka administracyjna	Lokale socjalne	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²
Powiat Leski	10	31,7
Miasto i Gmina Lesko	5	24,2
Gmina Olszanica	0	0,0
Gmina Baligród	4	41,0
Gmina Solina	1	32,0
Gmina Cisna	0	0,00
Powiat Bieszczadzki	89	36,15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

W roku 2021 wypłacono najmniej dodatków mieszkaniowych w całym badanym okresie 2017-2023. W analizowanym okresie 2017-2023 obserwuje się ogólną tendencję spadkową w liczbie wypłaconych dodatków mieszkaniowych o 23,5%. Również we wszystkich typach własności lokali liczba i kwoty wypłacanych dodatków ulegały zmianie co szczegółowo zostało zestawione w poniższej tabeli.

Tabela 70. Liczba i kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych użytkownikom lokali w Powiecie Leskim w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem: liczba	1 690	1 375	1 140	1 039	957	989	1 292
Ogółem: kwota	302 833	235 362	184 702	186 376	183 579	203 573	360 426
Gminnych: liczba	426	326	303	272	264	264	360
Gminnych: kwota	66 495	50 435	47 078	44 666	47 255	49 698	88 661
Spółdzielczych: liczba	415	332	244	269	234	248	449
Spółdzielczych: kwota	79 534	60 694	41 821	49 443	46 187	59 148	143 783
Prywatnych w budynkach objętych wspólnotą mieszkaniową: liczba	418	372	318	263	266	305	291
Prywatnych w budynkach objętych wspólnotą mieszkaniową: kwota	65 628	58 176	54 762	48 783	46 841	57 480	72 567
Prywatnych (bez wspólnot mieszkaniowych): liczba	51	43	53	40	35	42	44
Prywatnych (bez wspólnot mieszkaniowych): kwota	6 971	3 904	5 253	5 620	5 068	6 357	6 659
Towarzystw Budownictwa Społecznego: liczba	0	0	0	0	0	0	0
Towarzystw Budownictwa Społecznego: kwota	0	0	0	0	0	0	0
Innych podmiotów: liczba	380	302	222	195	158	130	148
Innych podmiotów: kwota	84 205	62 153	35 788	37 864	38 228	30 890	48 756

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Według danych dostępnych w Bazie Danych Lokalnych do sieci wodociągowej było podłączonych 57,2% lokali będących w zasobach gmin należących do powiatu leskiego, a do sieci kanalizacyjnej 55,7% budynków mieszkalnych.

Tabela 71. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej – w % ogółu budynków mieszkalnych

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem: wodociąg	53,4	53,1	53,2	53,9	53,7	54,7	57,2
Ogółem: kanalizacja	43,7	43,5	42,2	47,1	47,7	51,3	55,7
w miastach: wodociąg	70,5	70,2	70,4	72,9	73,2	74,7	76,5
w miastach: kanalizacja	84,5	83,7	83,3	86,7	86,8	87,1	88,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

W latach 2017-2023 na terenie gmin wchodzących w skład powiatu zwiększyła się liczba odbiorców energii elektrycznej. Do sieci w 2023 roku podłączonych było 10181 odbiorców, a w 2017 było to 9456 odbiorców. Zwiększyło się także ogólne zużycie energii w tym okresie, w tym na 1 mieszkańca, co może świadczyć, że mieszkańcy w swoich domach nie stosują energooszczędnych rozwiązań, albo korzystają z coraz większej liczby urządzeń zasilanych energią elektryczną..

Tabela 72. Liczba odbiorców energii elektrycznej w Powiecie Leskim w latach 2017-2023

Opis	J.m.	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Odbiorcy energii elektrycznej	szt.	9 456	9 573	9 664	9 770	9 830	10 032	10 181
Zużycie energii elektrycznej	MWh	9 126,12	19 391,15	19 583,11	20 281,41	20 091,91	18 748,20	18 692,04
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca	kWh	717,3	729,6	738,1	779,8	777,1	731,9	732,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych dostępnych w Banku Danych Lokalnych długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu leskiego wynosiła 279,2 km i na przestrzeni badanego okresu jej długość się zwiększała. Zwiększyła się również liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. W 2023 roku wynosiła ona 3471 szt., podczas gdy w 2017 wartość ta wynosiła 2625 szt. Z roku na rok zwiększają się dam³ odprowadzanych ścieków bytowych. W miastach z sieci kanalizacyjnej korzystają 4444 osoby. Szczegółowe dane w zestawieniu czasowym zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 73. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej w latach 2017-2023 na terenie Powiatu Leskiego

Opis	j.m.	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	202,4	202,6	216,9	226,6	262,0	274,0	279,2
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2 625	2 629	2 680	2 885	3 292	3 327	3 471
awarie sieci kanalizacyjnej	szt.	66	265	242	104	110	115	119
ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam ³	679,7	683,3	666,0	661,5	706,6	995,1	1047,2
ścieki oczyszczane odprowadzone	dam ³	985,5	1017,7	1 109,6	1 164,1	1 172,5	1 075,0	1176,0
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach	osoba	4 803	4 716	4 722	4 595	4 544	4 508	4 444

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na poprawę warunków mieszkaniowych ludności gmin powiatu leskiego wskazuje również wysoki odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje sanitarno-techniczne (Tabela 75). We wszystkich jednostkach powiatu, liczba mieszkań wyposażonych w wodociąg przekroczyła 96% (w porównywanym Powiecie Bieszczadzkim 97,4%). W łazienkę wyposażonych jest ponad 94% mieszkań (w Powiecie Bieszczadzkim 93,7%), a w centralne ogrzewanie 83,6% mieszkań (w Powiecie Bieszczadzkim 83%). Gorzej przedstawia się sytuacja w zakresie odsetka mieszkań wyposażonych w gaz sieciowy. Najlepiej pod tym względem wypadło Miasto i Gmina Lesko, gdzie 59,4%% mieszkań posiada gaz sieciowy. Odsetek mieszkań wyposażonych w gaz sieciowy nie przekroczył 20% w przypadku Gminy Solina i 10%

w przypadku pozostałych gmin (w Powiecie Bieszczadzkim gaz sieciowy posiada 1,4% mieszkań). Szczegółowe dane w podziale na wszystkie gminy i jednostki referencyjne zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 74. Mieszkania wyposażone w wybrane instalacje techniczno-sanitarne, według gmin w Powiecie Leskim w 2023 roku

Jednostka	Wodociąg		Centralne ogrzewanie		Łazienka	
	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś
Polska	10 554 517	4 874 366	9 577 086	3 995 879	10 325 631	4 481 575
Województwo Podkarpackie	352 434	350 314	326 695	283 698	347 799	321 979
Powiat Leski	2 040	6 487	1 855	5 516	2 017	6 336
Miasto i Gmina Lesko	2 040	1 616	1 855	1 384	2 017	1 593
Gmina Olszanica	0	1 359	0	1 138	0	1 304
Gmina Baligród	0	963	0	802	0	935
Gmina Solina	0	1 734	0	1 536	0	1 689
Gmina Cisna	0	815	0	656	0	815
Powiat Bieszczadzki	3 472	3 863	3 227	3 020	3 437	3 619

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

W ramach polityki klimatycznej Unia Europejska założyła 3 cele klimatyczne, które miałyby zostać osiągnięte w ramach czasowych 2020-2030:

- 1) ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20% do 2020 r. i o co najmniej 40% do 2030 r. (w stosunku do poziomu z 1990 roku),
- 2) zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii w UE do 20% do 2020 r. oraz zapewnienie co najmniej 27% udziału do 2030 roku,
- 3) zwiększenie efektywności energetycznej UE o 20% do 2020 r. i o co najmniej 27% do 2030 roku.

Ze względu na założenia polityki klimatycznej UE niezwykle istotną kwestią staje się sposób ogrzewania budynków mieszkalnych, przemysłowych i użyteczności publicznej i ich charakterystyka energetyczna. Gminy powinny cyklicznie sporządzać bilans potrzeb energetycznych oraz prognozy zapotrzebowania na nośniki energii. Dostawy energii są podstawą egzystencji ludzi, dlatego należy dywersyfikować ich źródła i dostosowywać do zachodzących zmian klimatycznych.

W Powiecie Leskim funkcjonuje 66 kotłowni (w tym 7 w spółdzielniach mieszkaniowych), które zasilają w ciepło mieszkania (przyłącza do sieci ciepłowniczej mają długość 0,3km). Łączna długość sieci ciepłowniczej wynosi 3,5km. W porównywanym Powiecie Bieszczadzkim funkcjonuje tylko 19 kotłowni, sieć ciepłownicza i przesyłowa ma blisko 15km długości, a przyłącza mają długość 5,3km.

Tabela 75. Charakterystyka sieci ciepłowniczej w Powiecie Leskim w 2023 roku

Nazwa	ogółem					
	ogółem			w spółdzielniach mieszkaniowych		
	kotłownie ogółem	długość sieci ciepłej przesyłowej i rozdzielczej	długość przyłączy do budynków	kotłownie ogółem	długość sieci ciepłej przesyłowej i rozdzielczej	długość przyłączy do budynków
	2023	2023	2023	2023	2023	2023
[szt.]	[km]	[km]	[szt.]	[km]	[km]	
Polska	36 264	16 796,2	8 922,5	1 935	256,0	177,1
Województwo Podkarpackie	2 446	674,2	361,3	101	19,0	10,9
Powiat Leski	66	3,5	0,3	7	0,0	0,0
Powiat Bieszczadzki	19	14,8	5,3	0	0,0	0,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Zasilanie odbiorców w ciepło poza zasięgiem sieci ciepłowniczej i kotłów centralnych opiera się na ogrzewaniu indywidualnym, opartym na paliwach węglowych (węglu kamiennym, ekogroszku), gazie

ziemnym oraz biomase (drewno, pellet). W mniejszym stopniu wykorzystuje się olej opałowy oraz gaz płynny. W znacznej części gospodarstw domowych spala się tylko paliwo odnawialne w postaci drewna. Jednym z głównych źródeł dostawy ciepła na obszarze gmin należących do powiatu leskiego, prócz kotłowni centralnych, jest sieć gazowa. Najdłuższa czynna sieć gazowa występuje w Mieście i Gminie Lesko (125 636m) i gminie Solina (28 143 m). Najkrótszą sieć gazową posiada gmina Olszanica (6 738m), a gmina Cisna nie posiada w ogóle infrastruktury gazowej. Najwięcej mieszkań ogrzewanych gazem występuje w Mieście i Gminie Lesko (1 233 gospodarstw) oraz w gminie Solina (225 gospodarstw), najmniej w gminie Baligród (15 gospodarstw). W porównaniu stopnia zużycia gazu z sieci w kWh na 1 mieszkańca najwięcej gazu zużywa się w gminie Solina – 13 930,80kWh. Najmniej gazu zużywają mieszkańcy gminy Baligród – 3 150,88kWh.

Tabela 76. Charakterystyka sieci gazowej na terenie Powiatu Leskiego w 2023 roku

Jednostka administracyjna	Długość czynnej sieci ogółem (m)	Zużycie gazu w MWh	Odbiorcy gazu (gospodarstwa)	Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem (gospodarstwa)	Ogółem; gaz z sieci w kWh na 1 mieszkańca
Polska	174 257 376	54 083 738,4	8 908 170	3 276 029	570,68
Województwo Podkarpackie	21 497 094	3 446 652,8	559 281	254 387	6 162,65
Powiat Leski	167 842	21 772,1	2 842	1 513	7 660,84
Miasto i Gmina Lesko	125 636	17 377,2	2 472	1 233	7 029,61
Gmina Olszanica	6 738	551,5	50	40	11 030,00
Gmina Baligród	7 325	179,6	57	15	3 150,88
Gmina Solina	28 143	3 663,8	263	225	13 930,80
Gmina Cisna	0	0,0	0	0	0
Powiat Bieszczadzki	6 674	534,8	77	33	6 945,45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL.

W ramach zadań własnych gminy z powiatu leskiego mają obowiązek planować i organizować:

- zaopatrzenie w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na swoim obszarze,
- planować oświetlenie miejsc publicznych i dróg znajdujących się na terenie gminy, w tym dróg powiatowych,
- finansować oświetlenia ulic, placów i dróg znajdujących się na terenie gminy (niezależnie od tego, czy droga ma kategorię gminną, powiatową czy wojewódzką),
- działania mające na celu racjonalizację zużycia energii i promocję rozwiązań zmniejszających zużycie energii na obszarze gminy.

Ponieważ dostawy źródeł ciepła podlegają wahaniom cenowym uwarunkowanym czynnikami zewnętrznymi i geopolitycznymi niezwykle istotnym jest inwestowanie w odnawialne źródła energii. Do energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych zalicza się, niezależnie od parametrów technicznych źródła, energię elektryczną lub ciepło pochodzące w szczególności:

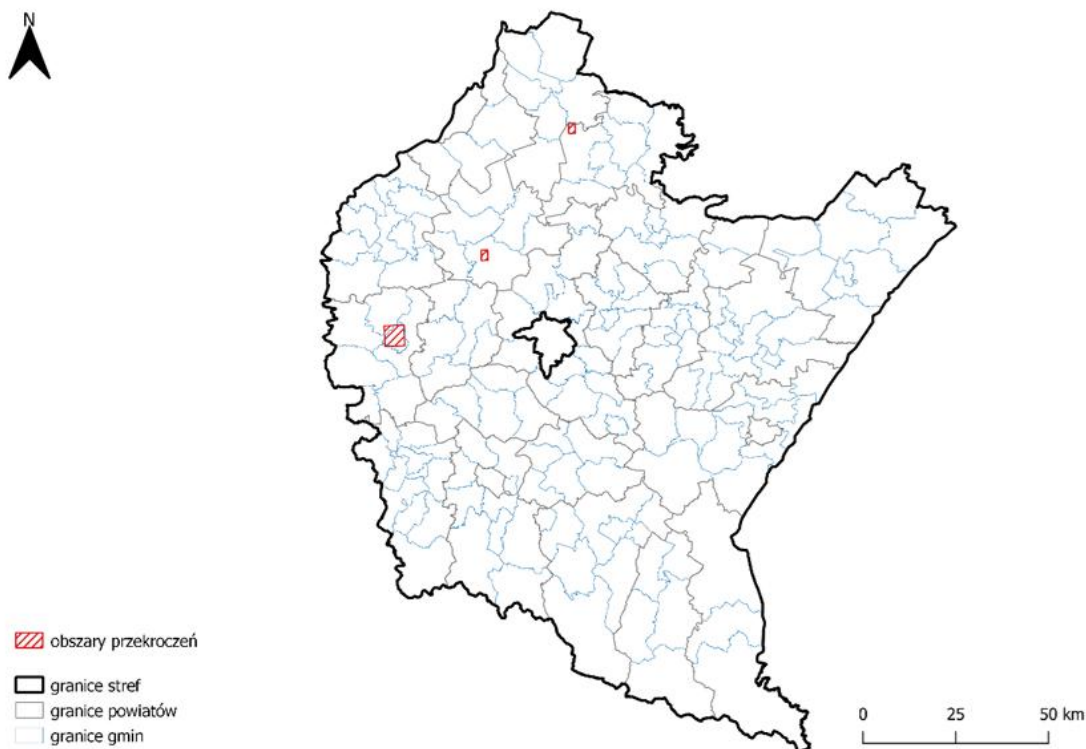
- z elektrowni wodnych,
- z elektrowni wiatrowych,
- ze źródeł wytwarzających energię z biomasy,
- ze źródeł wytwarzających energię z biogazu,
- ze słonecznych ogniw fotowoltaicznych,
- ze słonecznych kolektorów do produkcji ciepła,
- ze źródeł geotermicznych.

Obecnie na terenie powiatu leskiego działają mikroinstalacje lub małe instalacje OZE. Część budynków jest wyposażonych w kolektory słoneczne lub instalacje fotowoltaiczne. Działania gmin powiatu powinny być ukierunkowane na pozyskiwanie dotacji i funduszy na rozwój źródeł odnawialnych i dekarbonizację gospodarki, termomodernizację budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej oraz rozbudowę infrastruktury technicznej.

Gminy zostały zobowiązane do tworzenia planów gospodarki niskoemisyjnej (PGN), które zawierają strategię działań oraz plan przedsięwzięć związanych ze zrównoważoną i nisko emisyjną gospodarką energetyczną, uwzględniając uwarunkowania krajowej i europejskiej polityki klimatycznej, jak również

czynniki lokalne. Wprawdzie wyniki pomiarów stężenia pyłu PM10 zawarte w „Rocznej ocenie jakości powietrza w Województwie Podkarpackim za rok 2023”, opracowanej przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Rzeszowie, wskazywały na brak wystąpienia w 2023 r. na obszarze powiatu przekroczenia dozwolonej liczby dni ze średnim 24-godzinny stężeniem pyłu PM10 przewyższającym poziom dopuszczalny oraz brak przekroczenia poziomu dopuszczalnego określonego dla stężenia średniego rocznego, to należy pamiętać, że warunki pogodowe na danym obszarze bardzo silnie wpływają na kumulację bądź rozpraszanie zanieczyszczeń.

Rysunek 2. Zasięg obszarów przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w pyłe zawieszonym PM10, określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi w województwie podkarpackim w 2023 roku

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim. Raport wojewódzki za rok 2023

Niskie temperatury, a zwłaszcza ich spadek znacznie poniżej 0°C, co jest zjawiskiem często występującym na terenie powiatu eskiego wzmagają zapotrzebowanie na ciepło i sprzyjają kumulowaniu się zanieczyszczeń. Dlatego należy podejmować szereg działań zapobiegających wzrostowi zanieczyszczeń emitowanych do środowiska. Kluczową kwestią będzie również dostosowywanie systemu grzewczego przez władze samorządowe i mieszkańców do wymogów tzw. „uchwał antysmogowych”, które mogą określać:

- rodzaj lub jakość paliw, które będzie można stosować,
- parametry i rozwiązania techniczne urządzeń i instalacji, w których następuje spalanie paliw dopuszczonych do stosowania na danym obszarze,
- okres obowiązywania ograniczeń lub zakazów w ciągu roku,
- obowiązki podmiotów objętych uchwałą w zakresie niezbędnym do kontroli jej realizacji.

Dostosowywanie rozwiązań do zapisów uchwał na pewno będzie się wiązało z podniesionymi nakładami na modernizację infrastruktury.

Na warunki życia mieszkańców wpływ ma również liczba mieszkań oddanych do użytku. W 2023 roku wskaźnik ilości mieszkań oddanych do użytku na 1 000 ludności wynosił 4,2 i był wyższy niż w 2017 roku kiedy wynosił 3,8. Zwiększyła się także znacznie liczba oddanych mieszkań na 1000 zawartych małżeństw i w 2023 roku wskaźnik ten wynosił 1139, a w 2017 – 740. Wzrosły także wskaźniki, które mogą świadczyć o polepszającym się komforcie życia mieszkańców powiatu. Zwiększyła się liczba mieszkań oddawanych do użytku i powierzchnia tych mieszkań. Powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności w 2017 roku wyniosła średnio 407,1 m², a w 2023 roku już

460,6 m². Nieznacznie, ale wzrosła również liczba izb w oddawanych mieszkaniach. W 2017 roku na jedno mieszkanie przypadało 106,5 izb, a w 2023 roku 110,8 (na 1000 mieszkańców). Szczegółowe dane zostały przedstawione w Tabeli 7778.

Tabela 77. Wskaźniki dotyczące budownictwa na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	3,8	3,7	4,3	4,8	4,7	5,4	4,2
mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności	38,2	36,5	43,3	47,8	47,4	53,9	41,6
mieszkania oddane do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw	740	715	910	1 269	1 071	1 361	1 139
powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności	407,1	394,8	441,2	491,3	523,3	569,5	460,6
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania	407,1	394,8	441,2	491,3	523,3	569,5	460,6
przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu oddanym do użytkowania	106,5	108,1	101,9	102,8	110,5	105,7	110,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Zwiększająca się z roku na rok liczba zasobów mieszkaniowych gmin powiatu leskiego sprawiła, że wskaźnik nasycenia przestrzeni powiatu mieszkaniem w 2023 roku wyniósł 347,2 i zbliżyła się do wartości zakładanego przez Narodowy Program Mieszkaniowy wyniku tj. 435 mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, który ma zostać osiągnięty do roku 2030. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania między rokiem 2017, a rokiem 2023 zwiększyła się o 3,8 m². Szczegółowe dane zostały zaprezentowane w Tabeli 7879.

Tabela 78. Zasoby mieszkaniowe w JST Powiatu Leskiego w latach 2017-2023 ujęte we wskaźnikach

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	88,5	88,8	89,4	90,8	91,4	92,0	92,3
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	26,6	27,2	27,7	29,8	30,6	31,4	32,0
mieszkania na 1000 mieszkańców	300,9	305,6	310,4	327,6	334,5	341,1	347,2
przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	4,45	4,45	4,46	4,44	4,45	4,45	4,45
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,32	3,27	3,22	3,05	2,99	2,93	2,88
przeciętna liczba osób na 1 izbę	0,75	0,73	0,72	0,69	0,67	0,66	0,65

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Analizując dane dotyczące wskaźnika mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców, to jego najwyższą wartość odnotowano w gminie Cisna – 12,4, zaś najniższy w gminie Olszanica – 2,8. Wartość analizowanego wskaźnika na terenie powiatu leskiego, jest wyższa niż notowana w województwie, ale niższa od obserwowanej w kraju i powiecie bieszczadzkim.

Tabela 79. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w gminach Powiatu Leskiego w latach 2017-2023

Jednostka	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	4,6	4,8	5,4	5,8	6,2	6,3	5,9
Województwo Podkarpackie	3,8	3,7	4,3	4,8	4,7	5,4	4,2
Powiat Leski	4,4	4,7	3,7	4,8	4,0	5,8	4,5
Miasto i Gmina Lesko	2,7	5,0	2,7	6,1	2,7	2,7	4,2
Gmina Olszanica	2,4	2,0	2,7	2,9	2,9	3,6	2,8
Gmina Baligród	6,0	3,5	4,4	4,2	2,9	12,4	5,3
Gmina Solina	6,0	5,1	6,2	2,8	4,3	7,1	3,6
Gmina Cisna	13,6	11,4	3,9	10,1	15,8	16,6	12,4
Powiat Bieszczadzki	2,7	1,8	1,7	4,4	2,4	2,6	5,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Największa przeciętna powierzchnia mieszkania oddanego do użytku w 2023 roku wypadła w Gminie Cisna i wynosiła 175,6m². Była to powierzchnia większa niż w roku 2017 (154,0m²). Wśród wszystkich gmin powiatu leskiego najslabiej pod względem wartości przedmiotowego wskaźnika wypada Gmina Olszanica, w której przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania wynosiła

w 2023 roku 82,3m². Analizując wartość przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania oddanego do użytkowania w latach 2017-2023, notuje się spory spadek analizowanego wskaźnika ze 140,6 m² w 2017 roku, na 120,2 m² w 2023 roku, ale pomimo spadku przedmiotowa wartość jest wyższa niż w notowana w 2023 roku w Województwie Podkarpackim (110,8 m²) oraz kraju (90,0 m²).

Tabela 80. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania

Jednostka	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	92,7	90,3	88,6	88,7	92,9	92,3	90,0
Województwo Podkarpackie	106,5	108,1	101,9	102,8	110,5	105,7	110,8
Powiat Leski	140,6	118,2	139,9	97,1	149,4	136,2	120,2
Miasto i Gmina Lesko	155,0	88,3	125,8	66,1	140,5	144,9	82,3
Gmina Olszanica	150,3	133,0	118,2	129,1	156,9	127,5	128,7
Gmina Baligród	113,7	142,0	134,0	107,3	154,7	94,9	109,3
Gmina Solina	128,8	156,1	161,8	154,7	120,9	142,6	154,2
Gmina Cisna	154,0	131,8	151,4	134,1	178,0	180,1	175,6
Powiat Bieszczadzki	103,5	130,0	134,1	92,4	140,5	136,3	86,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Zgodnie z danymi z Banku Danych Lokalnych w 2023 roku najwięcej izb na jedno mieszkanie, na analizowanym terenie wypadało w Gminie Cisna, w której wskaźnik wynosił 5,3, a najmniejszą liczbę odnotowano w Mieście i Gminie Lesko, w której wskaźnik wyniósł 3,7. Generalnie na terenie powiatu leskiego odnotowano spadek przeciętnej liczby izb w 1 mieszkaniu oddanym do użytkowania w badanym okresie czasu, z 6,3 w 2017 roku do 4,4 w 2023 roku.

Tabela 81. Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu oddanym do użytkowania

Jednostka	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	3,9	3,9	3,8	3,8	3,9	3,9	3,8
Województwo Podkarpackie	4,6	4,7	4,4	4,4	4,6	4,4	4,5
Powiat Leski	6,3	4,7	5,7	4,0	5,6	4,9	4,4
Miasto i Gmina Lesko	6,1	3,4	5,7	3,0	5,1	5,8	3,7
Gmina Olszanica	6,4	5,5	5,2	5,4	6,1	5,1	4,9
Gmina Baligród	6,0	5,4	5,1	5,5	5,4	3,4	4,2
Gmina Solina	6,0	6,3	6,0	5,9	5,7	5,1	5,1
Gmina Cisna	7,0	5,5	6,4	4,5	5,9	5,9	5,3
Powiat Bieszczadzki	4,1	5,2	5,3	3,6	4,7	4,7	3,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

1.5. Diagnoza obszaru przestrzennego

1.5.1. Gospodarka wodna

Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu jest priorytetem ujętym w „Strategii rozwoju województwa - Podkarpackie 2030”. Zrównoważony rozwój powinien godzić gospodarcze i rekreacyjne wykorzystanie zasobów naturalnych.

Podczas suszy hydrologicznej na 70,23% obszaru Polski zasoby nienaruszalne wód powierzchniowych nie zostają wyeksploatowane. Oznacza to, że mimo niskich stanów wód wszyscy użytkownicy wód zlewni nie mają problemu z pojawiającym się brakiem wody. Również ekosystemy wodne i zależne od wód funkcjonują prawidłowo. Nie oznacza to jednak, że sytuacja nie może ulec pogorszeniu, np. w wyniku zwiększenia liczby użytkowników wód w zlewni (np. wzrostu liczby turystów), dlatego należy podejmować działania zmierzające do odpowiedniego eksploataowania zasobów wodnych i ich retencji.

Wody powierzchniowe są istotnym elementem krajobrazu powiatu leskiego wpływającym na jego różnorodność i atrakcyjność. Udział wód powierzchniowych w ogólnej powierzchni powiatu przedstawia się następująco:

Tabela 82. Powierzchnia Powiatu Leskiego pod wodami

Wyszczególnienie	Powierzchnia gminy pod wodami ha / %
Powiat Leski	3 006ha / 3,60%
Miasto i Gmina Lesko	318ha / 2,85%
Gmina Olszanica	120ha / 1,28%
Gmina Baligród	112ha / 0,71%
Gmina Solina	2 265ha / 12,28%
Gmina Cisna	191ha / 0,66%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych jst

Największy udział w ogóle powierzchni, wody powierzchniowe mają w gminie Solina – stanowią 12,28% jej powierzchni, najmniej natomiast w gminie Cisna – 0,66%.

Zasoby wód stanowią gwarancję ciągłości procesów przyrodniczych. Decydują zarówno o zachowaniu bioróżnorodności, jak i możliwościach rozwoju społecznego i gospodarczego. W tabeli poniżej zostały zestawione zbiorniki wodne (zbiorniki retencyjne i stawy) występujące na obszarze powiatu w podziale na gminy.

Tabela 83. Wykaz zbiorników wodnych na obszarze gmin Powiatu Leskiego

JEDNOSTKA	Zbiorniki wodne/ stawy
Miasto i Gmina Lesko	Stawy rybne i retencyjne – występują w okolicach miejscowości Postolów, Hoczew i Bezmiechowa, często jako własność prywatna lub użytkowane przez lokalne koła wędkarskie.
Gmina Olszanica	Stawy w Uhercach Mineralnych – niewielkie zbiorniki wodne, często użytkowane przez lokalnych rolników lub wędkarzy. Stawy w Olszanicy i Wańkowej – pełnią funkcje retencyjne i rekreacyjne, choć są to obiekty o charakterze prywatnym lub komunalnym.
Gmina Baligród	Zbiorniki retencyjne i stawy – występują w okolicach miejscowości Baligród, Mchawa i Bystre, często jako obiekty prywatne lub użytkowane przez rolników i wędkarzy. Stawy w Baligrodzie i okolicach – niewielkie zbiorniki wodne, wykorzystywane do hodowli ryb lub jako elementy krajobrazu przy gospodarstwach agroturystycznych.
Gmina Solina	Jeziro Solińskie – największy sztuczny zbiornik wodny w Polsce, o powierzchni ok. 22 km ² i długości linii brzegowej sięgającej 156 km. Powstało w wyniku budowy zapory wodnej na Sanie i Solince. To centrum turystyki wodnej, żeglarstwa, wędkarstwa i rekreacji. Jeziro Myczkowskie – mniejszy zbiornik retencyjny położony poniżej zapory w Solinie, zasilany przez San. Często wykorzystywany do celów energetycznych i rekreacyjnych. Stawy w Myczkowcach – wykorzystywane przez lokalne gospodarstwa rybne i agroturystyczne. Zbiorniki przy ośrodkach wypoczynkowych – np. w Polańczyku, Zawozie czy Chrewcie, często pełnią funkcję rekreacyjną lub krajobrazową.
Gmina Cisna	Zbiornik retencyjny w Cisnej – zmodernizowany w ramach inwestycji gminnej, służy jako rezerwuuar wody pitnej i przeciwpożarowej. Małe stawy w Dołżycy i Kalnicy – prywatne, wykorzystywane do celów gospodarczych lub rekreacyjnych.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych JST

Powiat leski w ramach podziału Jednolitych Wód Powierzchniowych wchodzi w skład 15 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych scharakteryzowanych w Tabeli nr 85.

Tabela 84. Charakterystyka JCWP na terenie Powiatu Leskiego

Nazwa JCWP	Olszanka	Tyrawka	San od zb. Myczkowce do Tyrawki	Bereźnica	Ośława	Kalniczka	Dyrbek	Hoczewka
Powiat	Powiat Leski	Powiat Leski	Powiat Leski	Powiat Leski	Powiat Leski	Powiat Leski	Powiat Leski	Powiat Leski
Gmina	Miasto i Gmina Lesko, Gmina Olszanica, Gmina Solina	Miasto i Gmina Lesko, Gmina Olszanica,	Miasto i Gmina Lesko, Gmina Olszanica, Gmina Solina, Gmina Baligród	Miasto i Gmina Lesko, Gmina Solina, Gmina Baligród	Miasto i Gmina Lesko, Gmina Cisna, Gmina Baligród	Miasto i Gmina Lesko, Gmina Baligród	Miasto i Gmina Lesko, Gmina Olszanica,	Miasto i Gmina Lesko, Gmina Cisna, Gmina Baligród, Gmina Solina
Europejski kod JCWP	RW20000422169	RW2000072233299	RW200008223319	RW2000042215569	RW20000422299	RW20000722289	RW200004221949	RW200004221899
Długość JCWP	66.49km	54.08km	52.88km	16.83km	175.34km	25.41km	12.31km	74.15km
Powierzchnia JCWP	132.92km ²	129.26km ²	177.21km ²	23.49km ²	431.04km ²	75.19km ²	25.63km ²	178.38km ²
Obszar dorzecza	obszar dorzecza Wisły	obszar dorzecza Wisły	obszar dorzecza Wisły	obszar dorzecza Wisły	obszar dorzecza Wisły	obszar dorzecza Wisły	obszar dorzecza Wisły	obszar dorzecza Wisły
Region wodny	region wodny Górnej-Wschodniej Wisły	region wodny Górnej-Wschodniej Wisły	region wodny Górnej-Wschodniej Wisły	region wodny Górnej-Wschodniej Wisły	region wodny Górnej-Wschodniej Wisły	region wodny Górnej-Wschodniej Wisły	region wodny Górnej-Wschodniej Wisły	region wodny Górnej-Wschodniej Wisły
Właściwe RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie
Typ JCWP	RWf_krz - Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze krzemianowym	RWf_wap - Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze węglanowym	RsW_wap - Średnia rzeka na podłożu węglanowym	RWf_krz - Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze krzemianowym	RWf_krz - Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze krzemianowym	RWf_wap - Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze węglanowym	RWf_krz - Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze krzemianowym	RWf_krz - Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze krzemianowym
Status JCWP	naturalna część wód	naturalna część wód	naturalna część wód	naturalna część wód	naturalna część wód	naturalna część wód	naturalna część wód	naturalna część wód
Ocena stanu	zły stan wód	zły stan wód	zły stan wód	brak danych	zły stan wód	zły stan wód	zły stan wód	zły stan wód
Ocena zagrożenia	zagrożona	zagrożona	zagrożona	niezagrożona	niezagrożona	niezagrożona	zagrożona	zagrożona
Cel środowiskowy - stan/potencjał ekologiczny	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego San w obrębie JCWP (dla łososia); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych; zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego San w obrębie JCWP (dla troci wędrowniej)	dobry stan ekologiczny	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Ośława od ujścia do ujścia Oślawy (dla łososia); zapewnienie drożności cieku według wymagań	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Hoczewka od ujścia do ujścia Mchawki (dla łososia); zapewnienie drożności cieku według wymagań

					gatunków chronionych			gatunków chronionych
Cel środowiskowy - stan chemiczny	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(g,h,i)perylene(w), związki tributylocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), związki tributylocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	dobry stan chemiczny	dobry stan chemiczny	dobry stan chemiczny	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
Ekoregion wg. Kondrackiego	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Karpaty (10)

Nazwa JCWP	San do Chmiela	San od Chmiela do zb. Solina	San od zb. Solina do zb. Myczkowce	Zb. Solina	Solinka	Zb. Myczkowce	Wołkowyjka
Powiat	Powiat Leski	Powiat Leski	Powiat Leski	Powiat Leski	Powiat Leski	Powiat Leski	Powiat Leski
Gmina	Gmina Cisna	Gmina Cisna, Gmina Solina	Gmina Olszanica, Gmina Solina	Gmina Solina	Gmina Baligród, Gmina Cisna, Gmina Solina	Gmina Olszanica, Gmina Solina	Gmina Baligród, Gmina Cisna, Gmina Solina
Europejski kod JCWP	RW200004221171	RW200004221399	RW200004221559	RW200023221399	RW2000042213499	RW200021221559	RW200004221389
Długość JCWP/Powierzchnia JCW	182.48km	67.91km	16.12km	21.16 km ²	142.16km	1.62 km ²	12.64km
Powierzchnia JCWP	479.67 km ²	113.94 km ²	21.48 km ²	89.66 km ²	319.36 km ²	6.33 km ²	29.90 km ²
Obszar dorzecza	obszar dorzecza Wisły	obszar dorzecza Wisły	obszar dorzecza Wisły	obszar dorzecza Wisły	obszar dorzecza Wisły	obszar dorzecza Wisły	obszar dorzecza Wisły
Region wodny	region wodny Górnej-Wschodniej Wisły	region wodny Górnej-Wschodniej Wisły	region wodny Górnej-Wschodniej Wisły	region wodny Górnej-Wschodniej Wisły	region wodny Górnej-Wschodniej Wisły	region wodny Górnej-Wschodniej Wisły	region wodny Górnej-Wschodniej Wisły
Właściwe RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie
Typ JCWP	RWf_krz - Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze krzemianowym	RWf_krz - Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze krzemianowym	RWf_krz - Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze krzemianowym	Zbiornik limniczny	RWf_krz - Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze krzemianowym	R - Zbiornik reolimniczny	RWf_krz - Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze krzemianowym
Status JCWP	naturalna część wód	naturalna część wód	naturalna część wód	silnie zmieniona część wód	naturalna część wód	silnie zmieniona część wód	naturalna część wód
Ocena stanu	zły stan wód	zły stan wód	zły stan wód	brak danych	zły stan wód	zły stan wód	zły stan wód
Ocena zagrożenia	zagrożona	zagrożona	zagrożona	zagrożona	niezagrożona	zagrożona	zagrożona

Cel środowiskowy - stan/potencjał ekologiczny	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [EFI+PL/IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [MMI]); pozostałe wskaźniki - II klasa jakości)	dobry potencjał ekologiczny	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	dobry potencjał ekologiczny	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych
Cel środowiskowy - stan chemiczny	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w),związki tributyllocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w),benzo(b)fluoranten(w), benzo(g,h,i)perylene(w),fluoranten(w),związki tributyllocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w),związki tributyllocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w),związki tributyllocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w),fluoranten(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w),związki tributyllocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w),benzo(b)fluoranten(w), benzo(g,h,i)perylene(w),fluoranten(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
Ekoregion wg. Kondrackiego	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Karpaty (10)

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?qpmmap=gpPGW

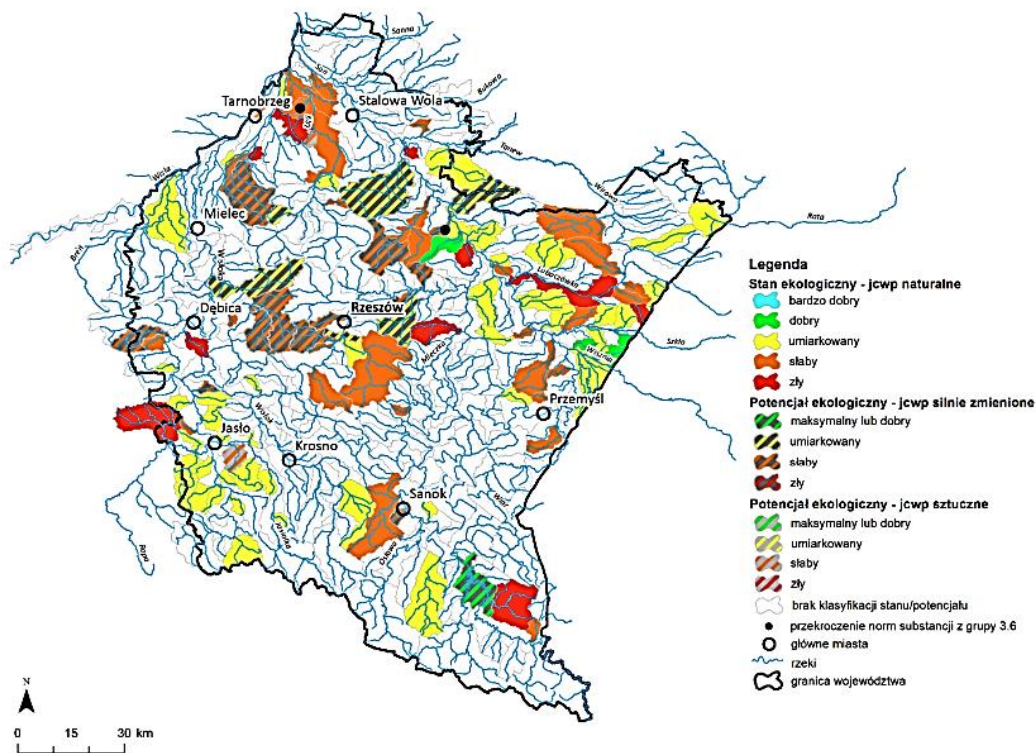
Powiat Leski położony jest w południowo-wschodniej Polsce, w Bieszczadach, gdzie sieć rzeczna jest dobrze rozwinięta i dostosowana do górskiego ukształtowania terenu. Główne rzeki przepływające przez ten obszar to San, który jest jedną z najważniejszych rzek regionu oraz jego liczne dopływy, takie jak Solinka i Osława.

Układ sieci rzecznej jest typowy dla obszarów górskich – rzeki mają pierzasty układ, co oznacza, że ich dopływy wpadają do głównej rzeki pod ostrymi kątami, tworząc charakterystyczny wzór. Występują tu także układy asymetryczne, gdzie jedna strona dorzecza ma więcej dopływów niż druga, co jest związane z budową geologiczną i rzeźbą terenu.

Wszystkie Jednolite Części Wód, z wyjątkiem Bereźnicy, dla której brak jest oceny stanu wód, niestety mają zły stan wód, co oznacza, że ich jakość nie spełnia wymaganych norm ekologicznych. Jest to ważna informacja z punktu widzenia ochrony środowiska i planowania działań naprawczych.

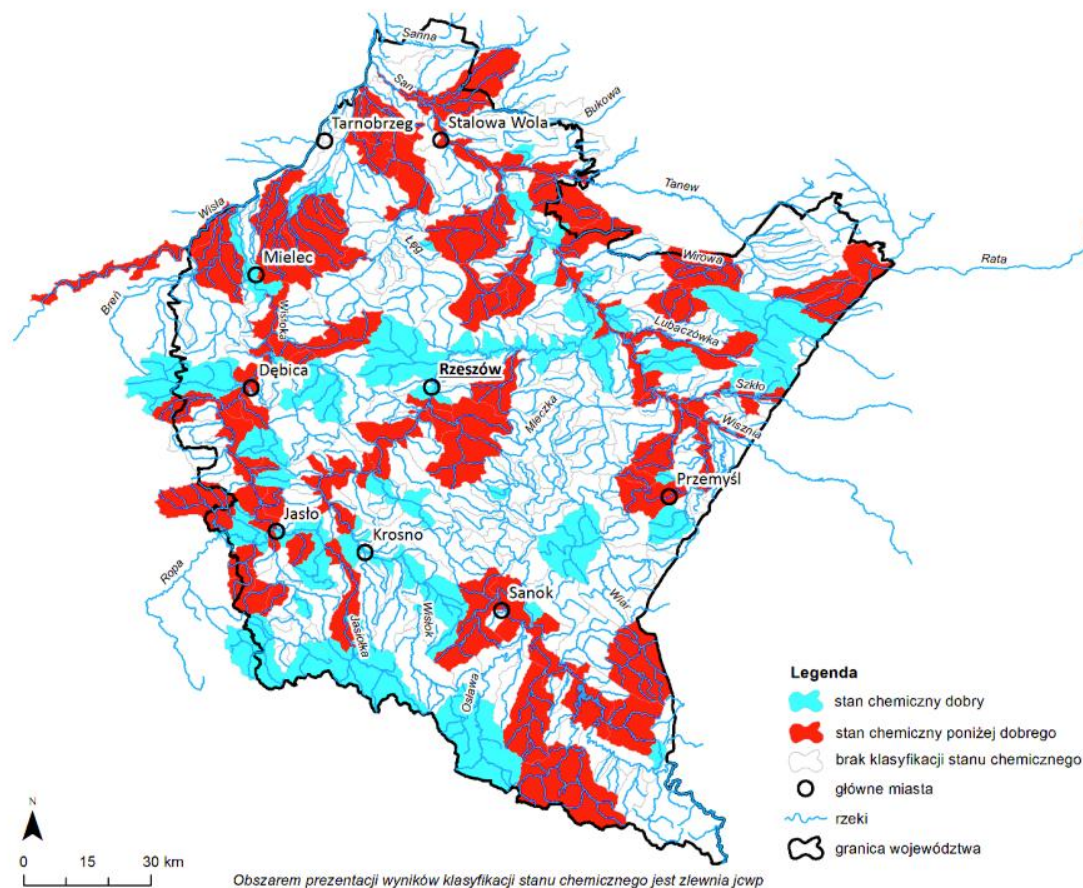
Teren powiatu leskiego leży w Jednolitej Części Wód Podziemnych o numerze 168. Charakterystykę tych wód podziemnych przedstawia poniższa tabela.

Rysunek 3. Wyniki klasyfikacji stanu i potencjału ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych w Województwie Podkarpackim

Źródło: Opracowanie na podstawie Raportu o stanie środowiska w Województwie Podkarpackim. Raport 2020.

Rysunek 4. Wyniki klasyfikacji stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych w Województwie Podkarpackim

Źródło: Opracowanie na podstawie Raportu o stanie środowiska w Województwie Podkarpackim. Raport 2020

Tabela 85. Charakterystyka Jednolitych Części Wód Podziemnych obejmujących obszar Powiatu Leskiego

Europejski kod JCWPd	GW2000168
Powierzchnia JCWPd	2795.37km ²
Obszar dorzecza	obszar dorzecza Wisły
Region wodny	region wodny Górnej-Wschodniej Wisły
Właściwe RZGW	RZGW w Rzeszowie
Ocena stanu ilościowego	dobry
Ocena stanu chemicznego	dobry
Cel środowiskowy - stan ilościowy	dobry stan ilościowy
Cel środowiskowy - stan chemiczny	dobry stan chemiczny
Ocena ryzyka nieosiągnięcia Celów środowiskowych	niezagrożona

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpPGW

Na terenie powiatu występują poziomy wodonośne czwartorzędowe i trzeciorzędowe, które charakteryzują się stosunkowo dobrą naturalną ochroną przed zanieczyszczeniami, co zmniejsza ryzyko bezpośredniego skażenia wód gruntowych odpadami i ściekami. Jednak indywidualne ujęcia wody, czyli studnie kopane i wiercone, mogą być bardziej narażone na lokalne zanieczyszczenia pochodzące np. z niewłaściwego gospodarowania odpadami, nieumiejętnego stosowania nawozów i pestycydów, czy wycieków z systemów kanalizacyjnych.

Aby zapobiec takim zagrożeniom, warto stosować odpowiednie środki ochronne i prewencyjne, takie jak:

- regularne badania jakości wody w indywidualnych ujęciach,
- odpowiednia lokalizacja studni – z dala od źródeł potencjalnych zanieczyszczeń,
- zastosowanie odpowiednich systemów filtracji wody,

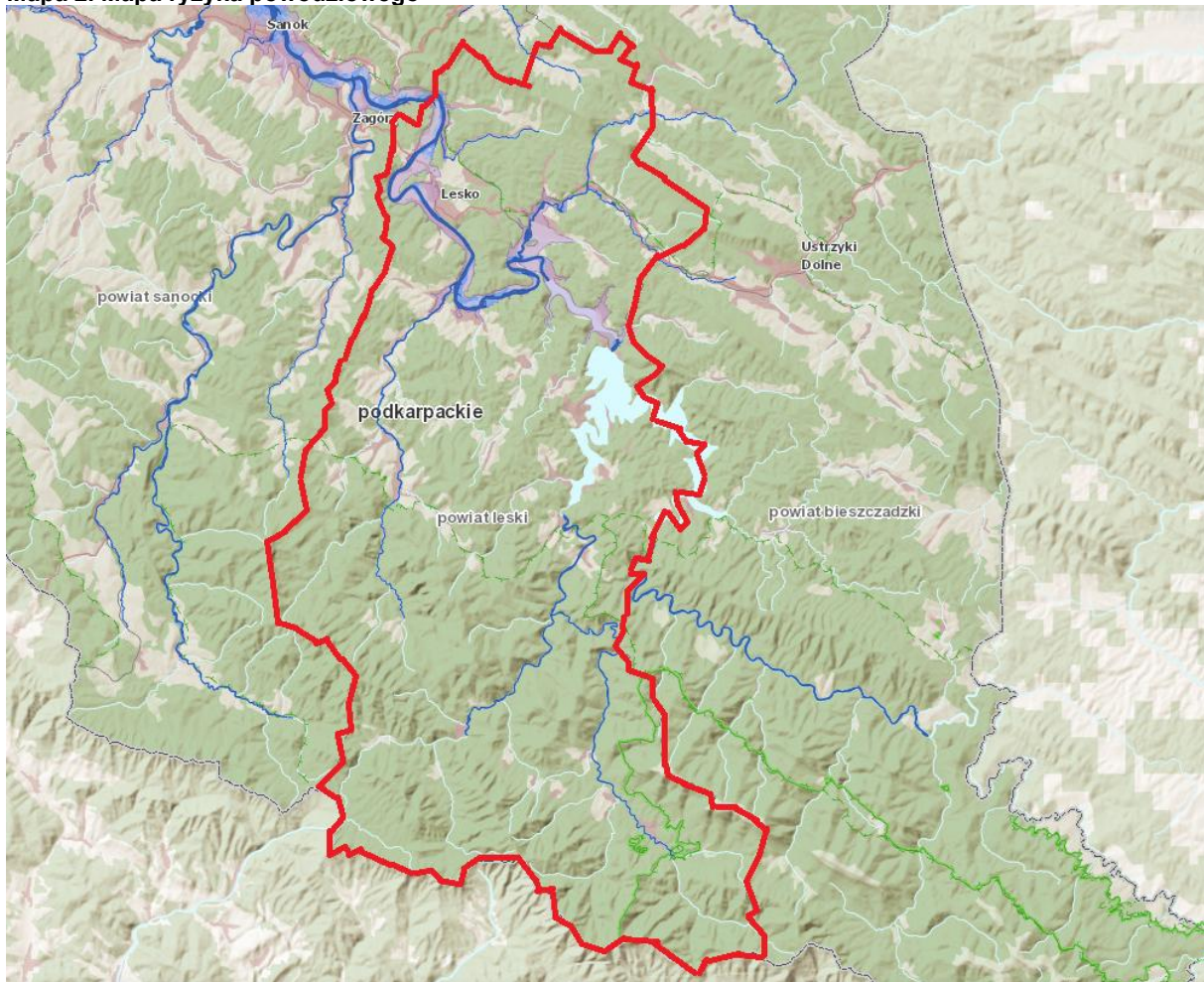
- edukacja mieszkańców w zakresie właściwego gospodarowania ściekami i odpadami.

W Polskim systemie prawnym istnieją dwa kluczowe dokumenty diagnozujące sytuację polskich zasobów wodnych: Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy oraz Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym.

Powiat leski, położony w dorzeczu Sanu (San zaś w dorzeczu Wisły), charakteryzuje się niskim stopniem urbanizacji (zabudowa stanowi 2,58% jego powierzchni). Dominują tu tereny leśne, górskie i naturalne ekosystemy, co sprawia, że zabudowa jest rozproszona i wkomponowana w krajobraz. Na obszarze dorzecza Sanu, w granicach powiatu, jak już wyżej wspomniano wyznaczonych jest obecnie 15 jednolitych części wód – rzek i zbiorników (w całym dorzeczu Wisły jest ich 2 660). Nie występują tu jednolite części wód przejściowych, jednolite części wód przybrzeżnych, ani jednolite części wód jezior.

Poniżej zamieszczone mapy prezentują obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie powiatu leskiego.

Mapa 2. Mapa ryzyka powodziowego

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpmZP

W Planie Zarządzania Ryzykiem Powodziowym na liście działań znalazły się m.in. inwestycje zaplanowane do realizacji w granicach powiatu tj.:

- 1. budowa i modernizacja urządzeń przeciwpowodziowych**
 - wzmocnienie i podniesienie wałów przeciwpowodziowych na newralgicznych odcinkach rzek (San i Wetlina, które są najbardziej narażone na wezbrania),
 - modernizacja istniejących zbiorników retencyjnych i budowa nowych obiektów retencyjnych.
- 2. Oczyszczanie i pogłębianie koryt rzek i potoków**
 - usuwanie naniesionych osadów i zatorów, które mogą utrudniać odpływ wód,
 - regulacja koryt, aby zwiększyć przepustowość cieków wodnych.

3. **Budowa systemów monitoringu i wczesnego ostrzegania**
 - instalacja czujników poziomu wody oraz stacji meteorologicznych,
 - rozwój systemów informacyjnych i alarmowych dla mieszkańców.
4. **Zwiększenie retencji wodnej na terenach zalewowych**
 - tworzenie naturalnych i sztucznych zbiorników retencyjnych, retencyjnych zbiorników pierwszego spływu,
 - rewitalizacja terenów podmokłych i obszarów zielonych zdolnych do magazynowania wody.
5. **Edukacja i przygotowanie społeczności lokalnej**
 - kampanie informacyjne dotyczące postępowania w przypadku zagrożenia powodziowego,
 - szkolenia i ćwiczenia dla służb ratowniczych i mieszkańców.

Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy został opracowany na okres 6 lat (2021-2027). W ramach planu wyodrębniono cele szczegółowe:

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dostępności zasobów wodnych,
- zwiększanie retencjonowania (magazynowania) wód,
- edukacja w zakresie oszczędzania wody, zwłaszcza w okresach suszy i koordynacja działań powiązanych z suszą,
- stworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

W ramach PZRP określono 3 cele główne, którym odpowiada 13 celów szczegółowych:

- 1) zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego:
 - utrzymanie oraz zwiększenie istniejącej zdolności retencyjnej zlewni,
 - wyeliminowanie lub unikanie wzrostu zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią,
 - określenie warunków możliwego zagospodarowania obszarów chronionych obwałowaniami,
 - unikanie wzrostu oraz określenie warunków zagospodarowania na obszarach o niskim (Q 0,2%) prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi;
- 2) obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego:
 - ograniczenie istniejącego zagrożenia powodziowego,
 - ograniczenie istniejącego zagospodarowania,
 - ograniczenie wrażliwości obiektów i społeczności na zagrożenie powodziowe;
- 3) poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym:
 - doskonalenie prognozowania i ostrzegania o zagrożeniach meteorologicznych i hydrologicznych,
 - doskonalenie skuteczności reagowania ludzi, firm i instytucji publicznych na powódź,
 - doskonalenie skuteczności odbudowy i powrotu do stanu sprzed powodzi,
 - wdrożenie i doskonalenie skuteczności analiz popowodziowych,
 - budowa instrumentów prawnych i finansowych zniechęcających lub skłaniających do określonych zachowań zwiększających bezpieczeństwo powodziowe,
 - budowa programów edukacyjnych poprawiających świadomość i wiedzę na temat źródeł zagrożenia i ryzyka powodziowego.

W tabeli poniżej przedstawiono wykorzystanie dyspozycyjności zasobów wód powierzchniowych i stanu nienaruszalności zasobów wód powierzchniowych na obszarze dorzecza Wisły. Można zauważyć że istnieje niewielkie ryzyko braku dostępności wody. Bardzo intensywny stopień wykorzystania zasobów występuje jedynie na poziomie 11,15%, a we wskaźniku stanu nienaruszalnych zasobów wód powierzchniowych istnieje nadwyżka przepływu do dyspozytorni na poziomie 42,37%.

Tabela 86. Wyniki wskaźników stopnia wykorzystania dyspozycyjnych zasobów wód powierzchniowych i stanu nienaruszalnych zasobów wód powierzchniowych w obszarze Dorzecza Wisły

Nazwa obszaru dorzecza	Stopień wykorzystania dyspozycyjnych zasobów wód powierzchniowych [%]			Wskaźnik stanu nienaruszalnych zasobów wód powierzchniowych w czasie suszy hydrologicznej [%]		
	normlany	intensywny	Bardzo intensywny	Istnieje nadwyżka przepływu do dyspozycji	Brak nadwyżki przepływu do dyspozycji	Brak możliwości realizowania potrzeb użytkowników i ekosystemów
Dorzecze Wisły	22,22	25,36	11,15	42,37	3,47	13,21

Źródło: Plan przeciwdziałania skutkom suszy z dn. 03.09.2021 r.

W powiecie występują gleby średnio i mało podatne na suszę - Kategoria III (30,07%) i Kategoria IV (17,32%).

Tabela 87. Kategorie podatności gleb na suszę rolniczą, hydrologiczną, hydrogeologiczną

Nazwa obszaru dorzecza	Kategoria I gleba bardzo podatna na suszę	Kategoria II gleba podatna na suszę	Kategoria III gleba średnio podatna na suszę	Kategoria IV gleba mało podatna na suszę
Dorzecze Wisły	26,02	26,58	30,07	17,32

Źródło: Plan przeciwdziałania skutkom suszy z dn. 03.09.2021r.

Jakość wód często jest uzależniona od właściwie prowadzonej gospodarki wodno-kanalizacyjnej i racjonalnego zarządzania opadami.

W analizowanym przedziale czasowym woda była używana wyłącznie przez mieszkańców analizowanego obszaru, nie odnotowano zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej.

Tabela 88. Zużycie wody w m³ na 1 mieszkańca

Jednostka	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	31,8	33,3	33,7	34,0	33,7	34,0	34,4
Województwo Podkarpackie	22,9	23,3	23,9	24,8	24,7	24,9	24,8
Powiat Leski	16,5	16,4	16,0	16,2	17,3	15,1	16,2
Miasto i Gmina Lesko	19,3	19,2	19,2	17,4	18,7	15,8	16,8
Gmina Olszanica	3,7	3,7	3,8	3,4	3,6	4,0	4,2
Gmina Baligród	16,1	16,8	15,2	12,2	13,2	11,2	13,1
Gmina Solina	22,1	22,5	21,0	27,0	28,6	24,6	27,5
Gmina Cisna	18,4	14,8	15,3	17,4	19,3	19,3	15,7
Powiat Bieszczadzki	18,4	19,4	19,8	19,4	19,7	19,1	18,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

W przypadku powiatu leskiego zużycie wody w m³ na 1 jego mieszkańca jest znacznie niższe niż w województwie podkarpackim, kraju, a także powiecie bieszczadzkim. Ponadto w latach 2017-2023 odnotowano nieznaczny spadek w analizowanym zużyciu.

W granicach administracyjnych powiatu największe zużycie odnotowano w gminie Solina – 27,5m³. Z kolei najmniejsze zużycie odnotowano w gminie Olszanica, które wyniosło w 2023 roku 4,2m³. W przypadku obu wymienionych gmin odnotowano wzrost zużycia wody w latach 2017-2023, natomiast w pozostałych gminach powiatu nastąpił spadek analizowanego wskaźnika.

Z analizy rodzajów ścieków oczyszczanych w ciągu roku na terenie powiatu leskiego wynika, że 100% ścieków jest oczyszczanych biologicznie, a szczegółowe dane zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 89. Rodzaje ścieków oczyszczanych na terenie Powiatu Leskiego w 2023r.

Wyszczególnienie	oczyszczane łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi	oczyszczane razem	oczyszczane biologicznie	oczyszczane biologicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków ogółem
Polska	2 019 513	1 390 700	218 307	1 172 050
Województwo Podkarpackie	109 827	68 161	21 464	46 697
Powiat Leski	1 298	1 166	655	511
Miasto i Gmina Lesko	534	480	0	480
Gmina Olszanica	98	84	84	0
Gmina Baligród	66	64	64	0
Gmina Solina	474	465	465	0
Gmina Cisna	126	73	42	31
Powiat Bieszczadzki	1 017	336	53	283

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

1.5.2. Ochrona środowiska i przyrody

Teren powiatu objęty jest ochroną obszaru w formie parku narodowego, parku krajobrazowego, rezerwatów, Programu Natura 2000, wydzielone są w jego obrębie również obszary specjalnych siedlisk oraz obszaru chronionego krajobrazu i pomników przyrody. W 2023 roku występowały następujące formy ochrony przyrody: 1 park narodowy, 3 parki krajobrazowe, 9 rezerwatów przyrody, 1 obszar chronionego krajobrazu oraz 5 obszarów „Natura 2000”. Wszystkie zostały szczegółowo opisane w tabeli poniżej.

Tabela 90. Formy ochrony przyrody na terenie Powiatu Leskiego w 2023 roku

Forma Ochrony	Nazwa
park narodowy	<p>Bieszczadzki Park Narodowy – to jeden z największych parków narodowych w Polsce, obejmujący południowo-wschodnią część województwa (Karpaty Wschodnie), w tym tereny powiatu leskiego. Powstał w 1973 roku i obecnie zajmuje powierzchnię 292,02 km² (z czego 60,90km² na terenie powiatu - w Gminie Cisna). Znaczną część tego obszaru stanowią obszary objęte ochroną ścisłą.</p> <p><u>Charakterystyka Parku:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Położenie: Park obejmuje fragmenty Bieszczadów Zachodnich, w tym masyw Tarnicy (1346 m n.p.m.), Krzemienia (1335 m) i Halicza (1333 m). • Ochrona przyrody: Park jest częścią Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie”, a od 2021 roku 11% jego powierzchni wpisano na listę światowego dziedzictwa UNESCO. • Flora i fauna: Park chroni unikalne ekosystemy, w tym połoniny oraz lasy bukowe i jodłowe. Jest ostoją dużych drapieżników, takich jak: rysie, wilki, niedźwiedzie brunatne, a także żubrów i jeleni karpackich. • Turystyka: Na terenie Parku znajdują się liczne szlaki piesze, w tym popularne trasy na Połoninę Wetlińską, Połoninę Caryńską oraz w dolinie górnego Sanu. <p>Park jest niezwykle cennym obszarem przyrodniczym, który przyciąga turystów swoją dziką naturą i malowniczymi krajobrazami.</p>

parki krajobrazowe	<p>Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy to jeden z największych parków krajobrazowych w Polsce, położony w Bieszczadach Zachodnich, na terenie powiatu leskiego i Sanockiego. Został utworzony w 1992 roku i zajmuje powierzchnię 51 461 ha.</p> <p><u>Charakterystyka Parku:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Położenie: Park leży na zachód od Bieszczadzkiego Parku Narodowego i Parku Krajobrazowego Doliny Sanu, stanowiąc ich otulinę. • Krajobraz: Obejmuje cztery równoległe pasma górskie, wzdłuż których płyną rzeki, m.in. Oślawa, Solinka, Wetlina i Hoczewka. • Flora: Występuje tu żyzna buczyna karpacka, a także rzadkie gatunki roślin, np. ciemiernik czerwony, który w Polsce rośnie tylko w masywie Jasła i Hyrlatej. • Fauna: Park jest ostoją dużych drapieżników, takich jak: rysie, wilki, niedźwiedzie brunatne, a także żubrów i jeleni karpackich. • Rezerваты przyrody: Na terenie parku znajdują się m.in.: Sine Wiry, Zwieżło (Jezioro Duszatyńskie), Przełom Oślawy pod Duszatynem, Gołoborze, Cisy na Górze Jawor. • Turystyka: Park oferuje liczne szlaki piesze i rowerowe, a jego malownicze krajobrazy przyciągają turystów przez cały rok. <p>Park jest częścią Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie”, co podkreśla jego wyjątkową wartość przyrodniczą.</p> <p>Park Krajobrazowy Doliny Sanu to malowniczy obszar chroniony w północnej części Bieszczadów, obejmujący dolinę górnego Sanu oraz pasmo Otrytu. Został utworzony w 1992 roku i zajmuje powierzchnię 277,28 km².</p> <p><u>Charakterystyka Parku:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Położenie: Park leży w Województwie Podkarpackim, na terenie gmin: Czarna, Lutowiska, a w granicach powiatu leskiego w Gminie Solina. Graniczy z Bieszczadzkim Parkiem Narodowym, Ciśniańsko-Wetlińskim Parkiem Krajobrazowym oraz ukraińskim Nadszańskim Regionalnym Parkiem Krajobrazowym. • Krajobraz: Obejmuje dolinę górnego Sanu od Beniowej po Jezioro Solińskie oraz północne zbocza głównych pasm Bieszczadów. • Flora: Dominują tu lasy bukowe, a niemal połowa drzewostanów ma ponad 100 lat. • Fauna: Park jest ostoją rzadkich gatunków, takich jak: żubr, niedźwiedź brunatny, ryś, a także wąż Eskulapa (najdłuższy gad Europy, objęty ścisłą ochroną gatunkową, jest wężem dusicielem – w Bieszczadach i na Pogórzu Przemyskim liczbę jego osobników szacuje się na ok. 100). • Rezerваты przyrody: m.in.: Zakole, Krywe (Rezerwat przyrody „Krywe” częściowo leży na terenie Tworylnego), Hulskie im. Stefana Myczkowskiego, oraz Śnieżycy wiosenna w Dwerniczku. • Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe: Na terenie parku znajdują się także obiekty o znaczeniu historycznym i kulturowym, takie jak: dawna wieś Krywe, dawna wieś Smolnik, cerkiew w Hulskiem, młyn w Hulskiem, cmentarz w Stuposianach oraz cmentarz w Ruskiem. <p>Park jest częścią Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie”.</p> <p>Park Krajobrazowy Gór Słonnych to jeden z największych parków krajobrazowych w Województwie podkarpackim. obejmuje obszary w</p>
--------------------	---

	<p>powiatach leskim, sanockim i bieszczadzkim. Został utworzony w 1992 roku i zajmuje powierzchnię 561,88 km².</p> <p><u>Charakterystyka parku:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Położenie: Park obejmuje pasma Gór Słonnych i Chwaniowa, typowe dla Karpat Wschodnich. Leży na terenie gmin Lesko, Olszanica, Sanok, Tyrawa Wołoska i Ustrzyki Dolne. • Krajobraz: Dominują tu buczyny karpackie, które zajmują ponad 73% powierzchni parku. Występują tu także liczne doliny rzeczne i malownicze przełęcze. • Flora: Na szatę roślinną parku składa się około 900 gatunków roślin naczyniowych, wyróżniających się wysokim stopniem naturalności. • Fauna: Park jest ostoją dużych drapieżników, takich jak: rysie, wilki, niedźwiedzie brunatne, a także rzadkich gatunków ptaków i płazów. • Rezerваты przyrody: Na terenie parku znajduje się 9 rezerwatów, m.in.: Buczyna w Wańkowej, Chwaniów, Cisy w Srednicy, Dyrbek, Góra Sobień, Nad Trzciancem, Na Opalonym oraz Na Oratyku, Polanki. • Turystyka: Przez park przebiega wiele szlaków turystycznych, w tym Szlak Nadszańskich Umocnień – Linia Mołotowa, który jest popularnym szlakiem rowerowym. <p>Park Krajobrazowy Gór Słonnych to niezwykle cenny obszar przyrodniczy, który oferuje zarówno piękne krajobrazy, jak i bogactwo fauny i flory.</p>
rezerваты przyrody	<p>Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie” to wyjątkowy obszar chronionej przyrody, obejmujący tereny położone w Polsce, na Słowacji i na Ukrainie. Powstał w 1992 roku w ramach programu UNESCO „Człowiek i Biosfera”, a jego powierzchnia wynosi 2080,89 km², z czego 1087,24 km² znajduje się w Polsce.</p> <p><u>Charakterystyka rezerwatu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Obszar ochrony: W skład rezerwatu wchodzi Bieszczadzki Park Narodowy, Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy oraz Park Krajobrazowy Doliny Sanu. • Strefy ochronne: Rezerwat podzielony jest na trzy strefy: <ul style="list-style-type: none"> – Strefa centralna – obszary ochrony ścisłej BdPN (ok. 70% powierzchni parku). – Strefa buforowa – obszary ochrony częściowej BdPN. – Strefa przejściowa – obejmuje oba parki krajobrazowe. • Znaczenie ekologiczne: jest to jeden z najważniejszych korytarzy ekologicznych w Europie, umożliwiający migrację dużych drapieżników, takich jak: niedźwiedzie brunatne, wilki, rysie oraz roślinożerców: żubrów, jeleni karpackich. • Unikalne ekosystemy: Rezerwat chroni pierwotne lasy bukowe, połoniny oraz doliny rzeczne, które są siedliskiem wielu rzadkich gatunków roślin i zwierząt. <p>Rezerwat jest pierwszym, trójstronnym rezerwatem biosfery na świecie, co podkreśla jego wyjątkową wartość przyrodniczą i znaczenie dla ochrony ekosystemów Karpat Wschodnich.</p> <p>Rezerwat przyrody „Bobry w Uhercach” to rezerwat faunistyczny, położony w miejscowości Uherce Mineralne (Gmina Olszanica) i</p>

Myczkowce (Gmina Solina). Został utworzony w **1994 roku** i zajmuje powierzchnię **27,16 ha**.

Charakterystyka rezerwatu:

- **Cel ochrony:** Zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych siedlisk bobra europejskiego (*Castor fiber*) w stanie niezmienionym.
- **Położenie:** Rezerwat znajduje się w dolinie Olszanki, w granicach Wschodniobeskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz obszaru Natura 2000 „Ostoja Góry Słonne”.
- **Historia:** Stanowisko bobrów odkryto w 1984 roku, dwa lata po ich reintrodukcji w dolinie Osławy na pograniczu Beskidu Niskiego i Bieszczadów.
- **Ekosystem:** Obszar obejmuje meandrującą rzekę oraz dawne wyrobiska żwiru, które stały się naturalnym siedliskiem bobrów.
- **Roślinność:** Występują tu łągi wierzbowo-topolowe oraz zarośla wierzbowe.

Bobry w Uhercach to jedno z najciekawszych miejsc w Bieszczadach, gdzie można obserwować działalność tych niezwykle zwierząt.

Rezerwat przyrody „Buczyna w Wańkowej” to rezerwat leśny, położony na terenie miejscowości **Wańkowa** (gmina Olszanica). Został utworzony w **2000 roku** i zajmuje powierzchnię **98,54 ha**.

Charakterystyka rezerwatu:

- **Cel ochrony:** Zachowanie naturalnych zbiorowisk leśnych, w tym buczyny karpackiej oraz lasów łągowych i łągowych.
- **Położenie:** Rezerwat znajduje się na południowo-wschodnim skraju Gór Słonnych, w obrębie Parku Krajobrazowego Gór Słonnych.
- **Flora:** Występuje tu 15 gatunków roślin chronionych, m.in.: tojad mołdawski, lilia złotogłów, parzydło leśne, storczyki (gnieźnik leśny, podkolan biały, szerokolistny), ciemiężca zielona, obrazki alpejskie, czerniec gronkowy oraz czosnek niedźwiedzi.
- **Fauna:** Rezerwat jest ostoją dużych ssaków, takich jak: jeleń karpacki, sarna, dzik, wilk, ryś, borsuk, kuna leśna, a także ptaków drapieżnych, m.in.: orła przedniego, orlika krzykliwego, puchacza, dzięciołów: dzięcioła czarnego i trójpalczastego oraz bociana czarnego.
- **Znaczenie ekologiczne:** Buczyna w Wańkowej jest jednym z najlepiej zachowanych fragmentów dawnej Puszczy Karpackiej, co czyni ją cennym obszarem dla badań przyrodniczych i ochrony ekosystemów.

To miejsce jest niezwykle malownicze i pełne dzikiej przyrody.

Rezerwat przyrody „Cisy na Górze Jawor” to rezerwat florystyczny położony na terenie miejscowości **Bystre** (gmina Baligród). Został utworzony w **1957 roku**, choć jego historia sięga okresu międzywojennego, kiedy to pierwsze wzmianki o skupisku cisów pojawiły się w **1924 roku**.

Charakterystyka Rezerwatu:

- **Powierzchnia:** 3,68 ha (pierwotnie 3,02 ha).

- **Położenie:** Znajduje się na południowym stoku Góry Jawor, w granicach Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego oraz Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie”.
- **Cel ochrony:** Zachowanie naturalnego stanowiska cisa pospolitego (*Taxus baccata*), który rośnie tu w pobliżu wschodniej granicy swojego zasięgu.
- **Flora:** Oprócz cisów występują tu także podkolan biały, lilia złotogłów, ostrożeń wschodniokarpacki oraz drzewostan jodłowo-bukowy.
- **Historia:** To pierwszy rezerwat cisowy w polskiej części Bieszczadów Zachodnich, utworzony pierwotnie w 1935 roku z inicjatywy prof. Szymona Wierdaka i właściciela dóbr w Zarszynie, Jana Wiktora.

Rezerwat „Cisy na Górze Jawor” to jedno z najciekawszych miejsc w Bieszczadach, gdzie można podziwiać te niezwykle drzewa w ich naturalnym środowisku.

Rezerwat przyrody „Dyrbek” to rezerwat leśny, położony na terenie gmin: **Lesko i Olszanica**. Został utworzony w **1996 roku** i zajmuje powierzchnię **130,11 ha**.

Charakterystyka rezerwatu:

- **Położenie:** Znajduje się w Parku Krajobrazowym Gór Słonnych, na południowo-zachodnim stoku wzniesienia o wysokości 640 m n.p.m.
- **Cel ochrony:** Zachowanie naturalnego zbiorowiska buczyny karpackiej, które jest typowe dla ekosystemów leśnych Karpat.
- **Flora:** Występują tu dobrze zachowane starodrzewia jaworowo-bukowo-jodłowe, z drzewami o obwodzie pni dochodzącym do 450 cm.
- **Fauna:** Rezerwat jest ostoją wielu gatunków ptaków, m.in.: orlika krzykliwego, puchacza, bociana czarnego, puszczyka uralskiego, a także dużych drapieżników, takich jak: niedźwiedź brunatny, wilk i ryś.
- **Rzeźba terenu:** Bogata sieć potoków ostro wcinających się w podłoże oraz wypukło-wklęsłe stoki tworzą unikalny krajobraz.

Rezerwat „Dyrbek” to jedno z najcenniejszych miejsc w Bieszczadach, gdzie można podziwiać pierwotne lasy i dziką przyrodę.

Rezerwat przyrody „Gołoborze” to rezerwat geologiczny i glebowy położony w Powiecie leskim, na terenie miejscowości Huczvice (gmina Baligród). Został utworzony w 1969 roku i zajmuje powierzchnię 12,03 ha.

Charakterystyka rezerwatu:

- **Położenie:** Znajduje się na stokach niewielkiego wzniesienia, pomiędzy doliną Potoku Rabskiego, a jego dwoma prawymi dopływami.
- **Cel ochrony:** Zachowanie gołoborza, czyli rumowiska skalnego, które stopniowo poddaje się sukcesji leśnej.
- **Geologia:** Obszar rezerwatu leży w obrębie łuski Bystrego, a rumowisko skalne budują grube bloki piaskowców.

- **Flora:** Występują tu łągi wierzbowo-topolowe, a także zróżnicowane zbiorowiska leśne, w tym żyzna buczyna karpacka oraz dolnoregłowy bór jodłowo-świerkowy.
- **Fauna:** Rezerwat jest ostoją wielu gatunków zwierząt, w tym: wilka, rysia, niedźwiedzia brunatnego oraz rzadkich gatunków ptaków.
- **Źródła mineralne:** Na terenie rezerwatu znajdują się naturalne źródła wód mineralnych, co dodatkowo podkreśla jego wartość przyrodniczą.

Rezerwat „Gołoborze” to unikalne miejsce w Bieszczadach, gdzie można obserwować procesy geologiczne i sukcesję roślinną.

Rezerwat przyrody „Góra Sobień” to rezerwat leśny położony na terenie miejscowości Manasterzec (Miasto i Gmina Lesko). Został utworzony w 1970 roku i zajmuje powierzchnię 5,34 ha.

Charakterystyka rezerwatu:

- **Położenie:** Znajduje się w Górach Słonnych, na wysokości 360 m n.p.m., w pobliżu ruin zamku Kmitów.
- **Cel ochrony:** Zachowanie fragmentu lasu mieszanego, w tym grądu lipowo-grabowego, buczyny karpackiej i łągu podgórskiego.
- **Flora:** Występuje tu ponad 200 gatunków roślin, w tym lilia złotogłów, tojad mołdawski, pierwiosnka wyniosła, żywiec gruczołowaty, miodunka ćma oraz cebulica dwulistna.
- **Fauna:** Rezerwat jest ostoją fauny kserotermicznej, obejmującej rzadkie gatunki owadów, pajęczaków i skąponogów. Występują tu także lis, sarna, tchórz, kuna leśna, myszolew, kumak górski, salamandra plamista, traszka alpejska, żmija zygzakowata, jaszczurka i zaskroniec.
- **Atrakcje turystyczne:** Na terenie rezerwatu znajduje się ścieżka przyrodnicza „Na Górze Sobień”, prowadząca do ruin zamku.

Rezerwat „Góra Sobień” to miejsce o wyjątkowych walorach przyrodniczych i historycznych, idealne na krótką wycieczkę.

Rezerwat przyrody „Sine Wiry” to rezerwat krajobrazowy, położony na terenie gmin Cisna, Solina i Czarna. Został utworzony w 1987 roku, zajmuje powierzchnię 444,50 ha.

Charakterystyka rezerwatu:

- **Położenie:** Znajduje się w granicach Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego, na terenie nadleśnictw: Cisna i Baligród.
- **Cel ochrony:** Zachowanie przełomowego odcinka rzeki Wetliny wraz z otaczającym ją zespołem leśnym, w tym fragmentami starodrzewu bukowo-jodłowego.
- **Flora:** Występują tu bogate zbiorowiska leśne, m.in.: buczyna karpacka, olszynka karpacka, kwaśna buczyna górską, jaworzyna górską z jęczynikiem, żyzna jedlina, olszynka bagienna.
- **Fauna:** Rezerwat jest ostoją wielu gatunków zwierząt, w tym: wilka, rysia, niedźwiedzia brunatnego, a także rzadkich gatunków ptaków.
- **Historia:** W 1980 roku osunięcie zbocza Połomy utworzyło Jezioro Szmaragdowe, które z biegiem lat uległo zamuleni.
- **Turystyka:** Na terenie rezerwatu znajdują się ścieżki przyrodnicze, a jego malownicze krajobrazy przyciągają turystów przez cały rok.

	<p>Rezerwat „Sine Wiry” to jedno z najbardziej urokliwych miejsc w Bieszczadach, idealne do pieszych wędrówek i obserwacji dzikiej przyrody.</p> <p>Rezerwat przyrody „Przełom Sanu pod Grodziskiem” to rezerwat krajobrazowy, położony na terenie gmin Lesko, Olszanica i Solina. Został utworzony w 2003 roku i zajmuje powierzchnię 100,59 ha.</p> <p><u>Charakterystyka rezerwatu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Położenie: Położony jest w Górach Sanocko-Turczańskich, obejmując malowniczy przełom rzeki San oraz wzgórze Grodzisko. • Cel ochrony: Zachowanie fragmentu doliny Sanu wraz z porastającymi ją lasami, w których występują liczne gatunki roślin chronionych i rzadkich. • Flora: Występują tu żyzna buczyna karpacka, jaworzyna karpacka, a także siedliska łąkowe i łąkowe. • Fauna: Rezerwat jest ostoją wielu gatunków zwierząt, w tym: wilka, rysia, niedźwiedzia brunatnego, a także rzadkich gatunków ptaków. • Atrakcje turystyczne: W pobliżu rezerwatu znajduje się źródło w Zwierzyniu, z którego wydobywa się wodę mineralną. <p>Rezerwat „Przełom Sanu pod Grodziskiem” to jedno z najbardziej malowniczych miejsc w Bieszczadach, idealne do pieszych wędrówek i obserwacji dzikiej przyrody.</p>
--	--

obszar chronionego krajobrazu	<p>Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu to jeden z największych obszarów chronionych w województwie podkarpackim, obejmujący m.in. tereny w powiecie leskim. Został utworzony w 1998 roku i zajmuje powierzchnię 99 911 ha.</p> <p><u>Charakterystyka obszaru:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Położenie: Rozciąga się na terenie gmin: Baligród, Miasto i Gmina Lesko, Czarna, Lutowska, Olszanica, Solina i innych. • Krajobraz: Obejmuje fragmenty Bieszczadów Wschodnich oraz Pogórza Dynowskiego z licznymi dolinami rzecznyymi i kompleksami leśnymi. • Flora i fauna: Występują tu buczyny karpackie, a także rzadkie gatunki zwierząt, takie jak: ryś, wilk, niedźwiedź brunatny oraz wąż Eskulapa. • Rezerwaty przyrody: Na terenie obszaru znajduje się 8 rezerwatów, m.in.: Bobry w Uhercach, Koziniec, Przełom Sanu pod Grodziskiem, Nad Jeziorem Myczkowieckim. • Znaczenie ekologiczne: Obszar pełni funkcję korytarza ekologicznego, umożliwiającego migrację zwierząt między Karpatami Wschodnimi a Pogórzem Przemyskim.
obszary Natura 2000	<p>Ostoja Bieszczadzka to obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) w ramach sieci Natura 2000, obejmujący tereny w Powiecie Leskim oraz w Bieszczadzkiem. Jest to jeden z najważniejszych obszarów ochrony przyrody w Polsce, chroniący unikalne ekosystemy górskie i leśne.</p> <p><u>Charakterystyka obszaru:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia: Obejmuje 111 519,5 ha, rozciągając się na terenie Bieszczad Zachodnich.

- **Położenie:** Położony jest na terenach gmin: Cisna, Baligród, Solina oraz w sąsiednich gminach powiatu bieszczadzkiego.
- **Krajobraz:** Charakteryzuje się długimi, równoległymi grzbietami górkimi, rozciętymi dolinami rzek i potoków. Najwyższe szczyty to: Tarnica (1346 m n.p.m.), Halicz (1333 m n.p.m.) oraz Krzemień (1335 m n.p.m.).
- **Flora:** Występują tu żyzne buczyny (50%), kwaśne buczyny (10%), jaworzyny i łąki użytkowane ekstensywnie (10%), a także unikatowe w Polsce zbiorowiska połonin.
- **Fauna:** Jest to jedna z najcenniejszych ostoi ptasich w Europie, gdzie gniazduje ok. 150 gatunków ptaków, w tym: bocian czarny, orlik krzykliwy, orzeł przedni, puchacz, głuszc, puszczyk uralski, sóweczka, włochatka oraz wiele innych.
- **Znaczenie ekologiczne:** Obszar jest częścią Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie”, obejmującego również tereny na Ukrainie i Słowacji.

Ostoja Bieszczadzka to kluczowy obszar dla ochrony ptaków i ekosystemów górskich, który odgrywa istotną rolę w zachowaniu bioróżnorodności Karpat.

Obszar ochrony siedlisk „Bieszczady” (SOO) to część sieci Natura 2000, obejmująca tereny w powiecie leskim i w powiecie bieszczadzkim. Jest to jeden z największych obszarów chronionych w Polsce, mający na celu ochronę unikalnych ekosystemów górskich i leśnych.

Charakterystyka obszaru:

- **Powierzchnia:** Obejmuje 111 519,5 ha, rozciągając się na terenie Bieszczad Zachodnich.
- **Położenie:** Położony jest na terenach gmin: Cisna, Baligród, Solina oraz w sąsiednich gminach powiatu bieszczadzkiego.
- **Krajobraz:** Charakteryzuje się długimi, równoległymi grzbietami górkimi, rozciętymi dolinami rzek i potoków. Najwyższe szczyty to Tarnica (1346 m n.p.m.), Halicz (1333 m n.p.m.) oraz Krzemień (1335 m n.p.m.).
- **Flora:** Występują tu żyzne buczyny (50%), kwaśne buczyny (10%), jaworzyny i łąki użytkowane ekstensywnie (10%), a także unikatowe w Polsce zbiorowiska połonin.
- **Fauna:** Jest to jedna z najcenniejszych ostoi zwierząt w Europie, gdzie występują: wilki, rysie, niedźwiedzie brunatne, żubry, a także rzadkie gatunki ptaków, takie jak: orzeł przedni, orlik krzykliwy, puchacz, puszczyk uralski.
- **Znaczenie ekologiczne:** Obszar jest częścią Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie”, obejmującego również tereny na Ukrainie i Słowacji.

Obszar „Bieszczady” odgrywa kluczową rolę w ochronie siedlisk górskich i leśnych, zapewniając stabilność ekosystemów i ochronę bioróżnorodności

Ostoja Góry Słonne to obszar ochrony siedlisk (SOO) w ramach sieci Natura 2000, obejmujący fragment Gór Słonnych oraz Pogórza Przemyskiego. Został utworzony w 2009 roku i zajmuje powierzchnię 46 071,46 ha.

Charakterystyka obszaru:

- **Położenie:** Położony jest na terenach powiatów: leskiego, sanockiego, bieszczadzkiego i przemyskiego.

- **Krajobraz:** Charakteryzuje się rusztowym układem pasm górskich, z dolinami rzecznyymi i kompleksami leśnymi.
- **Flora:** Występują tu żyzna buczyna karpacka (45% powierzchni), kwaśna buczyna górską, jaworzyny, grądy, łągi oraz murawy bliźniczkowe.
- **Fauna:** Obszar jest ostoją dużych drapieżników, takich jak: wilk, ryś, niedźwiedź brunatny, a także: wydra, bóbr, traszka grzebieniasta, kumak górski i rzadkie gatunki owadów.
- **Rezerваты przyrody:** Na terenie ostoi znajduje się 12 rezerwatów, m.in.: „Bobry w Uhercach”, „Buczyna w Wańkowej”, „Chwaniów”, „Cisy w Srednicy”, „Dyrbek”, „Góra Sobień”, „Grąd w Średniej Wsi”, „Nad Trzciańcem”, „Na Opalonym”, „Na Oratyku”, „Polanki” i „Przystup”.
- **Znaczenie ekologiczne:** Prawie 94% powierzchni obszaru leży w granicach Parku Krajobrazowego Gór Słonnych, a kolejne 6,25% w granicach Przemysko-Dynowskiego i Wschodniobeskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Ostoją Góry Słonne to niezwykle cenny obszar przyrodniczy, który pełni kluczową rolę w ochronie ekosystemów Karpat Wschodnich.

Dolina Sanu to obszar ochrony siedlisk (**SOO**) w ramach sieci Natura 2000, obejmujący dolinę rzeki San oraz jej większe dopływy, takie jak: Hoczewka, Oślawa, Oślawica, Kalniczka (Tarnawka) i Sanoczek.

Charakterystyka obszaru:

- **Powierzchnia:** Obejmuje 1578,67 ha.
- **Położenie:** Obszar położony w województwie podkarpackim, na terenie powiatów: leskiego i sanockiego, w gminach: Baligród, Lesko, Olszanica, Solina, Bukowsko, Komańcza, Sanok i Zagórz.
- **Krajobraz:** Charakteryzuje się zróżnicowanymi dolinami rzecznyymi, z kamienistym dnem i naturalnym korytem rzeki San.
- **Flora:** Występują tu łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, a także kwaśne i żyzne buczyny, grądy środkowoeuropejskie, jaworzyny oraz źródlika wapienne.
- **Fauna:** Obszar jest ostoją wielu gatunków zwierząt, w tym: wydry, bobra, traszki grzebieniastej, kumaka górskiego, a także rzadkich gatunków ptaków.
- **Znaczenie ekologiczne:** Dolina Sanu pełni funkcję korytarza ekologicznego, umożliwiającego migrację zwierząt i zachowanie bioróżnorodności.

Obszar ten jest niezwykle cenny pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, a jego ochrona przyczynia się do zachowania unikalnych ekosystemów rzecznych i leśnych.

Dolina Oślawy to obszar ochrony siedlisk (**SOO**) w ramach sieci Natura 2000, obejmujący dolinę rzeki Oślawa oraz jej dopływy. Jest to cenny obszar przyrodniczy, chroniący różnorodne ekosystemy rzeczne i leśne.

Charakterystyka obszaru:

- **Powierzchnia:** Obejmuje fragmenty doliny Oślawy i jej dopływów, w tym Oślawicy, Kalniczki (Tarnawki) i Sanoczki.
- **Położenie:** Położony jest w województwie podkarpackim, na terenie powiatów leskiego i sanockiego.
- **Krajobraz:** Charakteryzuje się meandrującymi rzekami, kamienistym dnem oraz naturalnym korytem rzeki Oślawy.

	<ul style="list-style-type: none"> • Flora: Występują tu łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, a także kwaśne i żyzne buczyny, grądy środkowoeuropejskie, jaworzyny oraz źródlika wapienne. • Fauna: Obszar jest ostoją wielu gatunków zwierząt, w tym: <i>wydry, bobra, traszki grzebieniastej, kumaka górskiego</i>, a także rzadkich gatunków ptaków. • Znaczenie ekologiczne: Dolina Osławy pełni funkcję korytarza ekologicznego, umożliwiającego migrację zwierząt i zachowanie bioróżnorodności. <p>Obszar ten jest niezwykle cenny pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, a jego ochrona przyczynia się do zachowania unikalnych ekosystemów rzecznych i leśnych.</p>
--	---

Źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl/>

Na terenie powiatu leskiego znajduje się również dużo pomników przyrody, ale znacząco mniej niż w porównywanym, w tej diagnozie, powiecie bieszczadzkim. Od roku 2017 liczba pomników przyrody na terenie powiatu nieznacznie wzrosła z 40 do 44 w 2023 roku. Szczegółowe dane zostały zaprezentowane szczegółowo w Tabeli 91.

Tabela 91. Pomniki przyrody na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023

Jednostka	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	36 232	35 020	34 890	34 898	35 043	34 977	34 869
Województwo Podkarpackie	1 692	1 829	2 037	2 087	2 105	2 199	2 250
Powiat Leski	40	42	43	42	42	43	44
Miasto i Gmina Lesko	20	20	21	20	20	21	21
Gmina Olszanica	3	3	3	3	3	3	3
Gmina Baligród	11	12	12	12	12	12	13
Gmina Solina	4	4	4	4	4	4	4
Gmina Cisna	2	3	3	3	3	3	3
Powiat Bieszczadzki	116	119	266	260	261	261	261

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Największy obszar objęty ochroną w powiecie leskim stanowią parki krajobrazowe (ponad 45 tys. ha), powiecie bieszczadzkim zajmują one powierzchnię ponad 59 tys. ha. Obszary te pełnią kluczową rolę w ochronie przyrody, zachowując cenne ekosystemy leśne, doliny rzeczne oraz siedliska rzadkich gatunków zwierząt i roślin. Poza funkcją ekologiczną są także atrakcyjne turystycznie, oferując szlaki piesze i rowerowe oraz spektakularne panoramy Bieszczadów. Tereny objęte tą formą ochrony przyrody wprowadzają określone ograniczenia w użytkowaniu terenu. Ich głównym celem jest ochrona walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych, co wpływa na możliwość prowadzenia niektórych działalności gospodarczych czy inwestycyjnych. W praktyce oznacza to:

- **Ograniczenia w zabudowie** – nowe inwestycje muszą być zgodne z zasadami ochrony krajobrazu i ekosystemów.
- **Zakaz działań degradujących przyrodę** – np.: eksploatację surowców, masową wycinkę drzew czy przekształcanie naturalnych terenów.
- **Regulacje dotyczące turystyki** – organizację dużych/masowych imprez, masowej turystyki czy zmiany szlaków mogą wymagać dodatkowych zezwoleń.

Na tych terenach można jednak wciąż prowadzić działalność rolniczą, turystyczną czy gospodarczą, o ile nie narusza ona ustaleń planu ochrony. Dla wielu regionów obecność parku krajobrazowego jest także szansą na rozwój zrównoważonej turystyki oraz ekologicznych przedsięwzięć.

Obszary chronionego krajobrazu, które po parkach krajobrazowych w największym stopniu pokrywają obszar powiatu leskiego (30 374,60ha), a w przypadku powiatu bieszczadzkiego 31 050,90ha, zajmują tereny różnej wielkości, przeważnie rozległe, takie jak: doliny rzeczne, kompleksy leśne i ciągi wzgórz. Uznawane są za cenne ze względu na charakterystyczne krajobrazy, zróżnicowanie ekosystemów oraz często pełnią funkcję korytarzy ekologicznych między ważniejszymi obszarami chronionymi, takimi jak parki narodowe, krajobrazowe i rezerваты. Tereny te są również istotne ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, ponieważ ich ochrona nie jest tak restrykcyjnie uregulowana, co zapewnia większą swobodę korzystania z nich.

Na terenie powiatu ponad 6 tys. ha jest objętych też ochroną w formie Parku Narodowego. Na tym obszarze obowiązują już bardziej rygorystyczne przepisy, których głównym celem jest ochrona ekosystemów w stanie jak najbardziej naturalnym, co oznacza ograniczenia w działalności gospodarczej i ingerencji człowieka.

W praktyce oznacza to:

- **Zakaz zabudowy** i ingerencji w środowisko – nie można prowadzić działalności przemysłowej, budować nowych obiektów ani przekształcać terenu.
- **Ochrona ścisła na niektórych obszarach** – w takich miejscach nawet ruch turystyczny jest mocno ograniczony.
- **Regulacja turystyki** – poruszanie się po parku możliwe jest wyłącznie po wyznaczonych szlakach.
- **Zakaz pozyskiwania surowców** – nie wolno prowadzić wycinki drzew ani eksploatacji zasobów naturalnych.
- **Ochrona gatunkowa fauny i flory** – zakazane są działania mogące zaburzyć ekosystem, np. wypuszczanie obcych gatunków.

Tabela 92. Powierzchnia obszarów przyrodniczych na terenie Powiatu Leskiego w 2023r.

Wyszczególnienie	parki narodowe [ha]	rezerwy przyrody [ha]	parki krajobrazowe razem [ha]	rezerwy i pozostałe formy ochrony przyrody w parkach krajobrazowych [ha]	obszary chronionego krajobrazu razem [ha]	rezerwy i pozostałe formy ochrony przyrody na obszarach chronionego krajobrazu [ha]
Polska	315 237,4	172 987,7	2 615 717,4	90 685,3	7 014 193,9	96 929,2
Województwo Podkarpackie	46 730,7	11 361,9	283 747,0	8 336,4	469 070,0	3 869,9
Powiat Leski	6 090,3	1 307,3	45 512,2	1 063,1	30 374,6	381,2
Miasto i Gmina Lesko	0	405,3	3 093,0	325,5	6 512,9	79,7
Gmina Olszanica	0	133,1	6 406,8	113,6	2 948,2	19,5
Gmina Baligród	0	32,3	9 087,0	30,5	6 726,2	1,8
Gmina Solina	0	366,8	4 264,1	86,6	14 187,3	280,3
Gmina Cisna	6 090,3	369,8	22 661,3	506,9	0,00	0,00
Powiat Bieszczadzki	23 101,4	1 727,9	59 742,9	2 725,5	31 050,9	0,00

* podano z dokładnością jednego miejsca po przecinku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

2. Wnioski z diagnozy

Powyższa diagnoza szczegółowo prezentuje dane dotyczące powiatu w przekroju lat 2017-2023, chociaż w niektórych przypadkach podano dane aktualne z roku 2025. Powiat leski jest w tej diagnozie porównywany do podobnego, sąsiedniego powiatu bieszczadzkiego. Wnioski zostały ujęte jako obszary, które można/należy poprawić czy też wzmocnić.

Poniżej zostały przedstawione wnioski dla całego powiatu oraz w przekroju gminnym, pozwalającym pokazać różnice i ich specyfikę.

1. Sfera społeczna

Demografia:

- Liczba ludności powiatu systematycznie spada (–4,6% w latach 2017–2023), a proces starzenia się społeczeństwa wskazuje na potrzebę wsparcia polityki demograficznej.
- Bardzo duży odpływ ludzi młodych z powiatu wynikający z braku perspektyw zatrudnienia i rozwoju.
- Wskazane jest wdrażanie działań przyciągających młode rodziny oraz zatrzymujących młodzież i osoby w wieku produkcyjnym.

Edukacja

- Niewystarczająca liczba miejsc w żłobkach i brak odpowiedniego wyposażenia szkół wskazują na potrzebę rozwoju infrastruktury edukacyjnej.
- Dalsze poszerzanie oferty edukacyjnej szkół średnich, tak by była konkurencyjną dla szkół z sąsiednich powiatów.
- Niewystarczające wyposażenie w pomoce i sprzęt dydaktyczny w szkołach.
- Konieczne jest rozwijanie doradztwa zawodowego oraz współpracy szkół z lokalnymi pracodawcami, aby lepiej dostosować kompetencje młodzieży do potrzeb rynku pracy.

Bezrobocie i rynek pracy

- Wysokie wskaźniki bezrobocia (18,8% w 2023 r.) i udział osób długotrwale bezrobotnych wymagają programów aktywizacji zawodowej.
- Sezonowość zatrudnienia w turystyce i niewielka liczba średnich oraz dużych zakładów pracy wskazują na potrzebę dywersyfikacji rynku pracy i wspierania lokalnej przedsiębiorczości.
- Wycofywanie się zagranicznych firm z powiatu – niewielka liczba średnich zakładów pracy i tylko jeden duży zakład pracy.

Pomoc społeczna

- Wysoki odsetek beneficjentów pomocy społecznej (382 osoby/10 tys. mieszkańców) pokazuje potrzebę dalszego wsparcia rodzin i osób w kryzysie.
- Widać pozytywny trend spadku liczby rodzin żyjących w ubóstwie, jednak nadal istotne są problemy związane z chorobami przewlekłymi i przemocą w rodzinie.
- Brak długoterminowej polityki demograficznej (np. zachęt do osiedlania się rodzin).
- Zwiększanie dostępu do usług opiekuńczych oraz wsparcia dla osób z niepełnosprawnością i rodzin zastępczych.
- Niska aktywność osób w wieku senioralnym – często brak oferty dla takich osób.
- Niewykorzystany potencjał ludzi w wieku senioralnym do rozwoju społeczności lokalnej (ich wiedza, doświadczenie, mądrość życiowa, srebrna gospodarka).
- Niewystarczająca współpraca podmiotów z sektorów NGO, publicznego i prywatnego, praktycznie nierozwinięty wolontariat.

Aktywność społeczna

- Niewystarczająco rozwinięty wolontariat i ograniczona współpraca NGO, sektora publicznego i prywatnego sugerują potrzebę budowania partnerstw lokalnych.
- Niski poziom aktywności seniorów można przekształcić w potencjał społeczny poprzez inicjatywy w ramach srebrnej gospodarki.
- Na terenie powiatu działa 171 organizacji pozarządowych (2023 r.), które aktywizują mieszkańców w obszarze kultury, sportu i ekologii – nie wszystkie realizują swoje cele statutowe.

Opieka zdrowotna

- Wysoki poziom zadłużenia szpitala powiatowego.
- Bardzo długi czas oczekiwania na wizyty u specjalistów.
- Brak Zakładów Opieki Leczniczej.
- Brak miejsc opieki hospicyjnej i paliatywnej.
- Mała dostępność poradni/oferty zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży.
- Niewystarczająca liczba miejsc w domach pomocy społecznej na terenie powiatu.
- Dostęp do lekarzy specjalistów jest ograniczony, a długi czas oczekiwania na wizyty wymaga rozwoju usług medycznych, w tym opieki paliatywnej i zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży.
- Konieczne jest zwiększenie liczby placówek opiekuńczo-wychowawczych, domów pomocy społecznej i centrów integracji społecznej.

Kultura i dziedzictwo kulturowe

- Bogate dziedzictwo kulturowe jest niewystarczająco wykorzystywane do integracji społecznej i promocji powiatu.
- Należy wspierać organizacje pozarządowe, rozwijać ofertę wydarzeń kulturalnych i promować lokalne tradycje, rzemiosło i kuchnię regionalną.
- Niewystarczająca promocja i koordynacja wydarzeń kulturalnych w powiecie.
- Zanikanie tradycji kulturowych i rzemiosła, ginących zawodów.
- Niska świadomość znaczenia wartości dziedzictwa kulturowego w społeczności powiatu.

Sport i rekreacja

- Brak tras rowerowych i ścieżek biegowych oraz niewystarczająco rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna ograniczają wykorzystanie potencjału turystycznego i rekreacyjnego.
- Należy zwiększyć dostęp do zajęć dla dzieci, młodzieży i seniorów oraz wspierać szkolenia dla trenerów i instruktorów.
- Niewystarczające zaspokojenie potrzeb dzieci i młodzieży w zakresie ogólnodostępnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (w szczególności skatepark, pumptrack).
- Bardzo ograniczona oferta zajęć sportowych dla osób starszych.

Usługi administracyjne

- Niewystarczająca dostępność e-usług, wykorzystania AI w pracy Starostwa i jednostek organizacyjnych, brak skoordynowanej komunikacji w powiecie wymagają dalszej cyfryzacji i usprawnienia obsługi mieszkańców.

Porządek i bezpieczeństwo publiczne

- Braki łączności sieci komórkowej i wzrost populacji drapieżników chronionych wymagają poprawy systemów bezpieczeństwa i działań edukacyjnych.
- Obszary wiejskie charakteryzują się mniejszą liczbą patroli policyjnych, co wymaga wzmocnienia służb ratowniczych (m.in. OSP) i współpracy z lokalną społecznością.
- Konieczne jest rozwijanie systemów monitoringu oraz programy edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa w turystyce i środowisku naturalnym.

2. Sfera gospodarcza

Rynek pracy

- Rynek pracy jest ograniczony, z dominacją pracy sezonowej w turystyce i rolnictwie, niski poziom wynagrodzeń i brak perspektyw dla młodych specjalistów, wymagają tworzenia nowych miejsc pracy oraz wspierania lokalnych inicjatyw gospodarczych.
- Ukryte bezrobocie – znaczący udział szarej strefy.

Przedsiębiorczość i potencjał gospodarczy

- Główne sektory gospodarki to turystyka, rolnictwo i leśnictwo – mają potencjał, ale wymagają modernizacji, poprawy promocji i profesjonalizacji usług.
- Powiat leski charakteryzuje się wysoką specjalizacją w turystyce (m.in. Solina), jednak infrastruktura gastronomiczna i noclegowa jest wciąż ograniczona i wymaga dywersyfikacji.
- Dominacja mikroprzedsiębiorstw i niski poziom innowacji wskazują na konieczność wsparcia dla MŚP, w tym szkoleń, doradztwa i dostępu do finansowania.
- W strukturze przedsiębiorstw dominują mikroprzedsiębiorstwa - wdrażanie innowacji jest bardzo ograniczone.

Turystyka

- Największa presja turystyczna dotyczy Soliny, Polańczyka i Cisnej, co wymaga wdrażania zasad zrównoważonej turystyki.
- Niewykorzystany jest potencjał całorocznej turystyki, infrastruktury rzeki San oraz atrakcji niszowych (dreżyny, tyrolki, kolejka wąskotorowa).
- Brak współpracy podmiotów turystycznych wskazuje na potrzebę integracji i koordynacji oferty w powiecie.
- Ograniczona dostępność komunikacyjna powiatu.
- Brakuje infrastruktury okolicy turystycznej (ścieżki pieszo-rowerowe).
- Nierównomierne obciążenie ruchem turystycznym obszaru powiatu (mocno obciążone są Solina, Polańczyk, Olszanica, Cisna).
- Braki w infrastrukturze turystycznej umożliwiające wykorzystanie całorocznego potencjału powiatu (dni bez pogody – bardzo ograniczona oferta, okres zimowy).
- Niski poziom współpracy podmiotów w branży turystycznej oferujących atrakcje i oferty turystyczne.
- Nie jest rozwinięta zintegrowana oferta turystyczna.
- Zagrożenia dla mieszkańców i turystów ze strony dużych drapieżników zwierząt prawnie chronionych (np. niedźwiedzie, wilki).

Rolnictwo i leśnictwo

- Niska opłacalność rolnictwa w górskich warunkach i zmniejszający się areal upraw wymagają wsparcia finansowego i doradztwa technicznego.
- Nisko klasyfikowane grunty rolne.
- Zmniejszający się areal uprawianych gruntów rolnych ze względu na nieopłacalność działalności.
- Niska opłacalność działalności rolniczej ze względu na górskie ukształtowanie terenów.
- Stosunkowo wysoka cena gruntów, w tym rolnych.
- Ataki pseudoekologów na działania prowadzone w ramach planowej gospodarki leśnej.
- Zmniejszanie wielkości pozyskiwania drewna wynikające ze względu na prowadzoną politykę ochrony przyrody (plany zwiększania powierzchni obszarów chronionych).
- Nadmierny wzrost populacji żubrów niszczących drzewostan.
- Leśnictwo wymaga zrównoważonego gospodarowania, uwzględniającego ochronę przyrody i zarządzanie populacją gatunków chronionych.

Wizerunek i promocja

- Brak koordynacji działań promocyjnych gmin w powiecie ogranicza skuteczność promocji regionu - prowadzenie niezależnych niepowiązanych ze sobą działań promocyjnych gmin w skali powiatu, indywidualny charakter promocji prowadzonej przez gminy.
- Wskazane jest tworzenie wspólnej, zintegrowanej strategii promocji turystycznej i inwestycyjnej.

3. Sfera infrastrukturalno-przestrzenna i środowiskowa

Infrastruktura techniczna

- Sieć drogowa i kolejowa jest niewystarczająco rozwinięta, co ogranicza mobilność mieszkańców i rozwój turystyki.
- Inwestycje w wodociągi, kanalizację i mikroinstalacje OZE wymagają dalszego rozwoju i modernizacji, w tym termomodernizacji budynków.
- Infrastruktura społeczna powinna być dostosowana do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.
- Inwestycje w infrastrukturę wodociągową i kanalizacyjną poprawiły jakość życia, ale występują różnice między gminami.

Komunikacja publiczna

- Transport publiczny jest słabo rozwinięty, szczególnie w gminach wiejskich, co sprzyja wykluczeniu komunikacyjnemu.
- Niedostateczne połączenia transportu zbiorowego i przestarzały tabor ograniczają dostęp do pracy, edukacji i usług.
- Konieczne jest rozwinięcie skoordynowanego systemu transportu publicznego, uwzględniającego potrzeby mieszkańców oddalonych miejscowości. Niezaspokojone potrzeby mieszkańców w zakresie transportu zbiorowego.
- Przestarzały tabor transportu zbiorowego w kursach lokalnych u części przewoźników.

Gospodarka wodna

- Niewystarczająca liczba zbiorników retencyjnych i przypadki zaburzeń stosunków wodnych wskazują na potrzebę poprawy zarządzania zasobami wodnymi.
- Niezadawalający stan ekologiczny większości jednolitych części wód wymaga działań naprawczych.

Ochrona środowiska i przyrody

- Powiat leski cechuje się wysoką lesistością (ok. 69%) i wyjątkowymi walorami przyrodniczymi, z ponad 98% powierzchni objętej ochroną. Jakość wód powierzchniowych jest niezadawalająca – większość jednolitych części wód ma zły stan ekologiczny, co wymaga działań naprawczych.
- Zużycie wody na mieszkańca jest niższe niż średnia krajowa i wojewódzka (16,2 m³/os. w 2023r.), ale występują znaczne różnice między gminami.
- Rosnąca presja turystyczna (szczególnie w Solinie i Cisnej) stwarza ryzyko degradacji środowiska i wymaga wdrażania zasad zrównoważonej turystyki.
- Występuje konieczność rozwoju infrastruktury związanej z odnawialnymi źródłami energii i gospodarką niskoemisyjną.
- Występuje problem dzikich wysypisk, niskiej egzekucji przepisów ochrony środowiska oraz konfliktów społecznych związanych z gospodarką leśną i ochroną przyrody.

Ochrona środowiska i przyrody

- Duża skala nieprawidłowego pozbywania się odpadów przez mieszkańców, turystów i gości – duża liczba dzikich wysypisk.
- Niski poziom egzekwowania przepisów wobec podmiotów oraz osób fizycznych nielegalnie pozbywających się ścieków bytowych i odpadów.
- Wysoka konfliktogenność w kwestii ochrony przyrody w relacjach pomiędzy mieszkańcami, jednostkami administracji publicznej oraz organizacjami pozarządowymi w szczególności zajmującymi się kwestiami form ochrony przyrody. Inwestycje w infrastrukturę wodociągową i kanalizacyjną poprawiły jakość życia, ale występują różnice między gminami.
- Na terenie powiatu działają mikroinstalacje i małe instalacje OZE, jednak konieczne jest zwiększenie inwestycji w odnawialne źródła energii i termomodernizację budynków.

Poniżej przedstawiono wnioski w ujęciu gminnym:

Sfera społeczna

- **Lesko** – największe skupisko ludności, relatywnie lepszy dostęp do usług publicznych (edukacja, zdrowie), ale wyraźny spadek liczby mieszkańców (ujemne saldo migracji).
- **Solina** – gmina turystyczna, intensywne przyjazdy sezonowe maskują problemy demograficzne (spadek liczby stałych mieszkańców). Presja turystyczna zwiększa zapotrzebowanie na usługi gastronomiczno-hotelarskie i społeczne sezonowe.
- **Cisna** – najmniejsze zaludnienie, problem izolacji komunikacyjnej; silne starzenie się ludności.
- **Baligród i Olszanica** – gminy typowo wiejskie, rosnący udział osób korzystających z pomocy społecznej, ograniczona dostępność usług opiekuńczych.

Sfera gospodarcza

- **Solina** – największa koncentracja działalności gospodarczej związanej z turystyką (hotele, gastronomia, rekreacja wodna). Wysoki potencjał inwestycyjny, ale też zależność od sezonu.
- **Lesko** – centrum administracyjno-usługowe powiatu, dominują usługi, handel i małe firmy.
- **Cisna** – turystyka niszowa (szlaki górskie, agroturystyka), ale bardzo ograniczona liczba przedsiębiorstw poza sezonem.
- **Baligród** – gospodarka oparta na rolnictwie i leśnictwie, niski poziom przedsiębiorczości.
- **Olszanica** – rolnictwo i przetwórstwo lokalne, potencjał w produktach regionalnych.

Sfera infrastrukturalna

- **Lesko** – najlepiej rozwinięta infrastruktura społeczna (szkoły, usługi medyczne, transport), ale wciąż problemem są drogi do gmin peryferyjnych.
- **Solina** – inwestycje w infrastrukturę turystyczną (zapora, plaże, ścieżki), ale słaba sieć kanalizacyjna w części sołectw.
- **Cisna** – duże braki w transporcie publicznym, mieszkańcy często zdani na własne samochody.
- **Baligród** – poprawa w sieci wodociągowej, ale ograniczony dostęp do kanalizacji.
- **Olszanica** – infrastruktura podstawowa rozwinięta przeciętnie, braki w drogach i transporcie publicznym.

Sfera przestrzenna i środowiskowa

- **Solina** – największa presja turystyczna na środowisko (jezioro Solińskie, tereny przybrzeżne). Potrzebne rozwiązania ograniczające nadmierną zabudowę i zanieczyszczenia.
- **Cisna** – duża powierzchnia gminy objęta ochroną (Park Krajobrazowy, rezerwat). Atut: walory przyrodnicze, ryzyko: ograniczenia w inwestycjach.
- **Baligród i Olszanica** – obszary rolniczo-leśne, mniejsza presja turystyczna, ale problem wyludniania i porzucania gruntów rolnych.
- **Lesko** – większe zróżnicowanie funkcji (administracja, usługi, turystyka), presja urbanizacyjna w dolinie Sanu.

Spis tabel

Tabela 1. Lokalizacja, powierzchnia i rodzaj gmin tworzących Powiat Leski.....	5
Tabela 2. Struktura zagospodarowania gmin tworzących Powiat Leski	6
Tabela 3. Liczba ludności w podziale na poszczególne gminy i jednostki porównywane w latach 2017-2023.....	6
Tabela 4. Ludność na 1km ² w latach 2017-2023 w jednostkach administracyjnych Powiatu Leskiego .	7
Tabela 5. Przyrost naturalny w gminach Powiatu Leskiego w latach 2017-2023	8
Tabela 6. Struktura wieku i płci (M-mężczyźni; K-kobiety; O-ogółem) w JST należących do Powiatu Leskiego w 2023 r.	9
Tabela 7. Struktura wiekowa w poszczególnych jednostkach terytorialnych Powiatu Leskiego	9
Tabela 8. Odsetek ludności w wieku przed, po i produkcyjnym w jednostkach administracyjnych Powiatu Leskiego i jednostkach porównywalnych w 2023 r.....	13
Tabela 9. Wskaźniki obciążenia demograficznego osobami starszymi w obszarze działania Powiatu Leskiego w latach 2017-2023.....	13
Tabela 10. Urodzenia żywe i zgony w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w JST należących do Powiatu Leskiego i jednostkach porównywanych, w latach 2017-2023.....	15
Tabela 11. Migracje ludności obszaru Powiatu Leskiego w podziale na mężczyzn i kobiety w latach 2017-2023.....	16
Tabela 12. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2017-2023 we wszystkich gminach Powiatu Leskiego	17
Tabela 13. Współczynnik skolaryzacji brutto i netto w poszczególnych gminach Powiatu Leskiego ...	18
Tabela 14. Podmioty pełniące funkcje edukacyjne na terenie Powiatu Leskiego w 2023 r.	20
Tabela 15. Liczba przychodni i praktyk lekarskich w gminach Powiatu Leskiego w latach 2017-2023	22
Tabela 16. Liczba aptek, ludności przypadającej na ogólnodostępne apteki we wszystkich jednostkach administracyjnych znajdujących się na terytorium Powiatu Leskiego	23
Tabela 17. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców Powiatu Leskiego w latach 2017-2023	26
Tabela 18. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg ekonomicznych grup wieku w latach 2017-2023 na obszarze Powiatu Leskiego	27
Tabela 19. Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc w latach 2017-2023, wg następujących przyczyn:	28
Tabela 20. Programy socjalne realizowane w gminach Powiatu Leskiego wraz z ośrodkami odpowiedzialnymi za realizację.	31
Tabela 21. Frekwencja w wyborach samorządowych, parlamentarnych i prezydenckich w jednostkach samorządu terytorialnego tworzących Powiat Leski.....	32
Tabela 22. Zestawienie organizacji pozarządowych w gminach Powiatu Leskiego w 2023 roku	32
Tabela 23. Ośrodki kultury w gminach Powiatu Leskiego i proponowane formy aktywności dla mieszkańców wraz z wydarzeniami	33
Tabela 24. Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami) (1) i księgozbiór bibliotek na 1000 ludności (2) w gminach Powiatu Leskiego i jednostkach porównywalnych w latach 2017-2023	37
Tabela 25. Charakterystyka infrastruktury bibliotecznej i ludności korzystającej z bibliotek w latach 2017 i 2023	38
Tabela 26. Czytelnicy na 1000 ludności w gminach Powiatu Leskiego w latach 2017-2023	38
Tabela 27. Charakterystyka grup artystycznych na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023	38
Tabela 28. Koła, kluby i sekcje działające na terenie działania Powiatu Leskiego w latach 2017-2023.....	39
Tabela 29. Obiekty ujęte w rejestrze zabytków mieszczące się na terenie Powiatu Leskiego	39
Tabela 30. Kluby sportowe na terenie Powiatu Leskiego wraz z ćwiczącymi członkami.....	40
Tabela 31. Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023	42
Tabela 32. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję	43
Tabela 33. Zdarzenia w ruchu drogowym na terenie Powiatu Leskiego.....	43
Tabela 34. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców w latach 2017-2023	44
Tabela 35. Pracujący wg grup sekcji w Powiecie Leskim	45
Tabela 36. Bezrobotni zarejestrowani na terenie Powiatu Leskiego na koniec 2023 roku	46
Tabela 37. Udział bezrobotnych zarejestrowanych wg wykształcenia (w wybranych grupach) w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w % na terenie Powiatu Leskiego	47
Tabela 38. Grupy zawodów, w których liczba bezrobotnych była największa w 2018 roku	48
Tabela 39. Liczba zarejestrowanych absolwentów w 2023 w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lesku..	49

Tabela 40. Struktura bezrobotnych w Powiecie Leskim w 2023 roku według wybranych cech	49
Tabela 41. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON na terenie Powiatu Leskiego	50
Tabela 42. Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD 2007 na przestrzeni lat 2017-2023 w Powiecie Leskim	51
Tabela 43. Nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze w podziale na sekcje PKD oraz formy prawne w Powiecie Leskim w 2023 roku.....	56
Tabela 44. Podmioty wg klas wielkości na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	57
Tabela 45. Podmioty gospodarcze według klas wielkości w 2023 na obszarze Powiatu Leskiego.....	57
Tabela 46. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w zł	58
Tabela 47. Liczba podmiotów z kapitałem zagranicznym w latach 2017-2023	58
Tabela 48. Wykaz najważniejszych podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie JST tworzących Powiat Leski	58
Tabela 49. Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. mieszkańców na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023	59
Tabela 50. Wydarzenia o charakterze promocyjnym na terenie Powiatu Leskiego w 2023 roku	62
Tabela 51. Liczba obiektów noclegowych w Powiecie Leskim w latach 2017-2023.....	66
Tabela 52. Liczba miejsc noclegowych w Powiecie Leskim w poszczególnych typach obiektów kategoryzowanych w latach 2017-2023	66
Tabela 53. Miejsca noclegowe w Powiecie Leskim w podziale na typy obiektów noclegowych w latach 2017-2023	67
Tabela 54. Miejsca noclegowe ogółem na 1000 ludności w Powiecie Leskim w Latach 2017-2023 ...	69
Tabela 55. Noclegi udzielone na 1000 ludności w latach 2017-2023	69
Tabela 56. Noclegi udzielone turystom krajowym i zagranicznym na 10 tys. ludności na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023.....	69
Tabela 57. Noclegi udzielone turystom zagranicznym w 2017 i 2023 roku w podziale na poszczególne narodowości	70
Tabela 58. Pracujący w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie oraz przemyśle i budownictwie i innych usługach ogółem w latach 2017-2023.....	71
Tabela 59. Udział użytków rolnych w strukturze powierzchni na terenie Powiatu Leskiego	72
Tabela 60. Lesistość w % na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023.....	72
Tabela 61. Powierzchnia gruntów leśnych na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023	72
Tabela 62. Wielkość obszarów leśnych i ich typów w podziale na gminy w 2023 roku	73
Tabela 63. Typy dróg ujęte w Powiecie Leskim w latach 2017-2023	74
Tabela 64. Główne szlaki komunikacyjne drogowe na terenie Powiatu Leskiego w 2023 roku	74
Tabela 65. Wskaźniki dotyczące pojazdów samochodowych i ciągników na 1000 ludności w Powiecie Leskim w latach 2017-2023.....	75
Tabela 66. Charakterystyka dróg rowerowych na terenie Powiatu Leskiego w 2023r.....	78
Tabela 67. Budynki mieszkalne będące w zasobach gmin i Powiatu Leskiego w latach 2017-2023 ...	80
Tabela 68. Wskaźniki zasobów mieszkaniowych na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023...	80
Tabela 69. Liczba lokali socjalnych posiadanych przez poszczególne jednostki Powiatu Leskiego wraz z przeciętną powierzchnią użytkową 1 mieszkania	81
Tabela 70. Liczba i kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych użytkownikom lokali w Powiecie Leskim w latach 2017-2023	81
Tabela 71. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej – w % ogółu budynków mieszkalnych	82
Tabela 72. Liczba odbiorców energii elektrycznej w Powiecie Leskim w latach 2017-2023	82
Tabela 73. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej w latach 2017-2023 na terenie Powiatu Leskiego....	82
Tabela 74. Mieszkania wyposażone w wybrane instalacje techniczno-sanitarne, według gmin w Powiecie Leskim w 2023 roku	83
Tabela 75. Charakterystyka sieci ciepłowniczej w Powiecie Leskim w 2023 roku.....	83
Tabela 76. Charakterystyka sieci gazowej na terenie Powiatu Leskiego w 2023 roku.....	84
Tabela 77. Wskaźniki dotyczące budownictwa na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023	86
Tabela 78. Zasoby mieszkaniowe w JST Powiatu Leskiego w latach 2017-2023 ujęte we wskaźnikach.....	86
Tabela 79. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w gminach Powiatu Leskiego w latach 2017-2023	86
Tabela 80. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania	87
Tabela 81. Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu oddanym do użytkowania	87
Tabela 82. Powierzchnia Powiatu Leskiego pod wodami	88

Tabela 83. Wykaz zbiorników wodnych na obszarze gmin Powiatu Leskiego	88
Tabela 84. Charakterystyka JCWP na terenie Powiatu Leskiego	89
Tabela 85. Charakterystyka Jednolitych Części Wód Podziemnych obejmujących obszar Powiatu Leskiego	93
Tabela 86. Wyniki wskaźników stopnia wykorzystania dyspozycyjnych zasobów wód powierzchniowych i stanu nienaruszalnych zasobów wód powierzchniowych w obszarze Dorzecza Wisły	96
Tabela 87. Kategorie podatności gleb na suszę rolniczą, hydrologiczną, hydrogeologiczną	96
Tabela 88. Zużycie wody w m ³ na 1 mieszkańca	96
Tabela 89. Rodzaje ścieków oczyszczanych na terenie Powiatu Leskiego w 2023r.	97
Tabela 90. Formy ochrony przyrody na terenie Powiatu Leskiego w 2023 roku	97
Tabela 91. Pomniki przyrody na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023	106
Tabela 92. Powierzchnia obszarów przyrodniczych na terenie Powiatu Leskiego w 2023r.	107

Spis wykresów

Wykres 1. Procentowy udział powierzchni gmin wchodzących w skład Powiatu Leskiego w całkowitej powierzchni powiatu.	5
Wykres 2. Procentowy udział liczby mieszkańców poszczególnych gmin do łącznej liczby mieszkańców Powiatu Leskiego	7
Wykres 3. Podział procentowy ludności JST należących do Powiatu Leskiego według przedziałów wiekowych.	10
Wykres 4. Struktura ludności według płci i wieku w JST Powiatu Leskiego według przedziałów wiekowych w 2023 roku	12
Wykres 5. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w obszarze działania Powiatu Leskiego w latach 2017-2023 (w %).	14
Wykres 6. Liczba zawieranych małżeństw i rozwodów na obszarze działania Powiatu Leskiego w latach 2002-2023	16
Wykres 7. Liczba lekarzy na 10 tys. ludności we wszystkich powiatach Województwa Podkarpackiego w 2023 r.	23
Wykres 8. Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych na obszarze Powiatu Leskiego w latach 2017-2023 - ogółem	27
Wykres 9. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców w 2023r.	44
Wykres 10. Bezrobotni pozostający bez pracy według czasu trwania bezrobocia w latach 2017-2023 w Powiecie Leskim	47
Wykres 11. Udział bezrobotnych zarejestrowanych wg grup wieku na terenie Powiatu Leskiego w latach 2017-2023, w ogólnej liczbie bezrobotnych	48

Spis rysunków

Rysunek 1. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach Województwa Podkarpackiego w lutym 2025 roku	46
Rysunek 2. Zasięg obszarów przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w pyłe zawieszonym PM10, określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi w województwie podkarpackim w 2023 roku	85
Rysunek 3. Wyniki klasyfikacji stanu i potencjału ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych w Województwie Podkarpackim	92
Rysunek 4. Wyniki klasyfikacji stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych w Województwie Podkarpackim	93